

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Warszawa, dnia 28 marca 2024 r.

Poz. 3621

UCHWAŁA NR LXXXIII/487/2024 RADY POWIATU GRÓJECKIEGO

z dnia 21 marca 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024-2027”.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 7 i art.12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 107 z późn. zm.), w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.), po uzyskaniu pozytywnej opinii Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Rada Powiatu Grójeckiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024-2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

Przewodniczący Rady Powiatu

Janusz Karbowski

Załącznik do uchwały Nr LXXXIII/487/2024
Rady Powiatu Grójeckiego
z dnia 21 marca 2024r.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

OPRACOWAŁ:

UZGODNIŁO:

Grójec 2023

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Podstawa prawna opracowania powiatowego programu opieki nad zabytkami.....	4
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	5
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	12
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	12
4.1.1. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026	12
4.1.2. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030.....	13
4.2. Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa.....	13
4.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030+	13
4.2.2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	15
4.2.3. Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2022-2025	16
4.3. Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa	17
4.3.1 Strategia Rozwoju Powiatu Grójeckiego do roku 2030.....	17
5. Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.....	18
5.1. Gminne programy opieki nad zabytkami - aktualne.....	18
5.2. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego /zawierające ustalenia odnośnie ochrony konserwatorskiej.....	19
6. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Powiatu Grójeckiego.....	20
6.1. Charakterystyka Powiatu Grójeckiego.....	20
6.2. Rys historyczny Powiatu Grójeckiego	23
6.3. Krajobraz kulturowy Powiatu Grójeckiego.....	26
6.4. Zabytki objęte ochroną prawną (rejestr /A/)......	28
6.5. Zabytki nieruchome.....	37
6.6. Zabytki ruchome.....	48
6.7. Zabytki archeologiczne.....	51
6.8. Zabytki w zbiorach muzealnych	53
6.9. Dziedzictwo niematerialne	54
6.10. Miejsca Pamięci Narodowej.....	55
6.11. Gminne Ewidencje Zabytków.....	56

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

---

7. Stan zachowania i zagospodarowania zabytków oraz rodzaje zagrożeń	57
8. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Powiatu Grójeckiego. Analiza szans i zagrożeń	59
9. Założenia Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024-2027	60
10. Instrumentarium realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami.....	61
11. Zasady oceny realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami.....	61
12. Źródła finansowania Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami.....	62
Podstawowa bibliografia	68
Załącznik nr 1 Wykazy Gminnych Ewidencji Zabytków	69
Załącznik nr 2 Wykaz stanowisk archeologicznych (ujętych w Gminnych Ewidencjach Zabytków) zlokalizowanych na terenie powiatu grójeckiego.....	105

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

1.WSTĘP

Przedmiotem niniejszego opracowania jest dziedzictwo kulturowe: materialne i niematerialne powiatu grójeckiego, a w szerszym zakresie krajobraz kulturowy, na który składają się głównie pojedyncze zabytki i zespoły zabytków, elementy zagospodarowania przestrzeni, dzieła sztuki, obiekty przyrodnicze czy miejsca historyczne (w tym Miejsca Pamięci Narodowej). Dokument sporządzono zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2023 r., poz. 951, ze zm.) oraz standardami Narodowego Instytutu Dziedzictwa na podstawie dostępnej ewidencji zabytków. Przedstawia on walory dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, określa aktualny stan zachowania i zagospodarowania zabytków, zwraca również uwagę na kwestie społeczne, gospodarcze czy turystyczne w zarządzaniu zasobami kulturowymi. Dokument ten zawiera aktualne uwarunkowania strategiczne i przestrzenne, przepisy prawa, procedury administracyjne oraz mechanizmy finansowania ochrony zabytków pozwalające na prowadzenie właściwej polityki w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. W tym zakresie przedstawiono konkretne działania mające na celu zachowanie zabytków w dobrym stanie, zwiększenie współpracy z samorządem gminnym, organizacjami społecznymi jak również urzędem konserwatorskim czy udostępnienie ich na potrzeby edukacyjne i turystyczne.

2.PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Obowiązek sporządzenia powiatowego programu opieki nad zabytkami nakładają na zarząd powiatu przepisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2023, poz. 951, ze zm.). Zgodnie z art. 87 ust. 1 w/w ustawy zarząd powiatu sporządza na okres 4 lat powiatowy program opieki nad zabytkami. Program ten podlega uchwaleniu przez Radę Powiatu po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Po zatwierdzeniu dokument ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji programu Zarząd Powiatu sporządza co dwa lata sprawozdanie, które przedstawia Radzie Powiatu.

GLÓWNE CELE POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI OKREŚLA ART. 87 UST. 2 W/W USTAWY, TJ.:

- Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.
- Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej.
- Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.
- Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

- Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych, edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych oraz opieka nad zabytkami.
- Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.
- Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami opracowuje się na podstawie wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gminnych ewidencji zabytków gmin powiatu, sporządzanych przez burmistrza lub wójta i prowadzonej w formie kart adresowych zabytków nieruchomości znajdujących się na terenie gmin (art. 22 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

3.UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

Deklarację ochrony dziedzictwa narodowego oraz stworzenie warunków upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego zawiera Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 78, poz. 114, poz. 946):

Art. 5: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Art. 6 ust. 1: „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju oraz (...) udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.

Rzeczpospolita Polska przyjęła w drodze ratyfikacji akty prawne o znaczeniu międzynarodowym określające zasady i sposób dbałości o materialne dziedzictwo kulturowe. Dokumenty te są większością deklaracji bądź konwencji. Najważniejsze z nich to:

- Karta Ateńska, czyli postanowienia konferencji w Atenach sporządzona 30 października 1931 r.
- Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego przyjęta w Hadze 14 maja 1954 r.
- Karta Wenecka, czyli Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Miejsc Zabytkowych sporządzona w Wenecji w 1964 r.

Definiuje pojęcia: restauracji i konserwacji wskazując ich granice, warunki oraz zasady realizacji;

- Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu 16 listopada 1972 r.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Wprowadziła pojęcie „dziedzictwa kulturowego” obejmującego:

- zabytki, pod którymi rozumie się dzieła architektury, monumentalnej rzeźby i malarstwa, elementy i budowle o charakterze archeologicznym, napisy, grotty i zgrupowania tych elementów, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki;
- zespoły i miejsca zabytkowe - budowle oddzielne lub łączne, które ze względu na swoją architekturę, jednolitość lub zespolenie z krajobrazem mają wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki;
- miejsca zabytkowe - dzieła człowieka lub wspólne dzieła człowieka i przyrody, jak również sfery, a także stanowiska archeologiczne, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.

Instrumentem służącym do realizacji celów Konwencji jest Lista Dziedzictwa Światowego:

- Międzynarodowa Karta Ochrony Ogrodów IFLA-ICOMOS sporządzona 21 maja 1981 r.
- Międzynarodowa Karta Ochrony Miasta Historycznych ICOMOS sporządzona w październiku 1987 r.
- Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy sporządzona w Grenadzie 3 października 1985 r.
- Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturową, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Prowadzi trzy listy:

- Listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego wymagającego pilnej ochrony;
- Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- Rejestr programów, projektów i działań mających na celu ochronę niematerialnego dziedzictwa kulturowego („Rejestr Najlepszych Praktyk”).

Głównym aktem prawnym regulującym przedmiot, zakres i formy ochrony i opieki nad zabytkami jest Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2023 r., poz. 951, ze zm.).

Zgodnie z art. 3 pkt. 1 zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. OCHRONA ZABYTEKÓW polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu (art. 4):

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

OPIEKA NAD ZABYTKIEM sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków (art. 5):

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii kultury.

OCHRONIE I OPIECE, BEZ WZGLĘDU NA STAN ZACHOWANIA PODLEGAJĄ (art. 6, ust. 1):

zabytki nieruchome będące, w szczególności (art. 6 ust. 1, pkt. 1):

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami, i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

zabytki ruchome będące, w szczególności (art. 6, ust. 1, pkt. 2):

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory zabytkowych przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art.5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2022 r., poz. 2393),
- instrumentami muzycznymi,
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła artystycznego oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

zabytki archeologiczne będące, w szczególności (art. 6, ust. 1, pkt. 2):

- pozostałościami terenowymi pradziejowego historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami, relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej (art. 6, ust. 2).

FORMAMI OCHRONY ZABYTKÓW SĄ (art. 7):

- **wpis do rejestru zabytków:**

Rejestr zabytków prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru zabytków nieruchomych wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się ten zabytek.. Do rejestru można wpisać także otoczenie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, jego nazwę geograficzną, historyczną lub tradycyjną. Natomiast zabytki ruchome mogą zostać wpisane do rejestru zabytków ruchomych, na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru, gdy istnieje uzasadniona obawa zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

- **uznanie za pomnik historii,**

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może złożyć taki wniosek po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków (art. 15 ust 1 i 2).

- **wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa,**
- **utworzenie parku kulturowego:**

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Rada Gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Uchwała określa: nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony oraz zakazy i ograniczenia. Wójt lub burmistrz w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, tworzy plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez Radę Gminy.

- **Ustalenia ściślejszej ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.**

UREGULOWANIA prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw, w tym w:

- Ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 572) Artykuł 4 mówi, że Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponad gminnym, m.in. w zakresie kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (art. 4 ust. 1). Także inne wymienione zadania powiatu – na przykład dotyczące edukacji publicznej, turystyki, promocji powiatu, administracji architektoniczno-budowlanej, utrzymania powiatowych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy wiążą się wprost lub pośrednio z realizacją celów powiatowego programu opieki nad zabytkami.

- Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r., poz. 344, ze zm.). Art.29, ust. 2. Jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie. Art. 68, ust. 1. Właściwy organ może udzielić bonifikaty od ceny ustalonej zgodnie z art. 67 ust. 3, na podstawie odpowiednio zarządzenia wojewody albo uchwały rady lub sejmiku. Art. 68, ust. 3. Cenę nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50 %. Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę.

- Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r., poz. 977, ze zm.). Art. 53, ust. 4, pkt. 2. Decyzje, o których mowa w art. 51 ust. 1, wydaje się po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków – w odniesieniu do obszarów lub obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2023 r., poz. 951, ze zm.).

- Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1336, ze zm.). Art. 83a ust. 1. Zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków – wojewódzki konserwator zabytków/ nie dot. wpisanych do rejestru zabytków terenów zakomponowanej zieleni/.

- Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r., poz. 682, ze zm.).

Art. 39:

1/ Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków

2/ Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków.

3/ W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

4/ Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 3, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych;

- Ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 2023 poz. 1662). Państwo sprawuje mecenat nad działalnością kulturalną polegający na wspieraniu i promocji opieki nad zabytkami.

- Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2023r., poz. 571). Prowadzenie zadań z zakresu ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz podtrzymywania tradycji narodowej i rozwoju świadomości kulturowej jest działalnością pożytku publicznego.

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach regulują przepisy:

- Ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r., poz. 385).

- Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2022 r., poz. 2393).

Zasady ochrony materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164).

UREGULOWANIA prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się również w rozporządzeniach:

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 16 sierpnia 2017r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2022 r., poz. 1388, ze zm.).
- **Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2021 r., poz. 81).**
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. z 2014 r., poz. 110).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” (Dz. U. 2004 r. Nr 124, poz. 1304, ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 56).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2021 r., poz. 56).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. z 2021 r., poz. 56).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz.U. 2011r., Nr 89, poz. 510).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 lipca 2015 r. w sprawie nagród za znalezienie zabytków lub materiałów archiwalnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 979).
- **Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. 2004 r., nr 30, poz. 259).**
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (Dz. U. z 2004 r., nr 124, poz. 1302, ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 19 sierpnia 2015 r. w sprawie krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (Dz. U. z 2015 r., poz. 1275).
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2004 r., Nr 212, poz. 2153).

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

4.UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024-27 uwzględni również założenia programowe określone w dokumentach opracowanych na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

4.1.STRATEGICZNE CELE POLITYKI PAŃSTWA W ZAKRESIE OCHRONY ZABYTEKÓW I OPIEKI NAD ZABYTEKAMI.**4.1.1. KRAJOWY PROGRAM OCHRONY ZABYTEKÓW I OPIEKI NAD ZABYTEKAMI.**

W dniu 8 grudnia 2023 roku Uchwałą nr 242 Rada Ministrów przyjęła strategiczny dla Polski dokument – Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026.

Wyznacza on kierunki działań administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Program ma zapewnić efektywną ochronę i opiekę nad zabytkami poprzez m.in.

- ochronę i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości,
- podnoszenie wiedzy o zasobach zabytkowych kraju,
- cyfryzację jak również podniesienie jakości prowadzonych postępowań administracyjnych,
- czy zwiększenie zastosowania nowych technologii.

W szczególności program wskazuje sposoby ochrony i opieki nad zabytkami poprzez:

- definiowanie modelu i systemu wartościowania zabytków,
- plany zarządzania dla pomników historii,
- wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych,
- tworzenie systemu bezpieczeństwa zabytków,
- projektowanie konserwatorskie.

W odniesieniu do cyfryzacji i podniesienia jakości prowadzenia postępowań administracyjnych zaproponowano rozwój cyfryzacji procesu inwestycyjno – budowlanego w zakresie ochrony zabytków, opracowanie i realizację programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków.

Program wskazał również potrzebę zwiększenia zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków poprzez m.in.: wdrożenie i rozwój programu wsparcia zarządzania dziedzictwem archeologicznym (AZP+), digitalizację i udostępnianie zasobu archiwalnego, oraz rozwój portalu zabytek.pl.

W zakresie związanym z edukacją i podnoszeniem świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego zaproponowano: włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach, prowadzenie kampanii społeczno – edukacyjnych dotyczących zagrożeń dla dziedzictwa

---

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

---

kulturowego, wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom.

Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych odbywać się będzie poprzez m.in.: wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami, prowadzenie warsztatów konserwatorskich – praktyk prac konserwatorskich, wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych, jak również poprzez inwestycje w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów.

Ponadto w programie zwrócono uwagę na zagrożenia wynikające z intensyfikacji procesów budowlanych i modernizacyjnych czy adaptacyjnych, co jest efektem ciągłego rozwoju Polski. Uznano między innymi za konieczne, przyspieszenie postępowań administracyjnych w zakresie decyzji odnośnie do praw do konkretnego zabytku lub obszaru chronionego wokół niego.

Głównym realizatorem programu jest państwowa instytucja kultury Narodowy Instytut Dziedzictwa.

4.1.2.KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU DO ROKU 2030 R.

Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 26.03.2013 r. Głównym celem Strategii jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju. Przyporządkowano temu cztery cele szczegółowe, wśród których czwarty, „Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego”, priorytet 4.1. „Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej” odnosi się pośrednio do ochrony dziedzictwa kulturowego. Wśród kierunków działań wymienia się:

- tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu,
- digitalizację, cyfrową rekonstrukcję i udostępnianie dóbr kultury. W Strategii podnosi się również kwestię aktywnego udziału społeczeństwa w ochronie zabytków.

4.2.RELACJE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA.

4.2.1. STRATEGIA ROZWOJU WOJ. MAZOWIECKIEGO DO 2030 +.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030+. Innowacyjne Mazowsze została przyjęta uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r. Strategia jest dokumentem, którego zapisy mają wpływ na rozwój województwa mazowieckiego poprzez określenie długookresowych procesów rozwojowych w regionie. Za cel główny przyjęto „**Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska**”.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Jego realizacja odbywać się będzie poprzez pięć celów strategicznych. Do każdego celu przypisane zostały kierunki działań oraz działania. W obszarze kultura i dziedzictwo wskazano:

Cel: Mazowsze bogate kulturowo.

Kierunek działania: Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego. Działania:

- Wspieranie prac konserwatorskich (w tym restauratorskich, renowacyjnych, rewaloryzacyjnych), rewitalizacja obiektów i obszarów zabytkowych oraz kulturowych.
- Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym kulturalnych, turystycznych i społecznych.
- Inwentaryzacja i digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego.

Kierunek działania: Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa. Działania:

- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze.
- Rozwój infrastruktury turystycznej i około turystycznej. W tym wspieranie rozwoju różnych form turystyki, produktów oraz wydarzeń turystycznych.
- Wspieranie działalności stowarzyszeń i organizacji, w tym o znaczeniu międzynarodowym.
- Ochrona, pielęgnowanie i promowanie spuścizny kulturowej (materialnej i niematerialnej), w tym podnoszenie świadomości kulturowej.
- Kreowanie ośrodków i kształtowanie regionalnej tożsamości kulturowej.
- Wspieranie i promocja różnorodności kulturowej.
- Wspieranie przedsiębiorczości i współpracy w obszarze kultury, dziedzictwa kulturowego i turystyki.

Kierunek działania: Upowszechnianie kultury i twórczości. Działania:

- Rozwój infrastruktury kultury, wydarzeń i projektów kulturalnych.
- Wspieranie rozwoju edukacji kulturalnej i artystycznej.
- Wspieranie rozwoju przemysłu kreatywnego.
- Wzmacnianie uczestnictwa w kulturze, w tym poprzez technologię cyfrową (e-kultura, digitalizacja).

Kierunek działania: Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej.

Działania:

- Wspieranie ośrodków miejskich i wiejskich w upowszechnianiu potencjału kultury wraz z rozwojem funkcji turystycznych.
- Promowanie potencjału kulturowego Warszawy.

W Strategii opisano dziedzictwo kulturowe województwa mazowieckiego, które wyróżnia się w skali kraju pod względem liczby zabytków objętych formami ochrony. Duża liczba zabytków nieruchomych

---

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

---

wpisanych do rejestru zabytków (7949) sytuuje województwo na drugim miejscu w Polsce, za województwem dolnośląskim. Najlepiej zachowanymi zabytkami na Mazowszu są obiekty sakralne. Stanowią one kategorię zabytków, która utrzymuje ciągłość użytkowania zgodnie z ich pierwotną funkcją. Zabytki te posiadają często ponadprzeciętne wartości zabytkowe i są na bieżąco remontowane i konserwowane. Województwo zajmuje szóste miejsce w kraju pod względem liczby pomników historii (8) oraz trzecie ze względu na liczbę parków kulturowych (4). Województwo posiada – nieobjęte formami ochrony zabytków – zasoby kulturowe o szczególnych wartościach historycznych i kulturowych. Ważną rolę pełnią ośrodki budowania tożsamości kulturowej. Szczególną rolę w tym zakresie odgrywają ośrodki związane z wybitnymi postaciami i kultem religijnym, m.in. Żelazowa Wola, Czarnolas, Niepokalanów (Paprotnia) i Góra Kalwaria. Istotnymi elementami dziedzictwa kulturowego są też miasta historyczne, miasta ogrody (np. Podkowa Leśna), obiekty fortyfikacyjne (np. Twierdza Modlin), a także obiekty przemysłowe (np. w Radomiu) i zabytki techniki (np. w Warszawie). Szczególnymi obszarami, zarówno ze względu na wartość, jak i pamięć historyczną, są również miejsca martyrologii, miejsca pamięci oraz cmentarze (w tym zabytkowe). Dużym zagrożeniem dla przestrzeni kulturowej województwa jest zróżnicowany stan zachowania zabytków. Istotnymi problemami (barierami) dla zachowania obiektów zabytkowych są m.in.:

- brak użytkowania, niedostateczne zabezpieczenie,
- niewystarczająca ilość prac konserwatorskich i środków finansowych,
- nietrwały budulec (np. obiekty drewniane charakterystyczne dla regionu mazowieckiego).

Czynnikiem utrudniającym objęcie odpowiednią ochroną zabytków w województwie jest również ich duże rozproszenie przestrzenne. Postępująca presja urbanistyczna utrudnia ochronę krajobrazów kulturowych. Proces urbanizacji stwarza zagrożenie dla cennych obszarów kulturowych. Warszawa jest jednym z najbardziej narażonych na presję urbanistyczną miast ze względu na swój dynamiczny rozwój. Ważne w zakresie ochrony różnorodności kulturowej jest podnoszenie świadomości mieszkańców i wykorzystanie potencjału kulturowego dla celów turystycznych. W Strategii opisano także kulturę oraz turystykę, której rozwój w ostatnich latach jest bardzo dynamiczny. Rośnie potencjał turystyczny w zakresie między innymi wyjazdów biznesowych, uzdrowiskowych, kulturowych, przyrodniczych, tematycznych, w tym historycznych).

4.2.2.PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJ.MAZOWIECKIEGO.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego został uchwalony Uchwałą nr 22/18 przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 19 grudnia 2018 r.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, jako element regionalnego planowania strategicznego ma na celu równoważenie różnych sfer rozwoju województwa w przestrzeni a jednocześnie służy konkretyzacji przestrzennej celów sformułowanych w strategii rozwoju województwa mazowieckiego i określa uwarunkowania przestrzenne do formułowanych programów rozwoju. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa (PZPW) został ukształtowany przez

---

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

---

ustawodawcę, jako poziom odniesienia dla planowania przestrzennego gmin, łączący politykę przestrzenną państwa i województwa. Oznacza to, że w PZPW poza polityką przestrzenną województwa, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, powinny znaleźć się także ustalenia polityki przestrzennej państwa.

W dokumencie wskazano Piaseczyńsko-grójecką Kolej Wąskotorową jako potencjalny produkt turystyczny o wysokiej atrakcyjności turystycznej.

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego zostały określone działania, m.in.:

- realizację zadań wskazanych w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami;
- zachowanie i kreowanie ładu przestrzennego, zachowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez: – przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji i rurbanizacji;
- wzmacnianie przestrzennych walorów obiektów oraz układów przestrzennych (w tym obiektów i obszarów przemysłowych) poprzez rewitalizację, restaurację oraz rekultywację; – ochronę, rewitalizację i rewaloryzację obiektów i obszarów historycznych (zwłaszcza architektury drewnianej i przemysłowej, dworskiej, obronnej, dorobku nauki i techniki) w tym zabytków mających znaczenie symboliczne;
- ochronę regionów etnograficznych oraz krain historycznych, jako cennych i charakterystycznych krajobrazów kulturowych, również jako element współpracy oraz rozwoju powiązań z sąsiadującymi województwami.

4.2.3.WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2022-2025.

Program opieki nad zabytkami w województwie mazowieckim na lata 2022-2025 został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 169/21 z dnia 21. grudnia 2021 r. W dokumencie wskazano nadrzędny cel określony w jego misji: „Podniesienie skuteczności opieki nad zabytkami i dziedzictwem niematerialnym w województwie mazowieckim.”

Zidentyfikowano główne problemy w sferze ochrony zabytków i opiece nad zabytkami i na tej podstawie wytyczono trzy obszary strategiczne:

1. Edukacja kształtująca świadomość i postawy.

Cele: Wsparcie edukacyjne samorządów lokalnych i właścicieli zabytków, kształtowanie postawy zainteresowania dziedzictwem.

2. Optymalizacja systemu dostępu właścicieli do środków.

Cele: Zoptymalizowanie systemu dotacji wojewódzkich, dbałość o zabytki własne województwa

3. Wypracowanie skutecznych narzędzi działania.

Cele: Ograniczanie ryzyka utraty najbardziej zagrożonych elementów dziedzictwa, wzmocnienie potencjału promocyjnego zabytków.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

W ramach ww. celów przewidziano wiele działań, min.:

- Mazowieckiego Forum Dziedzictwa (MFD),
- zintensyfikowanie ochrony dziedzictwa niematerialnego województwa,
- kontynuowanie konkursu „Renowacja Roku Zabytków Mazowsza”,
- coroczny konkurs „Odkrywamy nasze dziedzictwo”,
- dotowanie prac konserwatorskich i robót budowlanych,
- dokumentowanie zabytków architektury XX w. województwa mazowieckiego,
- kontynuowanie inwentaryzacji i wyodrębnienia typów zabudowy drewnianej województwa,
- realizacja programu „Nasza żywa tradycja”,
- tworzenie systemu promocji mazowieckiego dziedzictwa.

Jednocześnie zaktualizowano stan dziedzictwa materialnego i niematerialnego w województwie mazowieckim. Zwiększyła się liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków: 7912. Na terenie województwa występuje ponad 2,5 tysiąca stanowisk archeologicznych. Wśród tradycji aktualnie figurujących na Krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego, pięć dotyczy terenu województwa mazowieckiego.

4.3.RELACJE POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z INNYMI DOKUMENTAMI OPRACOWANYMI NA POZIOMIE POWIATU.

4.3.1. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU GRÓJECKIEGO DO ROKU 2030.

Niniejszy dokument został przyjęty uchwałą nr LX/365/2022 rady Powiatu Grójeckiego z dnia 29.11.2022 r. Wyznacza główne cele rozwojowe, środki prowadzące do ich realizacji, a także sposoby i reguły zachowania podmiotów zaangażowanych w jej realizację. Skupia się na podstawowych i najważniejszych problemach powiatu, warunkujących jego rozwój społeczny i gospodarczy, w tym również zwiększenia poziomu atrakcyjności turystycznej obszaru.

W dziale dot. uwarunkowaniom społecznym i gospodarczym dużo uwagi poświęcono kulturze i turystyce. Stwierdzono, iż „charakterystyczną cechą powiatu grójeckiego jest bogactwo kulturowe, na które składają się zarówno wytwory i osiągnięcia człowieka, jak i elementy przyrodnicze. Do mocnych stron powiatu zaliczyć należy dużą ilość obiektów zabytkowych i ich różnorodność tworząca bogate źródło dziedzictwa kulturowego...”. W oparciu o najatrakcyjniejsze obszary przyrodniczo-kulturowe wytyczono wiele szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych oraz kajakowych (na rzece Pilicy. Promowane są lokalne imprezy kulturalno-rozrywkowe tj. „Święto kwitnących jabłoni”, „Piknik w błędowskich sadach”, „Owocobranie”, „Noc świętojańska”, czy „Wiosna Mogielnicka”. Przywołano Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce jako prężnie działającą instytucję kultury.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

W analizie SWOT jako mocne strony wymieniono:

- obecność na terenie powiatu atrakcyjnych obiektów turystycznych,
- obecność szlaków pieszych, rowerowych, wodnych,
- dobre warunki do rozwoju turystyki.

Natomiast jako słabą stronę wskazano:

- niewystarczające wykorzystanie istniejących potencjałów przyrodniczych do rozwoju turystyki.

Wśród celów strategicznych i operacyjnych oraz zadań określono m.in.:

Cel strategiczny: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka powiatu grójeckiego. W jego ramach zaproponowano Cele operacyjne:

- 2.1 Tworzenie warunków dla nowych inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości.
- 2.2 Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej.
- 2.3 Aktywizacja gospodarza obszarów wiejskich.
- 2.4 Podnoszenie poziomu atrakcyjności turystycznej i rozwój bazy turystycznej powiatu grójeckiego.

Zadania:

- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej w oparciu o walory kulturowe i przyrodnicze.
- Rozwój infrastruktury turystycznej i okolicy turystycznej.
- Wspieranie rozwoju różnych form turystyki, produktów oraz wydarzeń turystycznych.

5.RELACJE POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z DOKUMENTAMI WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY.

5.1. GMINNE PROGRAMY OPIEKI NAD ZABYTKAMI -AKTUALNE.

Gmina Belsk Duży:
Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Belsk Duży na lata 2021-2025 na podstawie przyjęty Uchwałą nr XXXVIII/304/2022 Rady Gminy Belsk Duży z dnia 9 lutego 2022r.
Gmina Chynów:
Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Chynów na lata 2020-2023 przyjęty Uchwałą nr XVIII/125/2020 Rady Gminy Chynów z dnia 29 września 2020r.
Gmina Jasieniec:
Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Jasieniec na lata 2021-2024 przyjęty Uchwałą nr V.20.2021 Rady Gminy Jasieniec z dnia 27 kwietnia 2021r.
Gmina Mogielnica:
Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Mogielnica na lata 2022-2025 przyjęty Uchwałą nr LIV/289/2021 Rady Miejskiej z dnia 29 grudnia 2021r.
Gmina Nowe Miasto nad Pilicą:

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Nowe Miasto nad Pilicą na lata 2023-2026 przyjęty Uchwałą nr LXI/438/2023 Rady Miejskiej w Nowym Mieście nad Pilicą z dnia 18 maja 2023r.

Gmina Pniewy:

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Pniewy na lata 2021-2024 przyjęty Uchwałą nr XLIV.252.21 Rady Gminy Pniewy z dnia 14 czerwca 2021r.

5.2.MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO/ w tym zawierające ustalenia odnośnie ochrony konserwatorskiej/.**Belsk Duży**

Uchwała nr XXII/168/2008 Rady Gminy Belsk Duży z dnia 3 grudnia 2008r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów o funkcji mieszkalno - usługowej w Sołectwie Odrzywołek

Błędów

Uchwała nr XVIII.116.2012 Rady Gminy w Błędowie z dnia 28 sierpnia 2012r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Błędów obejmujący część sołectwa Bielany-obręb PGO Bielany.

Chynów

Uchwała nr XXXI/222/06 Rady Gminy w Chynowie z dnia 28 kwietnia 2006r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru miejscowości: Drwalew, Pieczyska, Sułkowice, Chynów, Wola Chynowska i Edwardów oraz zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie fragmentu obszaru miejscowości Nowe Grobice w gminie Chynów.

Uchwała nr XXXII/229/2014 Rady Gminy Chynów z dnia 18 września 2014r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar wsi: Drwalew, Pieczyska, Sułkowice, Chynów, Wola Chynowska.

Uchwała nr XXI/156/2013 Rady Gminy Chynów z dnia 13 czerwca 2013r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar wsi Grobice.

Uchwała nr XXXIV/219/2010 Rady Gminy Chynów z dnia 30 lipca 2010r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar wsi Barcice Drwalewskie.

Uchwała nr XXXIII/212/2010 Rady Gminy Chynów z dnia 30 kwietnia 2010r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar wsi Hipolitów.

Jasieniec

Uchwała nr V.21.2013 Rady Gminy Jasieniec z dnia 26 czerwca 2013r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Olszany.

Uchwała nr XXXV/1/10 Rady Gminy Jasieniec z dnia 28 stycznia 2010r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Olszany.

Uchwała nr VIII.38.2012 Rady Gminy Jasieniec z dnia 13 września 2012r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na obszarze działek nr: 114/2, 114/11, 128/33, 358/3, 128/36, 362, 128/37, 358/4, 36, 37, 91/2 oraz części działek nr 88, 90, 92/3, 92/4, 92/5 w Jasieńcu i nr 89 w Warpęsach.

Mogielnica

Uchwała nr XXVIII/154/2012 Rady Miejskiej w Mogielnicy przyjęta dnia 18 czerwca 2012r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu sołectw Tomczyce i Ulaski Gostomskie w gminie Mogielnica. na obszarze oznaczonym na załączniku graficznym nr I literami od A do W

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Uchwała nr XIV/64/2019 Rady Miejskiej w Mogielnicy z dnia 14 maja 2019r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego na fragmentach sołectw Kozietuły Nowe i Kozietuły w gminie Mogielnica.

Uchwała XLII/333/2006 Rady Miejskiej w Mogielnicy z dnia 21 lipca 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Mogielnica z fragmentami obszaru sołectw: Izabelin – Górki i Miechowice w gminie Mogielnica.

Uchwała XIV/64/2019 Rady Miejskiej w Mogielnicy z dnia 14 maja 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego na fragmentach sołectw Kozietuły Nowe i Kozietuły w gminie Mogielnica.

Grójec

Uchwała nr LV/428/14 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 22 września 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Grójca.

Uchwała nr LV/427/14 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 22 września 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Fałęcin.

Uchwała nr XLIX/377/14 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 17 marca 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu miejscowości Fałęcin.

Uchwała nr XLVIII/368/14 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 20 stycznia 2014r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar części miasta Grójca.

6.CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW ORAZ ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO POWIATU GRÓJECKIEGO.

6.1.CHARAKTERYSTYKA POWIATU GRÓJECKIEGO.

Powiat Grójecki położony jest w południowej części województwa mazowieckiego. Obejmuje teren 1268 km². Liczba mieszkańców wynosi 98.559 osób, co stanowi gęstość zaludnienia na poziomie 78 osób/km². Jest jednym z większych powiatów w województwie. Na północy graniczy z powiatami: zyrardowskim, grodziskim i piaseczyńskim, na wschodzie z powiatami: otwockim, garwolińskim i kozienickim na południu z powiatami: białobrzeskim i przysuskim. Na zachodzie sąsiaduje z powiatami: opoczyńskim, tomaszowskim i rawskim należącymi do województwa łódzkiego. Powiat tworzy dziesięć gmin: Gmina miejsko – wiejska Grójec, Gmina miejsko-wiejska Warka, Gmina wiejsko-miejska Nowe Miasto nad Pilicą, Gmina wiejsko-miejska Mogielnica, Gmina wiejska Belsk Duży, Gmina wiejska Błędów, Gmina wiejska Chynów, Gmina wiejska Goszczyn, Gmina wiejska Jasieniec, Gmina wiejska Pniewy. Największymi ośrodkami miejskimi są Grójec, Warka i Nowe Miasto nad Pilicą. Powiat położony jest ok. 50 km od Warszawy. System drogowy w powiecie jest rozbudowany. Najważniejszymi szlakami komunikacyjnymi są drogi krajowe S7 z Warszawy do Radomia. Drogi krajowe, Nr 79 Warszawa-Sandomierz-Kraków (Potycz – Mniszew), Nr 50 Sochaczew – Grójec – Góra Kalwaria - Mińsk Mazowiecki oraz 7 dróg wojewódzkich.

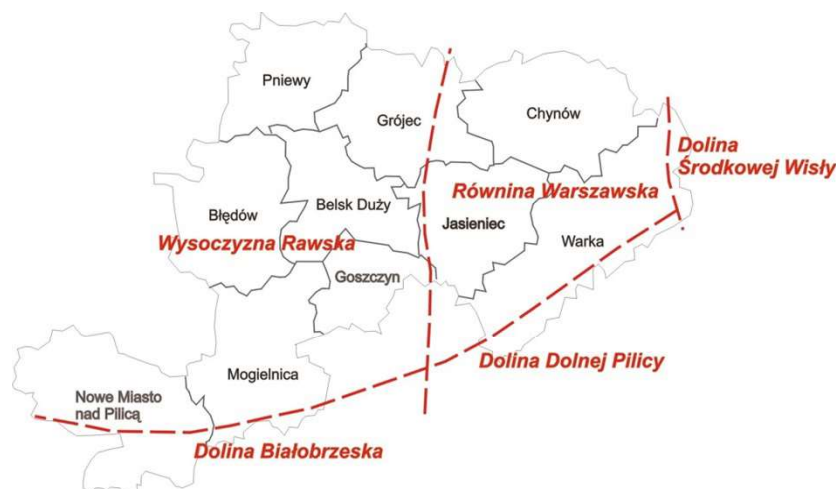
Przez teren przechodzi linia kolejowa Kraków-Radom-Warszawa (stacje kolejowe w Warce, Gośniewicach, Krężelu, Chynowie i Sułkowicach.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Krajobraz i przyroda

Powiat Grójecki położony jest na pograniczu Wysoczyzny Rawskiej i Równiny Warszawskiej. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym powiat położony jest w całości w granicach podprovincji Niziny Środkowopolskich, na pograniczu dwóch makroregionów Niziny Środkowo mazowieckiej oraz Wzniesień Południowo mazowieckich, w obrębie 4 mezoregionów i 1 mikroregionu: Równiny Warszawskiej, Doliny Środkowej Wisły, Doliny Dolnej Pilicy, Wysoczyzny Rawskiej oraz Doliny Białobrzeskiej. W krajobrazie powiatu dominują zdenudowane równiny. Ponadto występują rozległe, kotlinowe obniżenia oraz tarasy dolin rzecznych Wisły i Pilicy, z licznymi zespołami wydm. Wysokości w granicach powiatu jedynie lokalnie przekraczają 200 m n.p.m.

Na sieć hydrograficzną powiatu składają się oprócz wymienionych Wisły i Pilicy lokalne ciekły wodne: Jeziorka, Kraska, Czarna, Mogielanka, Dylewka, Lubienka, Rokitna odprowadzające wody w kierunku północno-wschodnim do Wisły, bądź południowo-wschodnim do Pilicy. Szata roślinna powiatu odznacza się znacznym zróżnicowaniem. Mają na to wpływ zarówno czynniki naturalne, jak i te związane z intensywnym rolnictwem.

Jednym z ważniejszych ekosystemów są lasy i grunty leśne. Ogólna powierzchnia gruntów leśnych na terenie powiatu grójeckiego wynosi ok. 16 678 ha (16 488 ha powierzchnia lasów), co daje przeciętną lesistość powiatu na poziomie ok. 13%. Ponad połowa lasów znajduje się w zarządzie Lasów Państwowych. Pozostała część lasów stanowi własność prywatną 8 050 ha oraz lasy gminne 14,4 ha. Największe kompleksy leśne na terenie powiatu znajdują się w gminie Nowym Mieście, Jasieniec, Belsk Duży oraz we wsi Belsk Mały. Na terenie powiatu grójeckiego znajdują się cenne przyrodniczo obszary przyrodnicze. Wiele z nich zostało objętych ochroną prawną. W powiecie ochroną objęto 66 pomników przyrody: Gmina Belsk Duży - 11, Gmina Błędów - 1, Gmina Chynów - 4, Gmina Goszczyn - 5 Miasto

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

i Gmina Grójec -7, Gmina Jasieniec - 8, Miasto i Gmina Mogielnica - 9, Miasto i Gmina Nowe Miasto nad Pilicą - 16, Miasto i Gmina Warka - 5.

Obszar Powiatu Grójeckiego jest regionem typowo rolniczym. Przeważają gleby brunatno ziemne z przewagą kwaśnych oraz czarnoziemy. Użytki rolne zajmują powyżej 80% jego powierzchni (ok. 103775 ha. Dominującą formą rolnictwa jest sadownictwo, które stanowi 33 % ogółu użytków rolnych powiatu grójeckiego.

Obszarowe formy ochrony przyrody w powiecie grójeckim
Rezerwat "Jezióra - Olszyny" o pow. 5,06 ha r. w gminie Pniewy, utworzony w 1995 r. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego siedliska łąkowego.
Rezerwat "Łęgacz nad Jeziorką" o pow. 37,31 ha w gminie Grójec, utworzony w 1995 r. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnych zbiorowisk leśnych w dolinie Jeziorki.
Rezerwat "Modrzewina" o pow. 332,15 w gminie Belsk Duży, utworzony w 1959 r. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie na Wysoczyźnie Rawskiej najbardziej na północ wysuniętego stanowiska modrzewia europejskiego - podgatunek modrzew polski, cennego ze względów przyrodniczych i naukowych.
Rezerwat "Tomczyce" o pow. 57,99 ha w gminie Mogielnica, utworzony w 1968 r. Celem ochrony jest zachowanie ze względów krajobrazowo-turystycznych fragmentu boru sosnowego z domieszką innych drzew w dolinie rzeki Pilicy.
Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki - obszar chronionego krajobrazu (położony w gminach: Warka, Mogielnica, Nowe Miasto n. Pilicą). Tereny są chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach. Stanowi korytarze ekologiczne oraz pełni istotną funkcję rekreacyjną i turystyczną.
Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Jeziorki - obszar chronionego krajobrazu (obejmujący gminy: Belsk Duży Błędów Grójec, Pniewy). Tereny są chronione głównie ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach. Stanowi on korytarze ekologiczne oraz pełni istotną funkcję rekreacyjną i turystyczną.
Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Mogielanki - zespół przyrodniczo-krajobrazowy (obejmuje gminy: Mogielnica Błędów). Jest to dolina rzeczna ze śladami wydobywania w przeszłości torfu. Występują niewielkie wydmy wzgórze i pagórki moren czołowych, fragmenty łągi olszowego z licznymi niewielkimi zbiornikami wodnymi, siedliska roślin i zwierząt w tym wielu gatunków chronionych naturalnie, meandrujące koryto rzeki Mogielanki. Wałory kulturowe i historyczne terenu wynikają z odkrytych śladów bagiennego ośrodka kultu pogańskiego z pierwszego tysiąclecia oraz istniejących ruin starych młynów wodnych ze stawami młyńskimi.
Dolina Pilicy" - obszar NATURA 2000 (obejmuje gminy: Nowe Miasto n. Pilicą, Mogielnica, Warka). Jest to obszar o powierzchni 35 356,3 ha (w powiecie grójeckim – ok. 12 000 ha), obejmujący 80 km równoleżnikowy odcinek Pilicy, szeroki na 1-5 km, między Inowłodzem, a Ostrówkiem Mniszewem. Na terenie powiatu grójeckiego znajdują się obszar rezerwatu „Tomczyce” oraz tereny Obszaru Chronionego Krajobrazu: Doliny Rzeki Pilicy i Drzewiczki. Ostoje ustanowiono ze względu na ochronę miejsc rozrodu i bytowania co najmniej 32 gatunków ptaków chronionych Na terenie ostoji stwierdzono występowanie 56 lęgowych gatunków ptaków związanych z siedliskami bagiennymi i wodnymi. Bardzo ciekawy, mozaikowy układ siedlisk i roślinności, charakteryzujący tereny Dolnej Pilicy, wynika ze zróżnicowanej pod względem wilgotności i składu gleby.
Dolina Środkowej Wisły" - obszar NATURA 2000 w gminie Warka. Jest to obszar o powierzchni 30 848 ha (w powiecie grójeckim – ok. 450 ha), obejmujący długi odcinek Wisły pomiędzy Dęblinem a Plockiem. Na terenie powiatu grójeckiego zajmuje fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu: Doliny Rzeki Pilicy i Drzewiczki. Tereny ostoji zachowują naturalny charakter rzeki roztokowej, obfitującej w liczne wyspy, w postaci piaszczystych łach czy dobrze uformowanych wysp porośniętych roślinnością zielną. Brzegi rzeki wraz z terasą zalewową zajmowane są przez zarośla wikliny, łąki i pastwiska, a także pozostałości lasów łęgowych. Ostoje ustanowiono ze względu na występowanie w jej granicach co najmniej 22 gatunków ptaków chronionych. Obszar ten jest bardzo ważny dla ptaków wodno-blotnych zarówno zimujących jak i migrujących.
Dolina Dolnej Pilicy" - obszar NATURA2000 w gminach: Nowe Miasto n. Pilicą, Mogielnica, Warka. Jest to obszar zajmujący powierzchnię 31 821, 57 ha.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Na terenie powiatu w większości położony jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu: Doliny Rzeki Pilicy i Drzewiczki oraz rezerwatu „Tomeczyce”. Północną granicę obszaru stanowi stroma skarpa, miejscami pokryta roślinnością kserotermiczną. Część południowa doliny Pilicy jest płaska, w znacznym stopniu pokryta lasami. Rzeka na tym odcinku meandruje, tworząc liczne wysepki, łachy i ławice piasku. Niskie wyspy są nagie, wyższe porośnięte zaroślami wierzbowymi. Koryto Pilicy ma tu szerokość 100-150 m i łączy się z licznymi starorzeczami, zarośniętymi w różnym stopniu.

W części południowo-zachodniej na powierzchni kilkuset ha rozciągają się tzw. Błota Brudzewskie, największe torfowisko w dolinie. Na południu, w okolicy miejscowości Promna, występuje kompleks torfianek. Na obszarze ostoi zlokalizowanych jest 10 typów siedlisk. Ostoja w znacznej części pokrywa się z OSO „Dolina Pilicy”.

Turystyka

Powiat grójecki jest bardzo atrakcyjny turystycznie. Głównym obszarem zainteresowania turystów jest dolina rzeki Pilicy. Jest to rejon wyjątkowy krajobrazowo i przyrodniczo. Rozwija się tutaj turystyka kajakowa. Poza tym cały powiat łączy gęsta sieć szlaków pieszych i rowerowych, które obejmują swym zasięgiem największe atrakcje oraz najcenniejsze obiekty i obszary zabytkowe.

Szlaki rowerowe

- Szlak główny Krainy Jeziorki (**szlak czerwony**) biegnie zgodnie wzdłuż rzeki Jeziorki. Od okolic Mszczonowa przez gminy: Pniewy, Grójec, Prażmów, Tarczyn, Piaseczno i Konstancin - Jeziornę, aż do ujścia na Wiśle. Liczy ponad 80 km.
- Szlak Kraski (**szlak żółty**) łączy się ze szlakiem głównym Krainy Jeziorki w m. Zakrzewska Wola - Pieczyńska - Chynów, gdzie dochodzi do Szlaku Rzeki Czarnej - 13 km.
- Szlak Czarnej (**szlak niebieski**) prowadzi przez Michalczew - Budziszyn - Chynów.
- Sułkowice - Czachówek - Czarny Las - Krępa - 20 km.

Szlaki kajakowe

Szlak Pilicy (od Nowego Miasta nad Pilicą do Mniszewa nad Wisłą)- 79 km długości. Obejmuje niemal cały mazowiecki odcinek Pilicy. Nowe Miasto nad Pilicą – Gostomia – Tomeczyce – Górki, Świdno – Dębnowola – Przybyszew – Adamów-Góry – Białobrzegi – Brzeźce – Most na drodze do Brankowa – Most w Budach Michałowskich – Biała Góra – Warka, Niemojewice – Warka most drogowy – Winiary – Stara Warka – Rozniszew - Ostrołęka – Mniszew.

Szlaki piesze

- Szlak (**zielony**) Warka - Góra Kalwaria
- Szlak (**niebieski**) Krężel-Potycz
- Szlak (**czerwony**) im. Witaliusza Demczuka Warka - Lesiów
- Szlak (**niebieski**) Domaniewice- Nowe Miasto nad Pilicą

Szlaki kulturowe

Szlak Książąt Mazowieckich - Szlak Księcia Janusza: Czersk, Warka, Kozienice, Sieciechów, Radom, Iłża, Szydłowiec, Przybyszew, Grójec, Tarczyn, Piaseczno, Warszawa. Drewniane skarby Mazowsza - szlak drewnianej architektury sakralnej (Chynów Lewiczyn, Mogielnica).

6.2. RYS HISTORYCZNY POWIATU GRÓJECKIEGO*Historia administracyjna powiatu grójeckiego*

Dzisiejszy powiat grójecki w okresie monarchii wczesnopiastowskiej (X-XII w.) stanowił część Wielkopolski. Podział państwa na dzielnice, ustanowiony testamentem Bolesława Krzywoustego w 1138r. wyodrębnił Mazowsze jako jedną z niezależnych dzielnic monarchii piastowskiej. Władzę jako senior zwierzchni, sprawował na Mazowszu Bolesław Kędzierzawy. Objęcie dzielnicy mazowieckiej przez Konrada I Mazowieckiego pogłębiło odrębność polityczną, prawną i społeczną księstwa. Ziemie obecnego powiatu grójeckiego znalazły się we władaniu syna Konrada, Siemowita

---

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

---

w nowo utworzonym księstwie czerskim w 1247r. Ulegało ono podziałom terytorialnym, w łonie dynastii panującej w wieku XIII i XIV. Na początku XV stulecia w roku 1419, na terenie obecnego powiatu, powstało miasto Grójec. Lokowane przez Janusza I Starszego na prawie chełmińskim, uzyskało przywileje handlowe. W 1447r. Bolesław IV Warszawski nadał miastu łukę Błonie. Mazowsze ostatecznie zostało inkorporowane do Korony Królestwa Polskiego w 1526r. po śmierci Janusza III, ostatniego władcy z mazowieckiej linii Piastów. Do 1795r. dzisiejszy powiat grójecki znajdował się w województwie mazowieckim, ziemi czerskiej. W jej granicach funkcjonował też ówczesny powiat warecki. Po trzecim rozbiórce Polski znalazł się w granicach Prus.

Podpisanie pokoju tylżyckiego w 1809 r. i ustanowienie Księstwa Warszawskiego zmieniło terytorialną przynależność omawianego terenu.

Pod władzą francuską znajdował się w departamencie warszawskim i powiecie czerskim Księstwa. Rok 1815 przyniósł kolejne zmiany. Na mocy traktatu wiedeńskiego w 1815r. dzisiejszy powiat grójecki wchodził w skład województwa mazowieckiego i powiatu czerskiego w obwodzie warszawskim Królestwa Polskiego.

Ukazem Mikołaja I Romanowa z 1837 roku ówczesne województwo mazowieckie przemianowano na gubernię mazowiecką. Od 1844r. do 1917r. dzisiejszy powiat grójecki stanowił część guberni warszawskiej i powiatu grójeckiego.

Po odzyskaniu niepodległości omawiany teren wchodził w skład województwa warszawskiego. W jego obręb wchodziły cztery miasta: Grójec, Mogielnica, Góra Kalwaria i Warka oraz osiemnaście gmin wiejskich: Belsk, Błędów, Borowe, Czersk, Drwalew, Jasieniec, Jazgarzew, Kąty, Kobylin, Konie, Komorniki, Konary, Mechanice, Lipie, Nowa Wieś, Promna, Rykały i Wągradno.

W l.1939-1945 teren znajdował się w Generalnej Guberni i dystrykcie warszawskim. 22 sierpnia 1944 r. PKWN powołało do istnienia województwo warszawskie i powiat grójecki w ramach którego funkcjonował dzisiejszy powiat. Wtedy z jego terytorium wyłączono gminy: Czersk, Góra Kalwaria, Jazgarzew, Kąty, Wągradno. W 1975 r. reforma administracyjna zlikwidowała powiaty tworząc dwustopniowy podział administracyjny kraju. Obecny powiat grójecki powstał 1 stycznia 1999 r.

Pod względem administracji kościelnej obszar obecnego powiatu grójeckiego podlegał do kon. XVIII w. biskupstwu poznańskiemu. Funkcjonowały dekanaty: grójecki i warecki. Od 1798 r. wszedł w skład diecezji warszawskiej i pozostaje w jej granicach do dzisiaj. Stworzono dekanaty: grójecki, goszczyński i górno-kalwaryjski).

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Kalendarium powiatu grójeckiego**XII w.**

Tworzyły się ważne międzynarodowe szlaki handlowe: z Torunia do Włodzimierza na Rusi, wzdłuż Wisły przez Płock, Zakroczym, Czersk, z odgałęzieniem łączącym Pomorze z Rusią przez Toruń, Gostynin, Rawę Mazowiecką, Nowe Miasto nad Pilicą, Radom. Pomniejsze trakty prowadziły z Radomia przez Grójec do Warszawy oraz z Grójca przez Czersk do Garwolina.

Grójec był jednym z głównych ośrodków południowego Mazowsza. Gród grójecki był kasztelanią i siedzibą archidiakonatu.

Intensywnie rozwijało się osadnictwo, co potwierdziły dotychczasowe badania archeologiczne.

XIII w.

Ukształtowała się do końca wieku sieć parafialna: Jasieniec, Jeziorka, Goszczyn, Przybyszew, następnie Worów, Lewiczyn, Błędów, Mogielnica.

Ufundowano klasztor w Warce (Dominikanie).

XIV w.

Prawa miejskie otrzymały: Mogielnica (1317 r.), Warka (1321 r.) i Goszczyn (1386).

Rozwijała się dalej sieć parafii: Wilków, Łęczeszycy.

XV w.

Swoje siedziby rodowe na terenie dzisiejszego powiatu grójeckiego miały znaczące rody, między innymi Błędowscy, Boglewscy, Chynowscy, Ciołkowie, Drwalewscy, Grzegorzewscy, Lubomirscy, Koziatulscy, Lipsy, Michałowscy, Prażmowscy, Rembertowscy, Świdzińscy.

XVI w.

Nastąpił wzmożony rozwój powiatu grójeckiego, jak i całego Mazowsza w związku z awansem Warszawy na jednego z ważniejszych ośrodków politycznych Rzeczypospolitej.

Wycięto ostatnie większe kompleksy leśne. Dominowały rolnictwo i sadownictwo.

Dekretem Zygmunta II Augusta jabłka grójeckie były sprowadzane do królewskiej rezydencji.

XVII w.

W 1 połowie XVII w. nastąpiło ożywienie akcji fundacyjnych. Ufundowano wtedy klasztor Zakonu Karmelitów w Lipiu (1606r.), Zakonu Franciszkanów w Warce (1628r.) i Zakonu Paulinów w Łęczeszycach (1639r.).

Rokosz Zebrzydowskiego (sandomierski) w latach 1606-1607 objął swym zasięgiem obszar dzisiejszego powiatu grójeckiego. Następnie wojny szwedzkie toczono w połowie wieku zachwiały gospodarką państwową i lokalną.

7 kwietnia 1656 r. Stefan Czarniecki pokonał pod Warką margrabiego Fryderyka Badeńskiego. Był to pierwszy triumf wojska polskiego w otwartym polu nad wojskiem szwedzkim podczas potopu szwedzkiego.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

XVIII w.

Wojna północna tocząca się w na terenach Rzeczypospolitej na początku wieku spowodowała na południowym Mazowszu zubożenie się społeczeństwa (kontrybucje wojskowe, pożary, rabunki) oraz przyczyniła się pośrednio do wystąpienia epidemii, które pochłonęły tysiące ofiar.

XIX w.

W ciągu wieku doceniając piękno ziemi grójeckiej oraz jej żyzne gleby wielu możnych nabywało majątki i budowało siedziby. Ludność Grójeczczyzny aktywnie brała udział w powstaniach narodowych. Piotr Wysocki urodzony w Warce - Winiarach wywołał powstanie styczniowe w 1830r.

Podczas powstania styczniowego w 1863 roku wyróżnili się Władysław Kononowicz, zdymisjonowany oficer carski jak również były uczestnik walk na Sycylii i amerykańskiej wojny domowej Ludwik Żychliński, naczelnik wojskowy powiatu rawskiego i warszawskiego, dowódca oddziału „Dzieci Warszawy”.

We wrześniu 1863 r. na czele oddziału „Dzieci Warszawy” spalił koszary w Grójcu, Górze Kalwarii i Warce.

Natomiast Władysław Kononowicz w wyniku zakrojonej na szeroką skalę akcji wojska rosyjskiego, został schwytyany i wraz z dwoma adiutantami rozstrzelany 4 czerwca 1863 r., w dzień Bożego Ciała, na wareckim błoni.

XX w.

W 1898 r. rozpoczęto budowę kolejki grójeckiej z inicjatywy warszawskiego krawca Eugeniusza Paszkowskiego. W 1914 r. ruszyły pociągi z Warszawy do Grójca.

W 1918 roku Jan Cieślak z Podgórzyc wybudował pierwszą przechowalnię owoców.

Z Grójeczczyzny wywodzi się wielu wybitnych ludzi. Byli nimi m.in. Jędrzej Świącicki - pierwszy dziejopis Mazowsza (pocz. XVII w.), ksiądz Piotr Skarga Powęski z Grójca (zm. 1612) - kaznodzieja królewski i pisarz religijno-polityczny, autor „Kazań Sejmowych" i "Żywotów Świętych", fundator przytułku dla starców i ubogich, Adam Jarzębski (zm. ok.1649) z Warki - muzyk, architekt, poeta, Grzegorz Knapiusz (zm.1639) z Grójca - leksykograf, autor słownika polsko-łacińsko-greckiego, Adam Boniecki (zm. 1909) - autor i wydawca „Herbarza Polskiego", Kazimierz Pułaski (zm. 1779) – syn Starosty Wareckiego Józefa Pułaskiego - bohater Polski i Stanów Zjednoczonych, Bazyli Walicki (zm.1802) - wojewoda rawski, Piotr Wysocki (zm. 1874) - bohater nocy listopadowej 1830 r., Jan Koziętulski (zm. 1821) - pułkownik, uczestnik wojen napoleońskich, bohater spod Somosierry, Józef Wybicki (zm. 1822) – autor *Mazurka Dąbrowskiego*, polskiego hymnu narodowego.

6.3. KRAJOBRAZ KULTUROWY POWIATU GRÓJECKIEGO.

Wg ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku krajobrazem kulturowym jest przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze. Krajobraz kulturowy danego obszaru wpływa na

---

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

---

wzrost tożsamości lokalnej i regionalnej oraz odzwierciedla jego historię i związek działalności ludzkiej z przyrodą. Cechą krajobrazu kulturowego jest jego ciągła ewolucja. Pozytywnym przejawem dbania o krajobraz jest jego harmonijne kształtowanie zachowujące najcenniejsze elementy: zabytki, tereny przyrodnicze, osie widokowe oraz umiejętne wkomponowywanie współczesnych realizacji.

Zarządzanie krajobrazem nie powinno być przypadkowe, lecz planowe ze szczególnym uwzględnieniem profesjonalnie opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których ograniczy się rozproszoną zabudowę, zachowa się tradycyjny układ pól, ochronę terenów cennych przyrodniczo oraz obiektów historycznych. Z wyeksponowaniem tych najwartościowszych np. poprzez nienaruszanie ich historycznego otoczenia i wskazywanie osi i przestrzeni widokowych oraz dostosowanie nowych inwestycji do charakteru gminy.

Krajobraz powiatu grójeckiego jest otwarty, rolniczy. Wyróżniającymi się obszarami przyrodniczymi są doliny rzek Wisły, Pilicy, Mogielanki, Jeziorki. Występuje kilka terenów leśnych w gminach: Nowe Miasto nad Pilicą, Jasieniec, Belsk Duży.

Teren gminy jest przeważnie równinny z niewielkimi wysoczyznami. Dominują tereny rolnicze, w tym liczne sady. Obiekty wielkogabarytowe w terenie są związane głównie z przetwórstwem owocowym. Nie występują duże zakłady przemysłowe. Zasadnicza siatka osadnicza rozwijała się od XII do XV w. Najważniejszymi ośrodkami kulturowymi w powiecie są: Grójec, Warka, Mogielnica i Nowe Miasto nad Pilicą. Obszar powiatu grójeckiego jest bogaty w elementy dziedzictwa kulturowego wkomponowane w istniejący krajobraz przyrodniczy. Występują różne typy zabytków. Ważną grupą obiektów są zabytki o charakterze sakralnym (kościół, kaplice, cmentarze oraz obiekty małej architektury: kapliczki, krzyże i figury przydrożne). Nie mniej istotne miejsce na mapie zabytków zajmują obiekty rezydencjonalne, których liczba jest zdecydowanie większa niż w innych powiatach położonych w południowej części województwa mazowieckiego. Jednakże najliczniej są reprezentowane obiekty stanowiące zabudowę małomiasteczkową, znajdującą się w Grójcu, Mogielnicy, Nowym Mieście nad Pilicą i Warce. Najmniej jest zewidencjonowanych zabytków techniki. Występują pojedyncze budynki, często powiązane z dawnymi zespołami folwarczno-gospodarczymi, np. gorzelnia w Starej Wsi czy Dańkowie. Istnieje ok. 20 młynów elektrycznych i wodnych, m.in. w Przęsławicach, Gostomii, Borowcu. Najcenniejszym zabytkami są obiekty (dworce, urządzenia kolejowe) Grójeckiej Kolei Dojazdowej uruchomionej w 1898 r. (od 2004 r. Piaseczyńska Kolej Wąskotorowa).

Najstarszymi zachowanymi obiektami sakralnymi są kościoły wzniesione w późnym średniowieczu. Pomimo wielu przebudów i zmian gotyckie elementy są widoczne w kościołach w Grójcu czy Pieczyskach. Poza tym XVII-wieczny kościół w Lipiu charakteryzuje się jeszcze gotycką bryłą.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Najlepszymi przykładami baroku na ziemi grójeckiej są kościoły klasztorne w Warce, Łęczeszczach i parafialne w Jasięcu wzniesiony przez Jakuba Fontanę i Michałowicach.

Architekturę drewnianą reprezentują przede wszystkim XVII-wieczne kościoły w Chynowie, Lewiczynie i Mogielnicy. Kościół w Wilkowie został zbudowany w XIX w. Kościół w Belsku Dużym jest przykładem sakralnej architektury klasycystycznej.

W krajobrazie dominują wysokie wieże kościołów neogotyckich we Wrociszewie, Worowie, Mogielnicy i Boglewicach. Interesującym obiektem jest kościół filialny w Błędownie aut. Jana Koszyca Witkiewicza w stylu zakopiańskim.

Funkcjonuje kilkadziesiąt zabytkowych cmentarzy w tym największe posiadające wiele historycznych nagrobków: w Grójcu, Nowym Mieście nad Pilicą i Mogielnicy. Do wielokultowego dziedzictwa należą: cmentarz kaplica ewangelicka i cmentarz ewangelicki w Karolewie, cmentarze ewangelickie w Grójcu, Gąskach, Pilicy, cmentarz prawosławny w Biskupicach oraz cmentarze żydowskie w Grójcu i Warce. Nie można przy tym też zapomnieć o rozsianych w terenie licznych obiektów tzw. małej architektury: kapliczek, krzyży i figur przydrożnych. Cenne ze względów historycznych i artystycznych są cztery kapliczki słupowe z latarniami datowane nawet na 2 poł. XVII w. Najwybitniejszymi przykładami architektury świeckiej w powiecie grójeckim są między innymi obiekty pałacowe w Świdnie, Małej Wsi, Drwalewie, Michałowie, Jurkach jak również dwory w Błędownie, Dańkowie i Wodzicznej. Dwory w Kośminie i Grobicach.

Materialnym świadectwem dziewiętnastowiecznego rozwoju miast, ich regulacji i porządkowania są między innymi klasycystyczne ratusze w Mogielnicy, Warce i Grójcu. Na charakterystyczną zabudowę miejską i małomiasteczkową składają się kamienice czynszowe o bogatej dekoracji fasad, parterowe budynki o układzie kalenicowym oraz budynki w typie wiejskim w układzie szczytowym. Drewnianą zabudowę małomiasteczkową posiada Mogielnica. Budownictwo wiejskie reprezentuje kilkadziesiąt domów i zagród drewnianych, najwięcej w gminie Mogielnica.

6.4. ZABYTKI OBJĘTE OCHRONĄ PRAWNĄ (rejestr /A).

Obiekty zaznaczone pogrubieniem stanowią własność Powiatu Grójeckiego.

Miejscowość	Obiekt	Ochrona prawna	Zakres ochrony
Belsk Duży gm. loco	Kościół par. p.w. św. Trójcy	140/A/58 z 16.04.1958r. 25/A/80 z 25.04. 1980r.	Dec. 25/A/80: kościół parafialny p.w.św. Trójcy Dec. 140/A: kościół parafialny p.w. św. Trójcy z XVIII w. wraz z wyposażeniem wnętrza i najbliższym otoczeniem w promieniu 100 m.
Belsk Duży gm. loco	Cmentarz rzymskokatolicki (dz. nr 137), południowo-wschodnia część z przy ul. Szkolnej	A-1374	Płd-wsch. część cmentarza: wpisem obejmuje się obszar cmentarza parafialnego, założonego w 4 ćw. XVIII w. na części działki 137 o powierzchni ok. 0,79 ha przy ul. Szkolnej w Belsku Dużym (...), układ przestrzenno-komunikacyjny, budynek kaplicy fundacji Klementyny z Kozietulskich Walickiej z 1822 r. w

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

			granicach posadowienia fundamentów wraz z gruntem w zakresie bryły, gabarytu, murów obwodowych, rozwiązań stylistycznych elewacji, kolumbria oraz tablice epitafijne i nagrobki sprzed 1950 r. wymienione w wykazie będącym integralną częścią niniejszej decyzji. Granice i kaplica oznaczona na załączniku.
Lewiczyn gm. Belsk Duży	Kościół drewniany p.w. św. Wojciecha, drewniany, dzwonnica	471/A/62 z 23.03.1962r. 79/A/81 z 10.03.1981r.	Kościół parafialny pw. św. Wojciecha wraz z dzwonnica i terenem cmentarza kościelnego w Lewiczynie.
Łęczeszycy, gm. Belsk Duży	Zespół klasztorny popauliński: kościół p.w. św. Jana Chrzciciela, dzwonnica, budynek klasztorny, kaplica przedpogrzebowa, dzwonnica	478/A z 23.03.1962r. 82/A/81 z 12.03.1981r.	Zespół klasztorny popauliński w skład którego wchodzi: kościół parafialny pw. św. Jana Chrzciciela, dawny klasztor Paulinów, dzwonnica oraz kaplica cmentarna w Łęczeszycach; 478/A z 23.03.1963; zespół klasztorny (j.w.) na cmentarzu kościelnym wraz z terenem cmentarza kościelnego w Łęczeszycach.
Mała Wieś, gm. Belsk Duży	Założenie pałacowo-parkowe	325/A/62 z 07.01.1962r. 29/A/83 z 26.09.1983r.	Zespół urbanistyczno-architektoniczny założenia pałacowo-parkowego w Małej Wsi, gm. Belsk Duży. W skład zespołu wchodzi: pałac, cztery pawilony boczne, park.
Mała Wieś, gm. Belsk Duży	Historyczne obiekty budowlane zlokalizowane na terenie założenia pałacowo-parkowego w Małej Wsi: kaplica - mauzoleum Aleksandra Walickiego wraz z ołtarzem, brama wjazdowa wschodnia, tablica inskrypcyjna upamiętniająca pobyt króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.	A-1480	
Oczesaly, gm. Belsk Duży	Park dworski	296/A/85 z 19.07.1985r.	
Odrzywołek, gm. Belsk Duży	Park dworski	298/A/85 z 19.07.1985r.	
Rębowola, gm. Belsk Duży	Park dworski	295/A/85 z 19.07.1985r.	
Stara Wieś, gm. Belsk Duży	Zespół folwarczny: magazyn spirytusu, spichlerz, stodoła, obora, magazyn, warsztaty, stróżówka	552/A z 17.09.1998r.	Gorzelnia (pow. zabud. 490 m2), magazyn spirytusu (pow. zabud. 89,98 m2), spichlerz (pow. zabud. 635,04 m2), stodoła (pow. zabud. 310,89 m2), obora (pow. zabud. 440 m2), magazyn (pow. zabud. 81,6 m2), warsztaty (pow. zabud. 422,1 m2), stróżówka (pow. zabud. 75,6 m2) w granicach działki 7/31 - o pow. 38,91 ha
Błędów gm. loco	Kościół fil. p.w. św. Prokopa Opata	284/A/85 04.03.1985r.	
Błędów gm. loco	Plebania (przy kościele p.w. św. Prokopa)	284/A/85 z 04.03.1985r.	
Błędów gm. loco	Kościół par. p.w. św. Józefa	283/A/85 z 04.03.1985r.	
Błędów gm. loco	Cmentarz parafialny	378/A/88 z 23.03.1988r.	
Błędów gm. loco	Zespół pałacowo-parkowy	463/A z 23.03.1962r. 29/A/80 z 25.04.1980r.	
Dańków, gm. Błędów	Zespół dworsko-parkowy wraz z folwarkiem: dwór, oficyna, gorzelnia, rządcówka (dom ogrodnika), obora, obora,	A-959	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

	laboratorium, magazyn, spichlerz, stodoła, d. wozownia		
Ignaców, gm. Błędów	Chałupa nr 3	1168 z 22.05.1975r.	
Lipie, gm. Błędów	Kościół p.w. Św. Trójcy	477/A z 23.03.1962r. 80/A/81 z r.10.03.1981r.	Kościół parafialny pw. Św. Trójcy wraz z terenem cmentarza kościelnego w Lipiu.
Machnarka, gm. Błędów	Dwór murowany	42/A/84 z 23.02.1984r.	
Wilków, gm. Błędów	Kościół p.w. św. Wawrzyńca	489/62 z 23.03.1962r. 82/A/82 z 15.10.1982r.	Kościół parafialny p.w. Św. Wawrzyńca w Wilkowie wraz z terenem otaczającym w promieniu 50 m.
Wilków, gm. Błędów	Zespół dworsko-parkowy	553/A/98 z 31.12.1998r.	Zespół dworsko-parkowy w Wilkowie w granicach działki numer Wilków 194/1.
Budziszyn, gm. Chynów	Zespół pałacowo-parkowy	168/A z 08.12.1958r. 35/A/80 z 26.04.1980r.	Pałac wraz z parkiem w Budziszynie i najbliższym otoczeniem w promieniu 100 m.
Chynów gm. loco	Kościół p.w. Św. Trójcy	43/A z 10.05.1954r. 41/A/80 z 28.04.1980r.	Kościół drewniany w Chynowie wraz z wyposażeniem wnętrza, płytą nagrobną gotycką na cmentarzu i najbliższym otoczeniem w promieniu 100 m.
Chynów gm. loco	Dzwonnica przy kościele p.w. Św. Trójcy	A-1684	
Drwalew, gm. Chynów	Kościół p.w. Św. Piotra i Pawła wraz z dzwonnica	20 z 27.06.1952r. 44/A/80 z 28.04.1980r.	
Drwalew, gm. Chynów	Ogrodzenie kościoła wraz z dwoma kapliczkami	20 z 27.06.1952r.	Kościół barokowy z XVIII w. z dzwonnica otaczającym murem z kapliczkami i aleją lipową ciągnącą się od kościoła w kierunku plebanii i dworu.
Drwalew, gm. Chynów	Zespół pałacowo-parkowy	45/A/80 z 28.04.1980r., 350/A z 02.02.1962r. 534/A/93 z 1.10.1993r.	Zespół pałacowo-parkowy w Drwalewie, pow. Grójec, w skład którego wchodzi: pałac, pawilon boczny, oficyna i park przypałacowy.
Pieczyska, gm. Chynów	Kościół p.w. Narodzenia N.M.P	107/A/81 z 6.04.1981r.	
Żyrów, gm. Chynów	Park krajobrazowy	301/A/85 z 19.07.1985r.	
Goszczyn	Kościół p.w. św. Michała Archanioła	50/A/80 z 07.05.1980r.	
Sielec, gm. Goszczyn	Dwór murowany	A-1479	
Fałęcin, gm. Grójec	Zespół dworsko-parkowy	446/A/90 z 06.08.1990r.	Dwór wraz z parkiem w Fałęcinie w granicach parku krajobrazowego.
Głuchów, gm. Grójec	Zespół pałacowo-parkowy pałac – XIX w., park – XVIII w.	1053/A z 22.05.1974r. 51/A/80 z 07.05.1980r.	
Gościeńczone, gm. Grójec	Park	348/A/86 z 22.10.1986r.	
Kobylin, gm. Grójec	Zespół pałacowo-parkowy	175/A/82 z 08.06.1982r.	
Kociszew, gm. Grójec	Zespół dworsko-parkowy	A-1197	Wpisem obejmuje się budynek dworu oraz park w granicach działki nr 133.
Kośmin, gm. Grójec	Zespół dworsko-parkowy	214/A z 30.05.1983r.	
Krobów, gm. Grójec	Zespół dworsko-parkowy		Dwór murowany, zbudowany ok.1890r. w Krobowie wraz z parkiem i

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

		1170 z 22.05.1975r. 99/A z 18.03.1981r.	pozostałościami budynków gospodarczych w granicach zespołu.
Lesznówola, gm. Grójec	Zespół dworsko-parkowy	346/A/86 z 22.10.1986r.	Zespół dworsko-parkowy w Lesznówoli w granicach działki 278/6. Powierzchnia ochrony obejmuje cały zespół dworsko-parkowy wraz z folwarkiem, sadem i układem wodnym.
Mirowice, gm. Grójec	Park dworski	462/A/91 z 02.09.1991r.	
Pabierowice, gm. Grójec	Zespół dworsko-parkowy	1172/A z 22.05.1975r. 136/A/82 z 15.02.1981r.	
Skurów, gm. Grójec	Park	349/A/86 z 24.10.1986r.	
Uleniec, gm. Grójec	Park dworski	347/A/86 z 22.10.1986r.	
Wola Worowska, gm. Grójec	Pałac	1176/A z 22.05.1975r. 220/A/83 z 06.07.1983r.	
Worów, gm. Grójec	Kościół p.w. Serca Jezusowego	1177/A z 22.05.1975r. 185/A/82 z 15.10.1982r.	
Zalesie, gm. Grójec	Zespół dworsko-parkowy (dwór i park)	83/9/57 z 03.05.1957r. 204/A/83 z 14.04.1983r.	
Grójec, ul. Worowska 1	Kościół p.w. św. Mikołaja	33 z 13.08.1954r. 67/A/81 z 05.03.1981r.	Kościół parafialny w Grójcu wraz z najbliższym otoczeniem w promieniu 100 m
Grójec, ul. Worowska 1	Dzwonnica drewn.	A - 1048	Dzwonnica przy kościele pw. św. Mikołaja w Grójcu
Grójec, ul. Mszczonowska	Cmentarz rzym.-kat.	A - 1039	Najstarsza, wschodnią część cmentarza rzymskokatolickiego, zlokalizowanego przy ul. Mszczonowskiej w Grójcu, dz. 1234/2, ograniczoną od zachodu aleją cmentarną. Niniejszym wpisem obejmuje się: układ przestrzenny cmentarza z alejami cmentarnymi, kaplicę Makowskich z 1851r., główną bramę, pozostałości zieleni cmentarnej, najcenniejsze nagrobki i płyty nagrobne wraz z ich otoczeniem w odległości do 3 m, wymienione w wykazie będącym integralną częścią niniejszej decyzji.
Grójec, ul. Mogielnicka	Cmentarz ewangelicki	471/A/91 z 05.11.1991r.	W granicach cmentarza, wraz ze strefą ochronną, układem przestrzennym i nagrobkami.
Grójec, ul. Mogielnicka	Cmentarz żydowski	407/A/89 z 08.05.1989r.	Cmentarz grzebalny żydowskiej gminy wyznaniowej w Grójcu z zachowanymi fragmentami nagrobków i pomnikiem pamięci Żydów pomordowanych w II wojnie światowej. Cmentarz jest usytuowany przy ulicy Mogielnickiej, trasie Warszawa-Kraków, cmentarzu katolickim i tartaku w granicach cmentarza wraz z terenem zajmowanym przez pomnik pamięci
Grójec, Pl. Wolności i ul. Armii Krajowej 1	Ratusz	473/A/62 z 23.03.196r. 131/A/82 z 12.02.1982r.	
Grójec, Pl. Wolności 2	Dom przy ratuszu	476/62 z 23.03.1962r.	
Grójec, ul. Jatkowa, ul. Armii Krajowej 2	Jatki miejskie	474/62 z 23.03.1962r.	
Grójec, ul. Niepodległości 6	Poczta	475/A/62 z 23.03.1962r. 129/A/82 z 12.02.1982r.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Grójec, ul. Piotra Skargi 10	Szpital, budynek B	220/A/59 z 19.11.1959r. 132/A z 12.02.1982r.	Własność powiatu grójeckiego
Grójec, ul. Szpitalna/Armii Krajowej 34	D. gimnazjum, ob. szkoła podstawowa,	219/A z 19.11.1959r. 130/A/82 z 12.02.1982r.	
Grójec, ul. Niepodległości 20	Dom mieszkalny	358/A/86 z 04.11.1986r.	
Grójec, ul. Piłsudskiego 11	Dom mieszkalny	322/A/85 z 30.08.1985r.	
Grójec, ul. Piotra Skargi 10	Budynek A szpitala rejonowego	A - 1117	
Grójec	Grójecka Kolej Dojazdowa – przestrzenny układ komunikacyjny	540/A/94 z 30.05.1994r. 1586-A	Wykaz obiektów i urządzeń Grójeckiej Kolei Dojazdowej, które podlegają szczególnej ochronie 1. Budynek produkcyjny (kuźnia) na stacji kd. w Grójcu, 1938r. 2. Dworzec kolejowy na stacji dk. Grójec, 1914r. 3. Budynek mieszkalny typu podmiejskiego na stacji kd. w Grójcu, 1937r. 4. droga kolejowa jednotorowa o prześwicie 1000 mm główna zasadnicza i główna dodatkowa o dł. 29.897 km, 1890, 1893r. 5. Mosty kolejowe stalowe, konstrukcja z belek walcowanych, przyczółki z kamienia, mury m. 35.723, 32.250, 25.925, 23.018, 18.949, rok budowy 1910r. 6. Przepust kolejowy podwójny rurowy w km 40.600, 1910r. 7. Perony kolejowe przydworcowe i wysypowe na stacji Grójec 8. Zbiornik wieżowy wodny - ze studnią głębinowa na stacjach kd. Grójec, 1943r.
Boglewice, gm. Jasieniec	Kościół par. p.w. Przemienienia Pańskiego	286/A/85 z 04.03.1985r.	
Boglewice, gm. Jasieniec	Cmentarz rzym.-kat.	476/A/91 z 05.11.1991r.	W granicach cmentarza wraz ze strefą ochronną, układem przestrzennym oraz elementami cmentarza (murem ogrodzeniowym, bramą, nagrobkami wolnostojącymi i płytami z XIX i XX w. podług kart ewidencyjnych uprzednio dostarczonych, poza tym grobowiec rodziny Bersonów, mogiła zbiorowa żołnierzy poległych we wrześniu 1939, oraz drzewostan).
Boglewice, gm. Jasieniec	Zespół pałacowo-parkowy, (pałac i park)	1165/A z 22.05.1975r. 31/A/80 z 25.04.1980r.	
Golebiów (k. Nowej Wsi), gm. Jasieniec	Kaplica	2/A/77 z 14.02.1977	
Jasieniec, ul. Warecka 37	Kościół par. p.w. św. Rocha	351/A/62 z 2.02.1962r. 73/A/81 z 09.03.1981r.	
Jasieniec, ul. Kasztanowa 6	Dwór	1169/A z 22.05.1975 97/A/81 z 18.03.1981	
Jasieniec – Czersk	Park	12/A/78 z 15.12.1978r.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Kurczowa Wieś, ul. Warecka, gm. Jasieniec	Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem (obory)	544/A/95 z 06.05.1995r.	
Rytomoczydła, gm. Jasieniec	Zespół dworsko-parkowy (dwór i park)	481/62 z 23.03.1962r. 14/A/78 z 15.12.1978r.	
Turowice, gm. Jasieniec	Zespół dworsko-parkowy	705/A/62 z 3.05.1962r. 11/A/78 z 15.12.1978r.	
Warpeśy, gm. Jasieniec	Zespół pałacowo-parkowy	272/A/84 z 07.06.1984r.	Zespół pałacowo-parkowy w Warpeśach gm. Jasieniec w skład, którego wchodzi budynek pałacu, wozowni i aleja dojazdowa.
Wola Boglewska, gm. Boglewska	Zespół dworsko-parkowy	1175/A/75 z 22.05.1975r. 208/A/83 z 14.04.1983r.	
Wola Lychowska, gm. Jasieniec	Zespół dworsko-parkowy	4/A/78 z 15.12.1978r.	
Brzostowice, gm. Mogielnica	Dworzec, Grójecka kolej Dojazdowa	A-1586	
Dylew, gm. Mogielnica	Zespół dworsko-parkowy (dwór i park)	1123/A/75 z 22.05.1975r. 49/A/80 z 07.05.1980r. 412/A/89 z 21.09.1989r. (park)	
Jastrzębia Stara, gm. Mogielnica	Zespół dworsko-parkowy (dwór i park) wraz z budynkami folwarcznymi: stajnie z wozownią, spichlerz	60/A/80 z 15.11.1980r. 697 z 19.12.1957r. (park)	
Kozietuły Nowe, gm. Mogielnica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac i park)	548/A/97 z 17.01.1997r.	
Michałowice, gm. Mogielnica	Kościół par. p.w. Wszystkich Świętych	483 z 23.03.1962 88/A/81 z 15.03.1981r.	
Michałowice, gm. Mogielnica	Cmentarz rzym.-kat.	A-1363	Teren cmentarza parafialnego w granicach działki nr 225, układ funkcjonalno- przestrzenno-komunikacyjny, kaplicę grobową rodziny Bonieckich z 1 ćw. XX w. w granicach posadowienia fundamentów wraz z gruntem, nagrobki i płyty nagrobne sprzed 1950 r., wymienione w wykazie.
Mogielnica	Układ urbanistyczny	860 z 06.07.1970r.	
Mogielnica, Pl. Poświętne 12	Kościół p.w. św. Floriana	90/A/81 z 13.03.1981r.	
Mogielnica, Pl. Poświętne 13	Budynek OSP	424/A/90 z 14.02.1990r.	
Mogielnica, ul. Rynek 1	Ratusz	484/A/62 z 23.03.1962r. 118/A/81 z 07.07.1981r.	
Mogielnica, ul. Ks. Zagańczyka	Kościół cmentarny p.w. św. Trójcy	89/A/81 z 15.03.1981r.	
Mogielnica, ul. ks. Zagańczyka	Cmentarz rzym.-kat.	A - 1492	Południowa część cmentarza rzymskokatolickiego; obejmuje się obszar cmentarza parafialnego, założonego pod k. XVIII w., powiększonego na początku XIX w., położonego na cz. działki nr 399 o pow. 0,63 ha przy ul. Zagańczyka w Mogielnicy, układ przestrzenno- komunikacyjny, wraz z nagrobkami sprzed 1950 r. wymienionymi w wykazie;
Mogielnica, ul. Polesie	Cmentarz żydowski	526/A/92 z 08.04.1992r.	
Mogielnica	Grójecka Kolej Dojazdowa (dworzec, wieża ciśnień)	A-1586	
Stryków, gm. Mogielnica	Grójecka Kolej Dojazdowa, dworzec	A-1586	
Słepowola, gm. Mogielnica	Zespół dworsko-parkowy (dwór i park)	1173/A/75 z 22.05.1975r. 219/A/83 z 06.07.1983r.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Świdno, gm. Mogielnica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park, stróżówka i spichlerz)	486/A/62 z 23.10.1962r. 157/A/82 z 16.03.1982r.	
Tomczyce, gm. Mogielnica	Zespół pałacowo-parkowy (pałac, park, brama, spichlerz), XIX w.	480/62 z 23.03.1962 355/A/86 z 04.11.1986r.	Własność powiatu grójeckiego
Wodziczna, gm. Mogielnica	Dwór murowany	326/A/85 z 07.11.1985	
Gostomia 75, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Zespół pałacowo-parkowy (pałac)	306/A/85 z dn.19.07.1985r. i z 31.12.1998r. (WEZ)	
Gostomia 75, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Zespół pałacowo-parkowy (park)	306/A/85 z dn.19.07.1985 r. i z 31.12.1998 r. (WEZ)	
Jankowice 43, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Park krajobrazowy	299/A/85 z dn. 19.07.1985 r. (WEZ, mpzp)	
Lęgonice, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Zespół pałacowo-parkowy (dwór)	115/A/81 z dn. 07.07.1981 r., 262/A/67 z dn. 27.12.1967 r. (WEZ)	
Lęgonice, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Zespół pałacowo-parkowy (park)	115/A/81 z dn. 07.07.1981r. (WEZ)	
Lęgonice 60, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Kościół p.w. św. Jana Chrzcziciela	773/A/67 z dn. 27.12.1967r. i 84/A/81 z dn. 15.03.1981r. (WEZ)	
Lęgonice 60, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Dzwonnica przy kościele w Lęgonicach	774/A/67 z dn. 27.12.1967r. i 83/A/81 z dn. 15.03.1981r. (WEZ)	
Nowe Lęgonice 5, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Kościół filialny p.w. św. Rocha	441/A/90 z dn. 19.11.1990r. (WEZ)	
Nowe Miasto nad Pilicą ul. Tomaszowska 3	Zespół pałacowo-parkowy (pałac)	421-XI-16 z dn.26.10.1948r., 264/A/67 z dn. 27.12.1967r., (WEZ)119/A/81 z dn. 07.07.1981r. (WEZ, mpzp)	
Nowe Miasto nad Pilicą ul. Tomaszowska 3	Zespół pałacowo-parkowy (park)	191-XI-5 z dn. 26.10.1948r., 778/A/67 z dn. 27.12.1967r., 551/A/98 z dn.12.02.1998r. (WEZ, mpzp)	
Nowe Miasto nad Pilicą ul. Targowa 56	Kościół p.w. Opieki Matki Boskiej	550/A/97 z dn. 15.12.1997r. (WEZ, mpzp)	(W granicach dz. ewid. 561, obręb: 0001 Nowe Miasto)
Nowe Miasto nad Pilicą Pl. O. Kozmińskiego 15	Dom drewniany	599-XI-56 z dn. 19.06.1954r. (WEZ, mpzp)	
Nowe Miasto nad Pilicą Pl. O. Kozmińskiego 19	Klasztor OO. Kapucynów	776/A/67 z dn. 27.12.1967r. i 91/A/81 z dn. 15.03.1981r. (WEZ, mpzp))	
Nowe Miasto nad Pilicą Pl. O. Kozmińskiego 19	Kościół OO. Kapucynów	263/A/67 z dn. 27.12.1967r. i 92/A/81 z dn. 15.03.1981r. (WEZ, mpzp)	
Nowe Miasto nad Pilicą ul. Warszawska 48	Cmentarz rzymsko-katolicki	Dec. 1135/2016 z 19.08.2016r. (WEZ, mpzp)	(W granicach działki ewid. nr 699, obręb 0001 Nowe Miasto wraz z układem przestrzenno-komunikacyjnym, kaplicą grobową Zgromadzenia Braci Sług Maryi Niepokalanej z 1931 r., bramą główną oraz nagrobkami i płytami nagrobnymi sprzed 1950 r.)
Nowe Miasto nad Pilicą ul. Kolejowa 26	Grójecka Kolej Dojazdowa (dworzec kolejowy w Nowym Mieście nad Pilicą)	540/A/94 z dn. 30.05.1994r. (WEZ, mpzp)	
Waliska, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Kościół p.w. św. Krzyża	239/A/84 z dn. 22.02.1984r. (WEZ)	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Waliska 12, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Park dworski	290/A/85 z dn. 19.07.1985r. (WEZ)	
Żdzary 74, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Kościół p.w. św. Mikołaja	240/A/84 z dn. 22.02.1984r. (WEZ)	
Żdzary 75, gm. Nowe Miasto nad Pilicą	Park dworski	291/A/85 z dn. 19.07.1985r. (WEZ)	
Jeziorka, gm. Pniewy	Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego	360/A/87 z dn.20.05.1987r.	
Jurki, gm. Pniewy	Dwór murowany, k. XIX	381/A/88 z dn. 30.03.1988r.	Własność Powiatu grójeckiego
Jurki, gm. Pniewy	Park przydworski położony w części działki nr Ew. 20/1,	A – 1246 z dn. 04.06.2014r.	
Karolew, gm. Pniewy	Cmentarz ewangelicki, 1843-1944	525/A/92 z dn.01.02.1992r.	
Michrów, gm. Pniewy	Park	297/A/85z dn. 19.07.1985r.	
Przysławice, gm. Pniewy	Młyn wodny	392/A88 z dn.12.12.1988r.	
Wola Pniewska gm. Pniewy	Park	300/A/85 z dn. 19.07.1985r.	
Gąski, gm. Warka	Cmentarz ewangelicki	486/A91 z 11.05.1991r.	
Lechanice. gm. Warka	Dwór	409/A/81 z 22.06.1981r.	
Michałów Górny (Parcela), gm. Warka	Pałac	110/A z 06.05.1981r.	
Michałów Górny (Parcela), gm. Warka	Park pałacowy	A- 1231 z 17.02.2014r.	
Michałów Górny (Parcela), gm. Warka	Kaplica	A - 1231 z 17.02.2014r.	
Nowa Wieś, gm. Warka	Zespół dworski	354/A/62 z 05.03.1962r., 133/A/82 z 12.02.1982r.	
Nowa Wieś, gm. Warka	Dwór	354/A/62 z 05.03.1962r., 133/A/82 z 12.02.1982r.	
Nowa Wieś, gm. Warka	Park	354/A/62 z 05.03.1962r., 133/A/82 z 12.02.1982r.	
Nowa Wieś, gm. Warka	Kuźnia	A- 1113 z dnia 18.12.2012r.	
Palczew, gm. Warka	Park przydworski .	A – 1032 z 28.10.2003r.	
Pilica, gm. Warka	Cmentarz ewangelicki	487/A/91 z 05.11.1991r.	
Warka, ul. Farna 12	Kościół p.w. św. Mikołaja	487/A/62 z 23.03.1962r., 177/A/82 z 15.10.1982r.	
Warka, ul. Franciszkańska 22	Zespół klasztorny franciszkanów reformatów,	117/A/58 z 20.05.1958r. 178/A/82 z 15.10.1982r.	
Warka, ul. Franciszkańska 22	Kościół p.w. MB Szkaplerznej	117/A/58 z 20.05.1958r. 178/A/82 z 15.10.1982r.	
Warka, ul. Franciszkańska 22	Klasztor	117/A/58 z 20.05.1958r. 178/A/82 z 15.10.1982r.	
Warka, Pl. Czarnieckiego 1	Ratusz	488/A/62 z 23.03.1962r., 202/A/83 z 14.04.1983r.	
Warka, ul. Długa 5, obecnie 3	Dworek murowany	177/A/75 z 22.05.1975r., 203/A/83 14.04.1983r.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Warka, ul. Pułaskiego 24	Zespół pałacowo- parkowy	215/A/83 z 06.06.1983r. oraz 01.10.1997r.	Własność powiatu grójeckiego
Warka, ul. Pułaskiego 25	Pałac	215/A/83 z 06.06.1983r. oraz 01.10.1997r.	
Warka, ul. Pułaskiego 26	Park	215/A/83 z 06.06.1983r. oraz 01.10.1997r.	
Warka, ul. Cmentarna	Najstarsza część cmentarza rzymsko-katolickiego,	A- 1072 z 04.05 z 2012r.	
Wrociszew, gm. Warka	Kościół par. p.w. św. Małgorzaty	237/A z 22.02.1984 r.	

Zgodnie z art. 36 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

- 1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- 2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- 3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- 4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- 5) prowadzenie badań archeologicznych;
- 6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- 8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- 9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt. 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2022 poz. 503, ze zm.) oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni.
- 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

Zabytek nieruchomy wpisuje się do rejestru zabytków (art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, z urzędu

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego, lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy.

Od stycznia 2018 r. obowiązują przepisy dot. kar administracyjnych. Właścicielowi, który nie powiadomił ministra kultury albo wojewódzkiego konserwatora zabytków o uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku (znajdującego się na Liście Skarbów Dziedzictwa lub wpisanego do rejestru zabytków) nie później niż w terminie 14 dni od dowiedzenia się o tym zdarzeniu. Taką samą karę przewidziano wobec osób, które uniemożliwiają lub utrudniają dostęp do zabytku organowi ochrony zabytków, wykonującemu uprawnienia wynikające z ustawy.

Kary w wysokości od 500 do 500 000 zł grożą z kolei m.in. za prowadzenie bez pozwolenia albo niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu na prace konserwatorskie, restauratorskie lub badania konserwatorskie, roboty budowlane i badania archeologiczne w otoczeniu zabytku /zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, rozdział 10a/.

Wpis do rejestru zabytków

Zabytek nieruchomy wpisuje się do rejestru zabytków (art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego, lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Wnioski oraz procedura wpisu do rejestru zabytków dostępna na stronie www.mwzk.pl.

6.5. ZABYTKI NIERUCHOME.

Zabytek nieruchomy – nieruchomości, jej część lub zespół nieruchomości.

Wybrane zabytki w powiecie grójeckim:*Grójec, kościół p.w. św. Mikołaja, XVI w.*

Gotycka świątynia św. Mikołaja zbudowana została w latach 1520-1530. Po zniszczeniach podczas Potopu szwedzkiego odbudowana w XVIII w. Większe remonty przechodził w 1828r i 1833r. Wtedy też rozebrano wieżę zachodnią, następnie w 2 poł. XIX w. wykonano fasadę neogotycką. Kościół jest orientowany, jednonawowy z węższym prezbiterium trójbocznym, oszkarpowany, częściowo otynkowany. Do prezbiterium od płn. przylega skarbiec i zakrystia. Do nawy od pld. przylegają kaplice. Wzniesiony jest z cegły w układzie polskim, z użyciem kamieni polnych w podmurówce. Zachodnią fasadę i kaplicę otynkowano. Na południowej stronie kościoła znajduje się zegar słoneczny z datą 1621 i łacińską inskrypcją. Nad głównymi drzwiami istnieje tablica dewocyjna z XVII w. z rzeźbą Chrystusa Ukrzyżowanego, Matki Boskiej Bolesnej i św. Jana Ewangelisty. Wewnątrz kościoła wejście z prezbiterium do zakrystii (dawnego skarbczyka), ozdobione jest gotyckim portalem z drzwiami z XVI

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

-XVII w. W kaplicach i dawnym skarbcu umieszczono sklepienia kolebkowe. W zakrystii strop jest belkowany. Od strony zachodniej zlokalizowany jest chór muzyczny, drewniany wsparty na dwóch słupach. Dachy dwuspadowe pokryto blachą.

Lipie, gm. Błędów, kościół p.w. Św. Trójcy, XVII w.

Pierwszy kościół drewniany wybudował w Lipiu dla ojców franciszkanów miejscowy dziedzic Jan Lipski. Wznoszono go w latach 1598-1599. Parafię w 1601r. erygował biskup Jan Tarnowski z części parafii Błędów. Wkrótce po opuszczeniu Lipia przez Zakon Franciszkanów, wspomniany kościół przejął Zakon Karmelitów, ale i oni opuścili miejscowość w tym samym roku. W 1605r. sprowadzeni zostali do Lipia Karmelici trzewickowi, którzy objęli obowiązki parafialne. W 1613r. brat zmarłego fundatora sprowadził z Warszawy siostry Brygidki i wybudował dla nich kaplice oraz klasztor. Brygidki przebywały w Lipiu do 1622 r., po czym bez zezwolenia biskupiego wyprowadziły się i osiedliły się na zakupionych gruntach nazywając je Nowolipiem i Nowolipkami.

Murowany kościół pod wezwaniem Trójcy Przenajświętszej rozpoczęto budować w 1 ćw. XVII w. Wtedy to powstało oszkarpowane prezbiterium. Kościół ukończony został staraniem Krzysztofa Lipskiego po 1655r. Wzniesiono wtedy korpus nawowy, zakrystię, skarbiec, kruchty po bokach prezbiterium oraz piętrowy klasztor. Konsekracji dokonano w 1715 r. W XVIII w. przebudowano wnętrze w obrębie chóru i skarbcza. Do 1864r. pozostawał w posiadaniu karmelitów. W 1915r. spaliły kościół i klasztor wojska rosyjskie. Odbudowa świątyni zakończyła się w 1918r. pod kierunkiem arch. Konstantego Jachimowicza. Ruiny klasztoru rozebrano. Jednakże pięć lat później kościół ponownie spłonął rażony piorunem. Restaurowano go w latach 1924-1931 w stylistyce późnorenansowej.

Obecnie kościół jest orientowany, trzynawowy, bazylikowy z prostokątnym prezbiterium, do którego przylegają: zakrystia, skarbiec oraz kruchta. Nawa główna przykryta jest sklepieniem kolebkowym z lunetami, nawy boczne sklepieniem kolebkowo-krzyżowym, prezbiterium sklepieniem kolebkowym

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

z lunetami, dekorowanym sztukateriami. Nawy podzielone arkadami filarowymi. Ściany nawy artykułowane są parami pilastrów toskańskich wspierających wydatny gzyms.

Jasieniec, kościół p.w. Zesłania Ducha Świętego, 1747-1754

Pierwszy kościół drewniany istniał w Jasieńcu już w XII w. Kolejna świątynia drewniana była wzmiankowana w 1603r.

Kościół murowany został wybudowany w latach 1747-1754, według projektu architekta Jakuba Fontany z fundacji Władysława Grzegorzewskiego, kasztelana ciechanowskiego. Reprezentuje styl późnobarokowy. Był remontowany w: 1849r., 1857r., 1903r., 1917r., 1947r., 1967r., 2011r.. Kościół jest murowany z cegły, tynkowany. Zrealizowany został na planie prostokąta z dwiema wieżami w narożach (helmy barokowe) i dobudowaną zakrystią od zachodu. Fasada dwukondygnacyjna, u dołu rozczłonkowana parami pilastrów jońskich. Portal jest klasycystyczny z XIX w. Wyższa kondygnacja o linii falistej, ujęta parami półkolumn korynckich. Zwieńczenie szczytu trójlistne. Wewnątrz naroża nawy zaokrąglone. Sklepienia są kolebkowo-krzyżowe. Kaplice i pomieszczenia oddzielone od nawy arkadami.

Łęczeszyce, kościół i klasztor OO. Paulinów, 1724r.

Kościół drewniany wzmiankowany był na pocz. XVII w. Staraniem Mikołaja z Boglewic Boglewskiego, sędziego ziemi czerskiej i jego żony Otylii z Żabickich sprowadzono w 1639r. Zakon Paulinów. Wzniesli kościół i klasztor drewniany w latach 1640-1654. Zabudowania spłonęły w 1700 r. Murowany kościół został wzniesiony już w 1724 r. z inicjatywy Konstantego Moszyńskiego, przeora i prowincjała jasnogórskiego. W 1819 r. konwent został skasowany. Od 1967r. ponownie jest w posiadaniu Zakonu Paulinów. Budynki klasztorne wielokrotnie były remontowane. W okresie I wojny światowej klasztor został mocno uszkodzony.

Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela jest zwrócony na zachód, murowany z cegły, otynkowany.

Nawa jest prostokątna z węższym prezbiterium zamkniętym prosto. Przy nim znajduje się kaplica oraz zakrystia z chórem zakonnym w górnej kondygnacji, przez który jest dostęp do klasztoru. Fasada jest dwukondygnacyjna o zaokrąglonych narożach, symetrycznych podziałach pilastrami i półkolumnami. Szczyt trójkątny ze spływami. Wnętrze dekorowane pilastrami toskańskimi, dźwigającymi łamany gzyms. Wewnątrz występują sklepienia kolebkowe i kolebkowo-krzyżowe. Zachowało się piętrowe skrzydło klasztoru.

Michałowice, gm. Mogielnica, kościół p.w. Wszystkich Świętych, 1751 -1753

Najstarsze wiadomości o Parafii Michałowice sięgają roku 1521. Potwierdza to dokument "Erekcya" Jana Łaskiego Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, który zaświadcza o dawnym istnieniu kościoła. Kolejne dokumenty informują, że w 1622 r. na placu, gdzie obecnie znajduje się figura Matki Bożej stała drewniana świątynia ufundowana przez Andrzeja Świdzińskiego właściciela dóbr w Świdnie.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Fundatorem kościoła murowanego był Stanisław Świdziński, wojewoda rawski, dziedzic dóbr w Świdnie. Proboszczem parafii był wtedy ks. Andrzej Chocimski. Budowę rozpoczęto w 1751 r. a ukończono w 1753 r. (w innych dokumentach w 1754r.). Wzniesiono świątynię dwuwieżową murowaną i otynkowaną o jednonawowym układzie z prezbiterium zamkniętym absydą i jej obejściem pięciobocznym. W tym czasie wnętrze otrzymało wystrój malarski iluzjonistyczny i architektoniczny. Absydę wypełnia iluzjonistyczny ołtarz główny w porządku korynckim z przedstawieniami św. Piotra i Pawła, aniołami oraz wieńczącą glorią z Trójcą Świętą w obłokach. Na suficie prezbiterium ukazano baranka. W nawie namalowano dwa ołtarze boczne świętego Walentego i świętego Antoniego Padewskiego. W iluzjonistyczna kolumnadę wkomponowano medaliony z apostołami. Na suficie nawy centralnie ukazany w profilowanej „ramie” o wykroju owalu postać św. Stanisława w stroju biskupim w obłokach wśród aniołków. Brzegi malowidła zostały dekoracyjnie obramione. W narożach znalazły się kartusze herbowe ozdobne w rocaille. Ramę ozdobiły symetrycznie usytuowane kompozycje roślinne. Na ścianach wewnątrz kościoła znajdują się epitafia dobrodziejów parafii i kościoła oraz drewniane wyposażenie: (ambona, ołtarze boczne). Konsekracji kościoła w Michałowicach dokonał ks. Andrzej Załuski, biskup kijowski w 1761r.

Lewiczyn, gm. Belsk Duży, kościół p.w. św. Wojciecha Biskupa, 1608r.

Drewniany kościół usytuowany na wzgórzu powstał w 1608r. z fundacji Prokopa Oborskiego, podstolego czerskiego. Wybudowany został na planie prostokąta z cokołem kamiennym, obustronnie oszalowany o drewnianej (modrzewiowej) konstrukcji zrębowej. Nawa jest krótka, pojedyncza z prostokątnymi oknami. Poprzedzona kruchtą zakrystia przylega do wydłużonego, zamkniętego trójbocznie prezbiterium od strony wschodniej. Od zachodu wejście główne osłania okap gontowy oparty na sześciu słupach. Dach dwuspadowy, kryty blachą (osobno każda bryła) z wyodrębnioną

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

czworoboczną wieżą z klasycystycznym hełmem zakończonym krzyżem na kuli. Wnętrze bogato wyposażone. Od zachodu chór muzyczny.

Mogielnica, ratusz, XVIII w.

Wybudowany został w latach 1823-1827 wg projektu architekta Hilarego Szpilowskiego z fundacji Klementyny z Kozietulskich Halickiej. Obiekt murowany z cegły, otynkowany, w stylu neoklasycystycznym. Piętrowy, na rzucie kwadratu, trójtraktowy, z klatką schodową w środkowym trakcie. Dach namiotowy kryty blachą, zwieńczony czworoboczną murowaną wieżyczką z półkolistymi oknami. Nadal pełni pierwotną funkcję.

Warka, Pl. Czarnieckiego 1, ratusz, pocz. XIX w.

Zbudowany w 1 ćw. XIX w., zapewne w 1821 r. w stylu klasycystycznym wg projektu arch. Hilarego Szpilowskiego, pod nadzorem budowniczego Bonifacego Witkowskiego. Pierwotnie był parterowy. Remontowano go w XIX i XX w. W latach 2006-2008 gruntownie remontowany i rozbudowany. Usytuowany centralnie w pierzei południowej rynku (Pl. Czarnieckiego). Murowany z cegły, otynkowany. Założony na planie zbliżonym do prostokąta z dwoma niskimi oficynami w narożach od południa. Główny budynek Dwukondygnacyjny, trójosiowy, podpiwniczony, nakryty namiotowym dachem. Elewacje w obrębie parteru boniowane, udekorowane arkadowymi płycinami półkuliście zamkniętymi, w nich otwory okienne. Mocno wydatne gzymsy kordonowy i wieńczący. Nakryty dachem czterospadowym. Rozbudowana część rozczłonkowana, wzniesiona na płd. od ratusza. Budynek trzytraktowy, z sienią przechodnią na osi.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Świdno, zespół pałacowo-parkowy, XVIII, XIX w.

W skład zespołu pałacowo-parkowego w Świdnie wchodzi pałac, stróżówka, spichlerz oraz park. Pałac wybudowano na skarpie dla Stanisława Antoniego Świdzińskiego w 2 ćw. XVIII w. wojewody rawskiego i jego żony Marianny Dziuli. Prace wykończeniowe przeprowadził na początku XIX w. wnuk Stanisława, Antoni Świdziński. Następnie obiekt przeszedł na własność hr. Michała Stadnickiego, ożenionego z Heleną Świdzińską. Od 2 poł. XIX w. do 1945r. należał do Bonieckich. Był restaurowany w 1937r. natomiast po 1945 r. mocno zdewastowany. W II poł. XX w. gruntownie odnowiony na potrzeby Instytutu Chemii Fizycznej PAN. Obecnie właścicielem jest osoba prywatna. Pałac po budowie uzyskał charakter barokowo-klasycystyczny. Obiekt murowany z czerwonej cegły, otynkowany, założony na planie prostokąta z dwoma ryzalitami na osi, zamkniętymi trójbocznie. Od frontu jest dwu- od ogrodu trzykondygnacyjny. Elewacje dłuższe dziewięcioosiowe, boczne czteroosiowe. Układ wewnątrz dwutraktowy (w częściach skrajnych).

Klatki schodowe między traktami). Na pierwszym piętrze między traktami korytarz. Na parterze osi sień, za nią w trakcie ogrodowym sala balowa na planie zbliżonym do owalu, z wyjściem na taras wsparty na arkadach. Dach czterospadowy, nad ryzalitami wielopłociowy, kryty blachą. Stróżówka murowana z drugiej ćwierci XIX w., neogotycka. Spichlerz zbudowany w 1844r. w formie klasycystycznej. Stan obiektu jest dobry.

Park krajobrazowy został założony w 2 ćw. XIX w. dla Michała i Marianny Stadnickich. Zachował się drzewostan parkowy z pomnikowymi okazami drzew. Park o powierzchni 9,25 ha. Dobrze zachowany drzewostan parkowy z licznymi pomnikowymi drzewami (lipy, klony, klony, jesiony, modrzew, buk).

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Park założony jest na opadającej tarasowo skarpie, skąd roztacza się malowniczy widok na dolinę Pilicy. Urozmaiceniem jest staw. W obrębie parku rosną pomnikowe drzewa z tj. klony, jesiony, modrzew, buk.

Tomczyce, zespół pałacowo-parkowy, XIX w.

Zespół pałacowo-parkowy obejmuje obszar o powierzchni około 3 hektarów. W pierwszej połowie XIX w. stanowił własność Szamerskich, w tym Franciszka Szamerskiego, syna Ignacego i Marianny z Rogojskich. Potem w rękach Rogojskich, a od 1873 roku rodziny Bonieckich. W skład tego zespołu wchodzi pałac wzniesiony w połowie XIX w. w stylu późnoklasycystycznym, spichlerz piętrowy, murowany z XIX w. oraz pozostałości parku założonego w tym samym czasie. Ostatni właściciel tych dóbr zginął w obozie koncentracyjnym. Po wojnie mieściła się tu Spółdzielnia Produkcyjna, a po zakończeniu jej działalności pałac zamieszkiwali pracownicy spółdzielni. Nieremontowany, dewastowany pałac popadł w ruinę. W 1975 r. na terenie parku rozpoczęto budowę nowego trój kondygnacyjnego budynku przeznaczonego na ośrodek wypoczynkowy Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji. Wtedy odrestaurowano pałac. Niedokończoną budowę wraz z zespołem pałacowo-parkowym w 1984 r. przekazano Wydziałowi Zdrowia i Opieki Społecznej w Radomiu, z przeznaczeniem na dom pomocy społecznej. W 1985 r. ukończono prace budowlane. Pałac od frontu stanowi parterową budowlę, z piętrową częścią środkową poprzedzoną czterokolumnowym portykiem w wielkim porządku zwieńczonym trójkątnym frontonem. Od strony rzeki, budynek zyskuje na proporcjonalności. Środkowa część elewacji ogrodowej wyższa o mezzanino, zamknięta jest trójkątnym frontonem i artykułowana pilastrami w wielkim porządku o stylizowanych głowicach. Obiekt nakryty jest dachem czterospadowym. Detal architektoniczny, jak konsolkowy gzyms czy okrągłe otwory w ścianie kolankowej, ma eklektyzujący charakter i najprawdopodobniej jest efektem przekształceń dworu około 1878 r. dla Bonieckich.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Mała Wieś, zespół pałacowo-parkowy, 2 poł. XVIII w.

Istniejący dziś pałac w Małej Wsi został wzniesiony wg projektu Hilarego Szpilowskiego dla wojewody rawskiego Bazylego Walickiego w latach 1783-1786 w stylu klasycystycznym. Jest to budynek murowany, otynkowany, piętrowy, nakryty dachem czterospadowym z portykiem o czterech podwójnych kolumnach w wielkim porządku na osi, zwieńczonym trójkątnym frontonem z herbem w tympanonie rodziny Walickich - Ładą. Fasada harmonijnie zakomponowana.

Belkowanie z gzymsem modylionowym i fryzmem tryglifowym. Kondygnacje rozdzielone gzymсами kordonowymi. Okna w parterze w obramieniach profilowanych z uszakami. Na piętrze okna z gzymсами na kroksztykach wolutowych, zamknięte u góry dekoracją muszlową, u dołu płycinami z girlandami. Główne wejście zwieńczone trójkątnym naczółkiem.

W elewacji ogrodowej płytki ryzalit artykułowany pilastrami i zwieńczony analogicznym frontonem. Wnętrze o bogatym wystroju. Układ dwutraktowy. Na parterze westybul kolumnowy z posągami Diogenesa, wykonany przez Józefa Manzla oraz kaplica. Na piętrze pomieszczenia reprezentacyjne zdobione polichromiami. W 4 ćw. XVIII w. wykonano sztukaterie, większość malowideł oraz kominki. W 1808r. polichromie uzupełnił Robert Stankiewicz. Piętro składa się z ośmiu pomieszczeń wyróżniających się oryginalnymi malowidłami. Pierwszym pomieszczeniem jest okazała Sala Mędrców z przedstawieniami Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Hipokratesa i Cyncerona. Sala Pompejańska z dekoracją groteskową i postaciami oraz scenami mitologicznymi. Z Salą Pompejańską sąsiaduje tak zwana Sala Warszawska, ozdobiona polichromią przedstawiającą panoramę Warszawy.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Pozostałe pomieszczenia to Salon Złoty, Salon Szary, Apartament Księżęcy oraz Łazienka Pałacowa, które również odznaczają się oryginalnym wystrojem sztukatorsko-malarskim.

Do końca XVIII w. powstały oficyny oraz założono park w stylu francuskim, który w 1825r. przeprojektowano na park krajobrazowy. Powstała kaplica-mauzoleum wraz z ołtarzem w 1843r. W latach 70-tych XIXw. powiększono teren założenia pałacowo- parkowego. W 4 ćw. XIX w. wzniesiono kolejne obiekty, w tym budynek stajni cugowej i dom ogrodnika. Kolejnymi właścicielami zespołu byli Rzewuscy, Zamoyscy, Lubomirscy i Morawscy. Po 1945r. pałac przejęty przez Skarb Państwa. Obecnie znajduje się w rękach prywatnych. Należy na najciekawszych i najpiękniejszych rezydencji na Mazowszu.

Dańków, dwór, XIX w.

Klasycyzyczny dwór parterowy, nakryty dachem czterospadowym, z piętrowym ryzalitem w części środkowej. Poprzedzonym czterokolumnowym portykiem w wielkim porządku, nad którym trójkątny naczółek. Wzniesiony w pierwszej połowie XIX wieku dla Majewskich, przekształcony w połowie stulecia, a następnie rozbudowany około 1936 r. Kolumnowy portyk, który zastąpił pierwotny drewniany ganek, dobudowany został tuż przed wojną, w latach 1938–1939.

Po wojnie dwór zniekształcono, wybijając m.in. wielkie okna. Kiedy dwór powrócił do prawowitych właścicieli, przywrócono mu kształt zbliżony do pierwotnego. Przy dworze oficyna wzniesiona około połowy XIX wieku.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Boglewice, cmentarz rzymsko-katolicki, XIX w.

Cmentarz został założony w XIX w. Obecnie zajmuje obszar około 1 ha. Posiada kształt nieregularnego trapezu i układ komunikacyjny: krzyżowy. Na jego terenie zachowało się wiele nagrobków historycznych. Najcenniejszym i najokazalszym w całym powiecie grójeckim jest grobowiec rodziny Bersonów, usytuowany na osi wejścia na cmentarz. Poza nagrobkami znajdują się tutaj groby wojenne z okresu II wojny światowej.

Mogielnica, kirkut, XVIII, XIX w.

Cmentarz żydowski w Mogielnicy powstał pod kon. XVIII w. W 1860 r. został powiększony. Niemcy zniszczyli go w czasie II wojny światowej. Macew użyto do brukowania ulic i na inne cele budowlane. Zachowały się jedynie fragmenty nagrobków. W dniu 10 maja 2010r. dzięki inicjatywie Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego zabezpieczono ok. 60 nagrobków, którymi w czasie wojny wybrukowano podwórze miejscowego więzienia gestapo.

Warka-Winiary, park, XVIII w., XIX, XX w.

Park typu krajobrazowego położony jest na tarasie nadzalewowym rzeki Pilicy. Obszar parku wynosi ok. 16 ha. Drzewostan parku, poza krajowymi gatunkami takimi jak: lipa, dąb, wiąz, klon, jesion, kasztanowiec – posiadał okazy odmian drzew pozaeuropejskich. Jeszcze do połowy XX w. rosły tu np. katalpy czy płatany. Do najpiękniejszych okazów należą cztery kilkusetletnie dęby o rozłożystych konarach, uznane za pomniki przyrody, a także ponad stuletnie lipy.

Na terenie parku górnego zachowały się ślady starych alei spacerowych, a także pozostałości dawnych budowli. W 1999 r. została odbudowana romantyczna kolumnada. W centralnym punkcie znajduje się pomnik Kazimierza Pułaskiego, odsłonięty w dniu 13 października 1979 r.. Park jest miejscem często odwiedzanym przez mieszkańców Warki i turystów jest owiana legendami kapliczka Najświętszej Marii Panny, umieszczona w zboczu skarpy. W parku stwierdzono występowanie 47 gatunków ptaków lęgowych.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Przęsławice, młyn wodny, 1890r.

Budynek młyna został wybudowany ok. 1890r. Obiekt murowany z cegły, nieotynkowany. Bryła nieprzekształcona na rzucie prostokąta, trzykondygnacyjna zamknięta dachem dwuspadowym pokrytym blachą. Elewacje noszą ślady przemurowań zamykających otwory drzwiowe i okienne. Prostokątne otwory okienne zamknięte ceglanyimi łukami, okna najwyższej kondygnacji ze współczesną plastikową stolarką, elewacje artykułowane przerywanym ceglanyim gzymsem kordonowym. Od zachodu zachowane dawne urządzenia spiętrzające wodę.

Nowa Wieś, gm. Warka, kuźnia, XIX w.

Budynek kuźni został wzniesiony w części gospodarczej zespołu dworsko- parkowego w Nowej Wsi, kiedy właścicielami majątku została rodzina Daszewskich W I ćw. XX w. kuźnia została rozbudowana o podcień. Po II wojnie światowej, na terenie majątku powstało Gospodarstwo Doświadczalne Instytutu Sadownictwa w Skierniewicach. W 1995 r. teren przejęło Technikum Ogrodnicze w Nowej Wsi. W latach 2005-2010 budynek kuźni był wykorzystywany jako siedziba spółki „Grójeckie Centrum Sadownicze”. Obecnie obiekt stanowi własność prywatną. Kuźnia wzniesiona na planie prostokąta, z cegły, otynkowana. Bryła prostopadłościenna nakryta czterospadowym dachem przyczółkowym z szerokimi okapami i podcieniem od frontu. Dach kryty dachówką ceramiczną karpówką na łątach. Więźba dachowa krokwiowo-jętkowa. Okapy wsparte na wysuniętych poza lico dekoracyjnie ukształtowanych końcówkach krokwi dachowych. Zachodnia elewacja poprzedzona czterosłupowym podcieniem. Słupy z mieczami. Od frontu i od północy podwójne drzwi drewniano listwowe w tzw. „jodelkę”. Otwory okienne w elewacjach w formie leżących prostokątnych zamkniętych u góry odcinkowo.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Grójecka kolej dojazdowa (obecnie Piaseczyńska Kolej Wąskotorowa, 1898-1924 r.

Kolej wąskotorowa, biegnąca z Warszawy-Wilanowa przez Piaseczno i Grójec do Nowego Miasta nad Pilicą była budowana w latach 1898-1924. Budowę kolejki rozpoczęto w 1898 r., odcinek do Mogielnicy do użytku oddano w 1915r., w 1917r. uruchomiono przewozy pasażerskie – w 1920 r. do Mogielnicy, a w 1924 do Nowego Miasta nad Pilicą. Regularnych połączeń pasażerskich zaniechano w 1988 r., do 1996 r. dokonywano jeszcze przewozów towarowych. Budynki stacyjne i linię kolejową o całkowitej długości 72 km i rozstawieniu szyn 100 cm wpisano w 1994 r. do rejestru zabytków województw radomskiego i warszawskiego a obecnie mazowieckiego, jako Grójecka Kolej Dojazdowa – przestrzenny układ komunikacyjny 1892-1925. W 1998 r. powstało Towarzystwo Restauracji Grójeckiej Kolei Wąskotorowej. Na przejezdnym odcinku Piaseczno-Grójec w 2009 r. uruchomiono przewozy (głównie dla celów turystycznych)

W Grójcu znajdują się następujące elementy kolejki:

Budynek dworca, projektantem był warszawski architekt Konstanty Sylwin Jakimowicz (1879 – 1960). Składa się z dwóch brył. Obie murowane, otynkowane, podmurówka z kamienia, zwieńczone dachem naczółkowym. Jeden budynek parterowy, drugi piętrowy, oba mają użytkowe poddasze. Obecnie przerobiony na mieszkania socjalne.

Wieża ciśnień, budynek na planie sześciokąta, murowany, otynkowany, zwieńczony dachem namiotowym, okna i drzwi ozdobione czerwoną cegłą, wyposażony w pompy elektryczne.

Obrotnica ręczna, konstrukcję o długości 4,5 m. Przez okres działalności stanowiła część wyposażenia usytuowaną za 4 stanowiskową pomocniczą parowozownią na parowozy i wagony motorowe.

6.6. ZABYTKI RUCHOME.

Zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art. 3 ustawa z 23 lipca 2003 r. (Dz. U. z 2022 r., poz. 840).

Na podstawie art. 10 ust. 1 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek właściciela zabytku ruchomego.

Po uprawomocnieniu się decyzji nadawany jest numer rejestru z literką „B”. Do rejestru zabytków ruchomych wpisywane są także nie wymieniane w ustawie obiekty, których „ruchomość” jest problematyczna. Są to mające wartość artystyczną detale architektoniczne czy dekoracje architektoniczne (polichromie, sztukaterie), stałe połączone z podłożem elementy wyposażenia wnętrz (różnego rodzaju struktury ołtarzowe, epitafia, kominki, piece) oraz elementy tzw. małej architektury (rzeźby ogrodowe, wodotryski, niekubaturowe kapliczki, krzyże przydrożne czy nagrobki cmentarne).

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków:

Belsk Duży, Kościół p.w. Św. Trójcy
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenia wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 186/B/98 z dnia 20.08.1998r. (52 poz.) oraz 185/B/98 z dnia 27.07.1998r. (30 poz.)
Błędów, Kościół p.w. św. Józefa
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wyposażenie ruchome -(poz.13) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. B-295
Błędów, Kościół filialny p.w. św. Prokopa
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wyposażenie ruchome -(poz.13) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. B-293
Boglewice, gm. Jasieniec, Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wyposażenie ruchome - (poz.6) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 67/B/70 z dnia 18.08.1970r.
Chynów, kościół p.w. Św. Trójcy
W kościele znajduje się zabytkowe wyposażenie i wystrój wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 176/B/98 z dnia 12.05.1998r. (20 poz.), na cmentarzu przykościelnym gotycka płyta nagrobna Bartłomieja z Belska Starego, zmarłego w 1527 roku, wpisana do rejestru zabytków pod numerem 177/B/98 z dnia 12.05.1998r.
Drwalew, gm. Chynów, Kościół p.w. św. Piotra i Pawła
W kościele znajduje się zabytkowe wyposażenie i wystrój wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 178/B/98 z dnia 12.05.1998r. (12 poz.), 179/B/98 z dnia 12.05.1998r. (rzeźba św. Dominika, XVII w.), B-182 z dnia 08.04.2008r.
Goszczyn, Kościół p.w. św. Michała Archaniola
W kościele znajduje się zabytkowe wyposażenie i wystrój wpisane do rejestru zabytków pod nr rej.nr rej. B-299 z dnia 19.01.2011r. (18 poz.), 63/B/1970 z dnia 12.07.1970r. (2 poz.)
Grójec, Kościół p.w. św. Mikołaja
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie - (19 poz.) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 62/122/B/95 z dnia 24.07.1995 r. , nr rej. 123/B/95 z dnia 07.08.1995 r. (9 poz.)
Jasieniec, Kościół p.w. Ducha Świętego
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie - (30 poz.) wpisane do rejestru zabytków pod numerem rej. 58/180/B/98 z dnia 01.06.1998r.
Jeziórka, Kościół p.w. Przemienienia Pańskiego
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie – (18 poz.) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. B-125 z dnia 05.07.2007r. , B-77 z dnia 21.10.2005 r. (organy).
Lewiczyn, gm. Belsk Duży, Kościół p.w. św. Wojciecha
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie - (42 poz.) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 64/B/92 z dnia 12.10.1992r. , 143/B/96 z dnia 07.05.1996r. (organy) oraz zabytki znajdujące się na cmentarzu przykościelnym wpisane pod nr rej. 228/65/B/92 z dn.16.10.1992 r.
Lipie, gm. Błędów, Kościół p.w. św. Trójcy
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie - (35 poz.) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 87/B/1994 z dnia 10.03.1994 r. , 95/B/94 z dnia 07.11.1994 r. (2 poz.)

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

<i>Lęczeszyce, gm. Belsk Duży, Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela i klasztor</i>
W kościele i klasztorze znajdują się zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie – (30 poz.) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 93/B/94 z dnia 31.08.1994 r. , 92/B/94 z dnia 29.08.1994 r. (11 poz.)
<i>Lęgonice, gm. Nowe Miasto nad Pilicą, Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela</i>
Zabytki kościelne zostały wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 170/B/97 z dnia 12.11.1997r. (18 poz.) . Ołtarz główny i boczne pochodzą z XVIII w., podobnie jak ambona. Na wyposażeniu znajdują się wartościowe szaty liturgiczne z XVIII i XIX w. Poza tym w świątyni przechowywane są dwa feretrony wpisane do rej. zab. pod nr rej. B-277 z dnia 08.07.2010r.
<i>Michałowice, gm. Mogielnica, Kościół p.w. Wszystkich Świętych</i>
Zabytki kościelne zostały wpisane do rejestru zabytków - (15 poz.) pod nr rej. 140/B/96 z dnia 29.04.1996 r. , 146/B/96 z dnia 17.05.1996 r. (25 poz.)
<i>Mogielnica, Kościół p.w. św. Floriana</i>
Zabytki kościelne zostały wpisane do rejestru zabytków po nr rej. 158/B/97 z dnia 12.02.1997r. (organy), nr rej. 148/B/96 z dnia 30.05.1996r. (4 poz.), decyzja nr 1675/2018 z 04.12.2018r. (6-chorągwi), decyzja nr 489/2019 z 10.05.2019r. (chorągiew z 1927 r.), B-666- baldachim procesyjny
<i>Mogielnica, Kościół cmentarny p.w. Św. Trójcy</i>
nr rej. 147/B/96 z dnia 30.05.1996r. (11 poz.), (obraz Ukrzyżowanie)
<i>Nowe Miasto nad Pilicą, Kościół parafialny p.w. Opieki Matki Boskiej Bolesnej</i>
W kościele znajduje się zabytkowe wyposażenie i wystrój wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 151/B/96 z dnia 12.08.1996 r.(21 poz.) , barokowy obraz przedstawiający MB Różanicową pod nr rej. B-280 z dnia 13.07.2010 r. oraz późnogotycka rzeźba „Pieta z Gostomii” pod nr rej. B-181 z dnia 08.04.2008r. – najcenniejszy zabytek w kościele.
<i>Nowe Miasto nad Pilicą, Kościół i klasztor O. Braci Mniejszych Kapucynów</i>
W kościele i klasztorze występuje wyposażenie wpisane do rej. zabytków pod nr rej. 284/B z dnia 09 lutego 1974 r. (169 poz.) .
<i>Pieczyska, gm. Chynów, Kościół p.w. Narodzenia N.M.P</i>
W kościele znajdują się zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie - (poz. 12) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. B-95 z dnia 21.02.2006 r.
<i>Warka, ul. Franciszkańska 22, Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Szkaplerznej</i>
Kościół posiada wystrój i wyposażenie wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 165/B/97 z dnia 05.09.1997r. (26 poz.), 159/B/97 z dnia 26.02.1997r. (ambona z XVIII w.), 71/B/164/97 z dnia 08.08.1997r. (10 poz.)
<i>Warka, ul. Farna 10, Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja Bpa</i>
W kościele znajduje się zabytkowe wyposażenie, wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 47/B/86 z dnia 17.02.1986r. (67 poz.)
<i>Warka, ul. Pułaskiego 24 Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego</i>
W muzeum znajdują się zabytki malarstwa polskiego i obcego wpisane do rejestru zabytków nr rej. 1/B/76 z dnia 05.10.1976 r. i nr rej. 2/B/76 z dnia 06.10.1976 r.
<i>Wilków, gm. Błędów, Cmentarz parafialny ,przykościelny</i>
Zabytek ruchomy zlokalizowany jest na terenie cmentarza parafialnego przykościelnego (nagrobek rodziny Jakuba Kubickiego, zmarłego w 1833r.) wpisany do rejestru zabytków pod nr rej. 183/B/1998 z dnia 22.06.1998 r.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

<i>Wola Pobiedziska, Kapliczka w formie krzyża na cokole</i>
Wpisana do rej. zabytków pod nr rej. B-241 z dnia 01.06.2010 r. Powstała w 1934r.
<i>Worów, gm. Grójec, Kościół p.w. Najświętszego Serca Jezusa</i>
W kościele znajduje się wyposażenie kościoła - (3 poz.) wpisane do rejestru zabytków pod nr rej. 68/B/70 z dnia 20.07.1970r. Worów-figura przydrożna (1 poz.) 1/1, figura przydrożna św. Jana Nepomucena – dedykowaną pamięci Marii z Popielów Rostworowskiej, kamienna, barokowa; 230/B/70 z dnia 17.09.1970r.
<i>Worów, gm. Grójec, Figura przydrożna</i>
Figura przydrożna św. Jana Nepomucena – dedykowana pamięci Marii z Popielów Rostworowskiej, kamienna wpisana do rejestru zabytków pod nr rej. 230/B/70 z dnia 17.09.1970r.
<i>Wrociszew, Kościół parafialny p.w. św. Małgorzaty</i>
W 2013 r, do rejestru zabytków zostało wpisanych 9 obiektów pod nr rej. B-365 z dnia 28.11.2014r. Są to: ołtarz główny, ołtarze boczne, ambona, chrzcielnica, organy, naczynia liturgiczne. Wszystkie pochodzą z pocz. XX w. i są związane stylistycznie z budową neogotyckiego kościoła.
<i>Żdźary, gm. Nowe Miasto nad Pilicą, Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja</i>
Wyposażenie i wystrój zostało wpisane do rej. zabytków pod nr rej. 102/B/95 z dnia 16.01.1995 r. (16 poz.). Wszystkie obiekty zabytkowe pochodzą z XIX w. Najcenniejsze są ołtarze boczne z 1850 r., ambona i chrzcielnica oraz polichromia ścienna.

6.7. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE.

Zgodnie z ustawową definicją zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożona z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

W myśl art.6 ust.1 pkt. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki archeologiczne będące w szczególności: pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej. Ochrona dziedzictwa archeologicznego polega na zachowaniu stanowisk archeologicznych w stanie nienaruszonym.

Dziedzictwo archeologiczne jest nieodnawialne, ponieważ nie da się odtworzyć raz naruszonego układu warstw.

Jedynym sposobem ochrony tego zasobu jest zachowanie miejsc zalegania zabytków w stanie nienaruszonym, tak, aby kolejne pokolenia mogły poznawać swoją przeszłość, stosując coraz bardziej skuteczne a jednocześnie mniej inwazyjne metody badawcze. Dotyczy to także archeologicznych badań wykopaliskowych, które są dopuszczalne tylko na stanowiskach zagrożonych zniszczeniem, np. w wyniku planowanej inwestycji budowlanej.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Na terenie powiatu grójeckiego zdecydowana większość stanowisk archeologicznych to ślady osadnictwa, osady i cmentarzyska pochodzące epok chronologicznych takich jak epoka neolitu, epoka brązu, okres wpływów rzymskich, epoka żelaza oraz okres średniowieczny i nowożytny.

Informacje odnośnie stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych na terenie powiatu grójeckiego, zawierają wykazy według dokumentacji Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – Delegatura w Radomiu oraz badań terenowych. W oparciu o Gminne Programy Opieki nad Zabytkami oraz Gminne Ewidencje Zabytków wynika, że teren powiatu grójeckiego obejmuje ponad 730 stanowisk archeologicznych. Jednymi z najcenniejszych stanowisk w kontekście naukowo-poznawczym są stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie. Wśród nich są tzw. własne formy krajobrazowe w postaci kurhanów/kopców oraz grodzisk jak również stanowiska płaskie (osady).

Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków:

1. **Lewiczyn**, gm. Belsk Duży, st. 1 - **grodzisko stożkowane**
nr rej. 746/A/64 z dn. 31 stycznia 1964r.
2. **Michałowice**, gm. Mogielnica, st. 2 – **osada**
nr rej. 923/A/71 z dnia 20.10.1971r.
3. **Otałużka**, gm. Mogielnica, st. 1 - **osada**
nr rej. 766/A/67 z dnia 23.05.1967r.
4. **Stamirowice**, gm. Mogielnica, st. 1 – **osada starożytna**
nr rej. 918/A/71 z dnia 09.10.1971r.
5. **Świdno**, gm. Mogielnica, st. 1 – **osada starożytna**
nr rej. 914/A/71 z dnia 06.10.1971r.
6. **Tomczyce**, gm. Mogielnica, st. 1 – **osada starożytna**
nr rej. 942/A/71 z dnia 05.11.1971r.
7. **Wola Worowska**, gm. Grójec, st. 1 - **grodzisko stożkowane**
nr rej.: 247/A/60 z dnia 26.03.1960r.
8. **Zastruże**, gm. Warka, st. 1 – **osada**
nr rej.: 1062/A/74 z dnia 20.06.1974r.
9. **Zawady**, gm. Chynów, st. 1 - **osada**
nr rej. : 912/A/71 z dnia 06.10.1971r.
10. **Żdzary**, gm. Nowe Miasto nad Pilicą, st. 1 - **osada**
nr rej. 1085/A/71 z dnia 02.11.1971r.

Aktualnie na terenie gmin powiatu grójeckiego największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych i zalegających tam warstw kulturowych, obiektów archeologicznych oraz wszelkich pozostałości pradziejowej i historycznej egzystencji człowieka stanowi działalność człowieka związana

---

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

---

budownictwem mieszkaniowo-przemysłowym oraz z wszelkimi inwestycjami liniowymi typu sieci wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne, gazociągowe, drogowe).

Przedsięwzięcia takie obok negatywnych skutków ingerencji w grunt pod względem dziedzictwa archeologicznego równocześnie stwarzają szansę na jego lepsze rozpoznanie. Dzięki prowadzonym ratowniczym badaniom archeologicznym, danego regionu niejednokrotnie prowadzą do znacznego podniesienia jego walorów turystycznych. Ważne jest aby wszelkie planowane inwestycje liniowe lub budowlane związane z szerokim zakresem prac ziemnych poprzedzić weryfikacyjnymi archeologicznymi badaniami powierzchniowymi lub nadzorem archeologicznym w trakcie trwania powyższych prac. Konieczność ta jest spowodowana długim czasem jaki minął od przeprowadzenia poprzednich tego typu badań prowadzonych w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski. W związku z czym wiele danych dotyczących stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie gmin powiatu grójeckiego mogło ulec zmianie, na skutek działalności człowieka oraz sił natury powodujących ich ciągłe przeobrażenia.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki archeologiczne będące, w szczególności: pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, relikwiami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej. Natomiast zgodnie z zapisami art. 7 tejsze ustawy formami ochrony zabytków są: wpis do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego. W dniu 5 czerwca 2010 roku weszła w życie ustawa z dnia 18 marca 2010r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw.

Przed wszystkim rozszerzyła ona, wymieniony wyżej katalog form ochrony zabytków. Ponadto, do art. 19 tejsze ustawy dodany został ust.1a wskazujący zabytki, których ochrona musi być bezwarunkowo uwzględniona w decyzjach, o których wyżej mowa. Są to zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków i ich otoczenie oraz inne zabytki nieruchome znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków.

6.8. ZABYTKI W ZBIORACH MUZEALNYCH.

Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce, którego organizatorem jest Powiat Grójecki ma charakter historyczno-biograficzny i poświęcone jest Kazimierzowi Pułaskiemu oraz polskiemu wychodźstwu, ze szczególnym uwzględnieniem Stanów Zjednoczonych A.P. Muzeum od początku działalności gromadzi również zbiory związane z historią Warki i powiatu grójeckiego. Posiada ponad

---

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

1,7 tys. eksponatów oraz ok. 4,5 tys. woluminów. Zgromadzono tu wyposażenie dworu zamożnego szlachcica: zestawy mebli, malarstwo, tkaniny, broń, srebro, porcelanę, a także dokumenty, mapy i starodruki. W Warce funkcjonuje również Muzeum Karawaniingu (od 2009r.).

Na terenie Nowego Miasta nad Pilicą istnieje **Muzeum Regionalne**. Przechowywane w nim eksponaty liczące ponad 1000 eksponatów zawierają się w kilku grupach tematycznych, takich jak: archeologia, etnografia, malarstwo, numizmatyka, militaria, fotografia oraz materiały archiwalne dotyczące regionu powiatu grójeckiego.

W Nowym Mieście nad Pilicą działa także **Muzeum Błogosławionego O. Honorata Koźmińskiego**, znajdujące się przy klasztorze O.O. Kapucynów. w Muzeum znajduje się wiele pamiątek po błogosławionym m.in. duży zbiór zdjęć, rękopisów, metryka chrztu, świadectwo maturalne oraz ręcznie zdobione pióro, którym pisał swe dzieła. Cenną pamiątką jest konfesjonał, w którym nie tylko spowiadał ale również zakładał zgromadzenia zakonne.

Zabytki archeologiczne pozyskane w czasie badań powierzchniowych prowadzonych na terenie gmin powiatu grójeckiego w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski znajdują się w zbiorach działu archeologii Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu.

6.9. DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE.

Dziedzictwo niematerialne na podstawie tekstu konwencji UNESCO w przyjętej na Konferencji Generalnej w październiku 2003r. to zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętnościami oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Dziedzictwo niematerialne to rodzaj dziedzictwa, który jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawnie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Dla danej społeczności dziedzictwo niematerialne jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. Dziedzictwo niematerialne w rozumieniu wspomnianej wyżej Konwencji obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne,
- zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne
- wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki
- umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem
- spektakle i widowiska

Na terenie powiatu grójeckiego dziedzictwo niematerialne zostało zachowane i kultywowane przede wszystkim poprzez zachowanie tradycyjnego rolnictwa zwłaszcza sadownictwa, zachowanie obrzędowości i tradycji związanych ze świętami kościelnymi, zachowanie obrzędowości ludowej, silną tradycję patriotyczną.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Tradycje kościelne kultywowane są przez kościoły oraz wspólnoty i koła parafialne utworzone w poszczególnych gminach powiatu grójeckiego. Obrzędowość kościelna oprócz uczestnictwa w świątach roku liturgicznego to również dbałość o miejsca kultu: kościoły, kapliczki, krzyże przydrożne oraz pomniki i nagrobki na cmentarzach. Z obrzędami kościelnymi wiążą się również uroczystości patriotyczne, które zwykle posiadają oprawę religijno-patriotyczną.

6.10. MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1h ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022, poz. 840.) podlegają miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Miejscem Pamięci Narodowej może być:

- 1) grób lub cmentarz wojenny;
- 2) nieruchomość lub obiekt budowlany albo jego pozostałości, upamiętniające postaci lub wydarzenia znaczące dla Narodu i Państwa Polskiego, a w szczególności pomnik, krzyż przydrożny, kapliczka, kopiec;
- 3) inny obiekt lub przedmiot związany z wydarzeniami lub postaciami znaczącymi dla dziedzictwa Narodu i Państwa Polskiego, a w szczególności tablica pamiątkowa.

W 2016 r. zlikwidowano Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Jej kompetencje przejął Instytut Pamięci Narodowej- Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa.

Zadania biura polegają na:

- inicjowaniu opieki nad miejscami walk i męczeństwa oraz trwałego upamiętniania faktów, wydarzeń i postaci związanych z tymi miejscami;
- współdziałaniu w organizowaniu obchodów, uroczystości, przedsięwzięć wydawniczych i wystawienniczych;
- ocenianiu stanu opieki nad miejscami i trwałymi obiektami pamięci narodowej, w szczególności nad grobami i cmentarzami wojennymi oraz walk narodowowyzwoleńczych i cmentarzami ofiar totalitarnego terroru;
- opiniowaniu pod względem historycznym wniosków o trwałe upamiętnienie miejsc i wydarzeń historycznych;
- współdziałaniu ze środowiskami i organizacjami emigracyjnymi i polonijnymi oraz polskimi poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w sprawowaniu opieki nad miejscami walk i męczeństwa Narodu Polskiego zagranicą.

Rada do Spraw Muzeów i Miejsc Pamięci Narodowej działa na podstawie art. 7 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2020 r., poz. 902).

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Rada do Spraw Muzeów i Miejsc Pamięci Narodowej jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach zarządzania, finansowania oraz polityki kulturalnej w zakresie muzealnictwa oraz spraw związanych z miejscami pamięci narodowej, w tym pomnikami zagłady.

Wojewoda wydaje zezwolenie na remonty i stawianie nowych nagrobków na grobach wojennych w trybie art. 5 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. 2017, poz. 681).

Na terenie powiatu grójeckiego istnieją ok. 60 tego rodzaju miejsc, m.in. Pomnik Pamięci Poległych i Pomordowanych w latach 1939-1945 (Grójec), mogiła 200 Żydów grójeckich pomordowanych w 1943 r., pochowanych na terenie kirkutu (Grójec), Cmentarz-Pomnik Lotników poległych 1.09.1939 r. w czasie lotu bojowego (Ostrołęka), cmentarz pamięci poległych w powstaniu styczniowym (Gołębiów, gm. Jasieniec), cmentarz powstańców 1863 roku (Belsk Duży), grób Piotra Wysockiego, bohatera nocy listopadowej i groby powstańców styczniowych – majora Marcina Ropelewskiego i Józefa Manczarskiego na cmentarzu starym, zbiorowe mogiły mieszkańców zamordowanych w latach 1939-45 (Jeziórka, gm. Pniewy),

Nowe upamiętnienia wymagają uzgodnienia w Biurze Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Instytucie Pamięci Narodowej (ul. Wołoska 7, 02-675 Warszawa buwim@ipn.gov.pl) powołanego 01.08.2016 r. na mocy ustawy stawy z 29 kwietnia 2016 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw.

6.11.GMINNE EWIDENCJE ZABYTKÓW.

Gmina Belsk Duży:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych zabytków przyjęta uchwałą Nr XIV/103/2011 Rady Gminy Belsk Duży z dnia 28 grudnia 2011r.
Gmina Błędów:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych opracowana w 2012r.
Gmina Chynów:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych zabytków przyjęta uchwałą na podstawie Uchwały Nr XXXI/193/2010 Rady Gminy w Chynowie z dnia 27 stycznia 2010r.
Gmina Goszczyn:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych przyjęta Zarządzeniem nr 6/2017 Wójta Gminy Goszczyn z dnia 10 stycznia 2017r.
Gmina Grójec:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych przyjęta uchwałą Nr XXX/10/2010 Rady Miejskiej w Nowym Mieście nad Pilicą z dnia 10.09.2012r.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Gmina Jasieniec:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych przyjęta uchwałą Nr XV.74.2011 Rady Gminy w Jasieńcu z dnia 29 grudnia 2011r.
Gmina Mogielnica:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych przyjęta uchwałą Nr XXVI/143/2012 Rady Miejskiej w Mogielnicy z dnia 07 maja 2012r.
Gmina Nowe Miasto nad Pilicą:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych przyjęta uchwałą Nr III/227/2012 Rady Miejskiej w Grójcu z dnia 10 grudnia 2010r.
Gmina Pniewy:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych przyjęta uchwałą nr XLVIII/261/10 Rady Gminy Pniewy z dnia 12 lipca 2010r.
Gmina Warka:
Gminna ewidencja zabytków w formie kart adresowych przyjęta uchwałą Nr XL/287/13 Rady Miejskiej w Warce z dnia 26 czerwca 2013r.

7.STAN ZACHOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA ZABYTKÓW ORAZ RODZAJE ZAGROŻEŃ.

Stan zachowania obiektów zabytkowych zewidencjonowanych na terenie powiatu grójeckiego jest mocno zróżnicowany.

Generalnie w dobrym lub dostatecznym stanie są zabytki sakralne - kościoły w: Mogielnicy (kościół parafialny i cmentarny), Warce (kościół p.w. św. Mikołaja), Nowym Mieście, Jasieńcu, Grójcu czy Drwalewie.

W Łęczeszycach planowane są prace remontowe przy zewnętrznych elewacjach. W trakcie kompleksowych prac jest kościół klasztorny w Warce. W 2024 r. mają być realizowane prace wewnątrz kościoła parafialnego w Nowym Mieście nad Pilicą i kompleksowe prace przy kościele parafialnym w Błędowie. W drewnianym kościele w Chynowie po pożarze w 2023 r. przeprowadzono prace zabezpieczające i remontowe.

Ze względu na położenie i kwestie formalno-prawne oryginalna i cenna kaplica grobowa Gąsiorowskich w Gołębiowie nie została dotychczas poddana pracom remontowym. Jej stan techniczny jest bardzo zły. Zachowane ratusze klasycystyczne w Warce, Mogielnicy i Grójcu są w dobrym stanie i pełnią swoje pierwotne funkcje.

Na terenie powiatu zachowało się wiele założeń dworsko lub pałacowo-parkowych. Część z nich zostało wyremontowanych i funkcjonuje jako siedziby prywatne (w Gostonii, Dańkowie), hotelowe w (Małej Wsi, Palczewie, Drwalewie), usług publicznych (Tomczyce, Jurki) czy muzealne (w Warce-Winiary).

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Niestety wiele zabytkowych dworów znajduje się w złym lub bardzo złym stanie. Są to: dwór w Nowej Wsi, dwór w Ślepowoli, pałac w Nowym Mieście nad Pilicą, dwór w Żdzarach, dwór w Machnatce.

Bardzo poważnym problemem jest stan techniczny i stan zagospodarowania zabudowy małomiasteczkowej w Grójcu, Mogielnicy i Nowym Mieście nad Pilicą. Wiele budynków mieszkalnych wymaga pilnych prac remontowych, a nawet zabezpieczających. Część budynków jest remontowana bez uwzględnienia standardów konserwatorskich i bez wymaganych pozwoleń. Obiekty są przebudowywane, poddawane termomodernizacji, a nawet rozbierane ze względu na ich zły stan techniczny.

Cmentarze zabytkowe są na bieżąco utrzymywane. W dobrym stanie są nagrobki na cmentarzu w Warce. Działa tam społeczny komitet, który przeprowadził w ostatnich latach kilkanaście prac konserwatorskich. Na innych cmentarzach występuje wiele historycznych nagrobków, które wymagają interwencji konserwatorskiej oraz wsparcia finansowego w tym zakresie.

W 2023 r. istotnym narzędziem wsparcia samorządów i właścicieli zabytków w zakresie potrzeb remontowych i konserwatorskich cennych zabytków jest realizacja Rządowego Programu Odbudowy zabytków

W 1 i 2 turze przyznano dotacje m.in. na:

- wykonanie prac budowlano-konserwatorskich kościoła pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła wraz z dzwonnica, położonych w m. Drwałew, gm. Chynów
- przebudowę i remont budynku PSP nr 3 im. ks. Piotra Skargi w Grójcu.
- prace konserwatorskie i restauratorskie dworku po rodzinie Myszkorowskich w Żdzarach
- renowację elewacji kościoła p.w. św. Józefa w Błędowie
- renowację elewacji na Kościele Filialnym p.w. św. Prokopa Opata w Błędowie
- remont i renowacja zabytkowego Kościoła Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Jana Chrzciciela w Łęczeszycach
- remont starej plebani w miejscowości Lipie
- wykonanie prac remontowo-konserwatorskich kościoła p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Pieczyskach, gm. Chynów
- wykonanie instalacji centralnego ogrzewania w zabytkowym kościele pw. św. Michała Archaniola w Goszczynie
- remont dachu kościoła św. Mikołaja Biskupa w Grójcu
- prace ratunkowe zabytkowego kościoła w Boglewiczach
- remont wieży kościoła św. Floriana w Mogielnicy
- prace konserwatorskie i restauratorskie prowadzone w kościele parafialnym p.w. Opieki Matki Bożej Bolesnej w Nowym Mieście nad Pilicą

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

- prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane prowadzone w zespole dworskim w Łęgonicach

8. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO POWIATU. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.

Ocena stanu dziedzictwa kulturowego powiatu oraz krajobrazu kulturowego powiatu została wykonana w oparciu o wizje lokalne w terenie, przegląd dostępnej literatury oraz dokumentów gminnych, dokumentacji konserwatorskiej znajdującej się w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków Delegatura w Radomiu i informacji uzyskanych w powiecie.

Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • Brak ciężkiego przemysłu, brak obiektów wielkogabarytowych. • Dobre połączenia komunikacyjne: droga ekspresowa nr 7 Gdańsk- Warszawa- Radom- Kraków, linia kolejowa: Warszawa-Warka-Radom-Kielc • Występowanie dużej liczby oznakowanych szlaków turystycznych. • Występowanie cennych obszarów przyrodniczych. • Występowanie kulturowych szlaków turystycznych. • Działalność Lokalnych Grup Działania i innych organizacji społecznych. • Występowanie obiektów zabytkowych i historycznych o wartościach ponadregionalnych. • Występowanie wielu typów zabytków (sakralne, rezydencjonalne, zabytki archeologii, zabytki techniki, budownictwo wiejskie, miejsca pamięci narodowej). • Działalność ośrodków muzealnych (Warka, Nowe Miasto nad Pilicą). • Możliwość dofinansowania prac przy zabytkach ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Sejmiku Województwa Mazowieckiego, Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz specjalnych programów rządowych. • Silne tradycje sadownicze i związane z tym wydarzenia kulturalne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak oznakowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków (objętych ochroną prawną). • Zanikanie drewnianej zabudowy wiejskiej. • Prowadzenie w sposób niewłaściwy remontów obiektów zabytkowych (samowole budowlane). Dotyczy to głównie zabudowy małomiasteczkowej w Grójcu, Warce, Nowym Mieście nad Pilicą i Mogielnicy. • Niewystarczające wsparcie finansowe prac przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków ze środków powiatu – dot. obiektów znajdujących się w bardzo złym stanie zachowania. • Występowanie wielu zabytków znajdujących się w bardzo złym stanie technicznym.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie działań administracyjnych na rzecz poprawy stanu zachowania zabytków. • Systematyczna pomoc finansowa powiatu w odniesieniu do obiektów zabytkowych będących w bardzo złym stanie technicznym. • Zwiększenie ruchu turystycznego związanego z zabytkami, zlokalizowanymi na terenie gminy. • Poprawa infrastruktury turystycznej. • Możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne na projekty związane z kulturą i turystyką. • Inicjowanie lokalnych działań na rzecz opieki nad zabytkami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Postępująca degradacja części zabytków. • Brak zainteresowania niektórymi typami zabytków: obiekty poprzemysłowe, dawne budownictwo wiejskie, cmentarze. • Prowadzenie prac remontowych w sposób niezgodny ze standardami konserwatorskimi i budowlanymi (samowole budowlane). • Rosnące koszty renowacji i konserwacji obiektów zabytkowych. • Degradacja krajobrazu wiejskiego poprzez dalsze zanikanie dawnej zabudowy wiejskiej. • Występowanie zagrożeń zewnętrznych: pożary, powodzie. • Brak środków finansowych własnych na realizację działań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

9.ZAŁOŻENIA POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA POWIATU GRÓJECKIEGO NA LATA 2024-2027.

Uwzględniając cele wymienione w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w wyniku dokonanej kompleksowej analizy stanu dziedzictwa kulturowego w powiecie w oparciu o inne dokumenty strategiczne utworzone na poziomie kraju, województwa i powiatu zostały sformułowane następujące priorytety i działania w perspektywie 4 letniej.

Priorytet I

Ochrona dziedzictwa kulturowego powiatu; zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie ich do poprawy ich stanu zachowania:

- prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach stanowiących własność powiatu,
- ustanawianie społecznych opiekunów zabytków w ramach realizacji zadań własnych powiatu,
- prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków,
- monitorowanie stanu zachowania zabytków występujących na terenie powiatu,
- wspieranie działań zmierzających do montażu systemów zabezpieczeń ppoż. oraz antywłamaniowych dla cennych obiektów zabytkowych,
- egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach chronionych, określonych szczególnie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- egzekwowanie przepisów prawa dotyczących działalności inwestycyjnej odnośnie zabytków wpisanych do rejestru zabytków oraz znajdujących się w gminnych ewidencjach zabytków zgodnie z art. 39 Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r. poz. 682, ze zm.),
- wspieranie społeczności lokalnych, osób prywatnych, organizacji społecznych w działalności na rzecz ratowania zabytków,
- wsparcie finansowe dla właścicieli w pracach remontowych i konserwatorskich przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków i znajdujących się w złym stanie zachowania.
- pozyskiwanie środków zewnętrznych na prowadzenie prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach.

Priorytet II

Koordinacja działań z zakresu opieki nad zabytkami i ochrony zabytków na terenie powiatu:

- monitoring aktualizacji gminnych ewidencji zabytków oraz gminnych programów opieki nad zabytkami,
- konsultacje z przedstawicielami gmin w celu wypracowania wspólnej polityki ochrony dziedzictwa kulturowego,
- bieżące monitorowanie stanu realizacji w tym aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin,
- wyznaczenie w urzędzie osoby zajmującej się sprawami ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- zapoznanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych z możliwościami uzyskania dotacji na określone zadania.

Priorytet III

Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych:

- oznakowanie zabytków wpisanych do rejestru zabytków tabliczkami - obiekt chroniony prawem,
- organizowanie spotkań na temat stanu dziedzictwa kulturowego powiatu,
- organizowanie w ramach zajęć szkolnych, wycieczek krajoznawczych,
- współpraca z regionalnymi instytucjami kultury (muzea, domy kultury),
- wsparcie gmin w budowie infrastruktury turystycznej,
- kontrola oznakowania i stanu szlaków turystycznych,
- współpraca z właścicielami i użytkownikami cenniejszych obiektów zabytkowych celem ułatwienia dostępu zwiedzającym, zwłaszcza w sezonie turystycznym.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

10. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Podmiotem formułującym powiatowy program opieki nad zabytkami jest Zarząd Powiatu Grójeckiego. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez szereg działań władz powiatu jak również jednostek podległych i współpracujących zmierzających do osiągnięcia określonych w przedmiotowym dokumencie celów. Program jest skierowany przede wszystkim do społeczności lokalnej dzięki akceptacji i współpracy której realizacja programowych celów będzie mogła mieć szanse powodzenia i w konsekwencji ma jej przynieść wymierne korzyści.

W celu realizacji niniejszego programu opieki nad zabytkami dla Powiatu Grójeckiego wykorzystane zostaną następujące kategorie instrumentów: instrumenty prawne, instrumenty finansowe, instrumenty społeczne, instrumenty koordynacji, instrumenty kontrolne.

- **instrumenty prawne** – wynikające z przepisów ustawowych, m.in.: uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, powołanie parku kulturowego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością powiatu, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków, itp.;
- **instrumenty finansowe** – finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością powiatu, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje na remonty obiektów wpisanych do rejestru zabytków niebędących własnością powiatu, dla właścicieli i posiadaczy zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków oraz włączonych do gminnej ewidencji zabytków;
- **instrumenty koordynacji** – realizacja projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w gminnej strategii i innych dokumentach, współpraca w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami z innymi jednostkami samorządowymi, z powiatem i samorządem województwa, organizacjami wyznaniowymi oraz bezpośrednio z właścicielami zabytków;
- **instrumenty społeczne** – m.in. działania edukacyjne, promocyjne, współpraca z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, konsultacje z właścicielami obiektów zabytkowych.

11. ZASADY OCENY REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Zgodnie z zapisami Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Zarząd Powiatu ma obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdań z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami. Sprawozdanie to ma być przedstawione Radzie Powiatu.

W celu dokonania oceny Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego niezbędne jest prowadzenie monitoringu działań podejmowanych dla realizacji poszczególnych działań określonych w tym programie.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

12. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku (wpisanego do rejestru zabytków) wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku (art. 71 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)

Jednocześnie w/w ustawa wskazuje na możliwość pozyskania środków zewnętrznych w formie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac prowadzonych przy zabytkach (art. 74):

- ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków finansowych z części budżetu państwa Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego. Program “Ochrona Zabytków”. Można starać się o przyznanie środków finansowych na następujące zadania: prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania; prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków).
- wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Pozyskana dotacja może być przyznana na:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru;
- zakup i montaż instalacji przeciwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Szczegółowe uregulowania w tym zakresie zawiera Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. 2017 r., poz. 1674).

Inne źródła dofinansowania projektów związanych z pracami przy zabytkach oraz projektów pośrednio związanych z ochroną dziedzictwa to:

- środki z Funduszy Europejskich, dystrybuowane na poziomie krajowym;
- środki z Regionalnych Programów Operacyjnych, dystrybuowane na poziomie województw;
- środki z Europejskich programów specjalnych, współpracy transgranicznej
- **środki wojewódzkie, przyznawane przez marszałków województw - zgodnie z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.**

Informacje na temat zasad i kryteriów dotyczących możliwości pozyskania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami znajdują się na następujących stronach internetowych:

- Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków www.mwzk.pl (dotacje);
- Informacje dotyczące programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego www.gov.pl › Web › kultura › programy-mkidn-2023
- Informacje dotyczące programów operacyjnych „Regionalne programy operacyjne” www.rpo.mazowia.gov.pl
- Informacje dotyczące programu operacyjnego „Fundusz dla organizacji pozarządowych” www.funduszngo.pl

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

- Informacje dotyczące przyznawania dotacji przez Instytut Pamięci Narodowej <https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/groby-weteranow-walk-o/dotacje-iswiadczenia/64096.Dotacje-i-swiadczenia.html>
- Informacje o udzielaniu dotacji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, m.in. dla powiatów i gmin ze środków Województwa Mazowieckiego www.mazovia.pl

Rządowy Program Odbudowy Zabytków – tura 1 i 2. Jest to specjalny fundusz przeznaczony dla jednostek samorządu terytorialnego na prace konserwatorskie i restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytkach.

Dotacje Powiatu Grójeckiego:

Uchwałą NR LXIV/393/2023 Rady Powiatu Grójeckiego z dnia 27 lutego 2023 r. zostały określone zasady udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, znajdujących się w granicach administracyjnych powiatu grójeckiego zwanych dalej „zabytkami”. – na 2023 r.

Nabór wniosków został ogłoszony na 2023 r. na podstawie Uchwały nr 27/2023 Zarządu rady Powiatu z dnia 15.03.2023 r. Wnioski można było składać do 20.03.2023 r.

Załącznik nr 2 do
uchwały nr 27/2023
Zarządu Powiatu Grójeckiego
z dnia 15 marca 2023 r.

Wniosek

o udzielenie dotacji z budżetu Powiatu Grójeckiego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, położonych na terenie powiatu grójeckiego

I. Dane Wnioskodawcy

1. Imię i nazwisko lub pełna nazwa Wnioskodawcy:

.....
.....

3. Adres:

.....

4. Dane do kontaktu:

Tel. ....

E-mail .....

5. Nazwiska i imiona osób uprawnionych do reprezentowania Wnioskodawcy:

.....
.....

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

II. Informacje o zabytku

1. Pełna nazwa zabytku:

.....

2. Adres zabytku lub miejsce jego przechowywania:

.....

3. Tytuł prawy do zabytku:

.....

III. Przedmiot dotacji

1. Nazwa inwestycji (max. 140 znaków):

.....

.....

2. Opis zabytku:

a) .....

.....

b) określenie historyczne, naukowego lub artystycznego znaczenia zabytku:

.....

.....

c) aktualny stan zachowania i zagrożenia zabytku: .....

.....

d) sposób korzystania z zabytku: .....

.....

e) znaczenie zabytku dla lokalnej społeczności: .....

.....

3. Opis inwestycji: szczegółowy opis planowanych prac, które mają być objęte dotacją, sposób ich wykonania oraz znaczenie dla zabytku: (max. 2500 znaków)

.....

.....

4. Wskazanie rodzaju prac, jakie mają zostać przeprowadzone przy zabytku:

.....

.....

5. Kosztorys planowanych kosztów prac przy zabytku:

.....

.....

6. Harmonogram przeprowadzania prac:

.....

.....

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

7. Planowany czas trwania prac:

.....

8. Planowany termin zakończenia prac:

.....

IV. Budżet przedsięwzięcia

1. Całkowity koszt:

..... zł. słownie: .....

2. Wnioskowana kwota dotacji:

..... zł. słownie: .....

3. Wysokość środków własnych jakie Wnioskodawca może przeznaczyć na sfinansowanie prac objętych wnioskiem:

.....
.....

4. Informacja o pomocy publicznej:

.....
.....

5. Informacja o kwotach przyznanych na ten cel z innych środków publicznych:

.....
.....

V. Dodatkowe informacje:

.....

VI. Oświadczenie Wnioskodawcy:

Oświadczam, iż posiadam środki finansowe na realizację inwestycji w wysokości stanowiącej różnicę między wartością całkowitych kosztów realizacji inwestycji a otrzymaną kwotą dotacji.

Oświadczam, iż zobowiązuję się do pokrycia kosztów realizacji inwestycji ponad kwotę otrzymanej dotacji.

.....

(miejscowość, data)

.....

(podpis)

Załączniki:

- 1) decyzję o wpisie do rejestru zabytków lub zaświadczenie o wpisie do gminnej ewidencji zabytków zabytku, którego dotyczą prace lub roboty;
- 2) dokument potwierdzający tytuł prawny do zabytku;
- 3) kosztorys przewidywanych do wykonania prac lub robót, których wniosek dotyczy;

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

- 4) projekt, jeżeli dotyczy;
- 5) harmonogram prac;
- 6) aktualną decyzję Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zezwalającą na przeprowadzenie prac lub robót objętych wnioskiem (dotyczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków) lub aktualne pozwolenie lub opinię Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac lub robót objętych wnioskiem (dotyczy zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków);
- 7) aktualny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego lub inny dokument określający status prawny Wnioskodawcy;
- 8) fotografie zabytku obrazujące stan techniczny całości zabytku oraz części, przy której mają być prowadzone prace lub roboty (min. 4 sztuki);
- 9) zgoda na przetwarzanie danych osobowych.
- 10) zaświadczenia, oświadczenia i informacje określone w art. 37 ust. 1 lub 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 743 ze zm.);
- 11) inne dokumenty;

Oświadczam/(-y), że:

- 1) wszystkie dane podane we wniosku są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym;
- 2) wyrażam/(-y) zgodę na przetwarzanie danych osobowych w zakresie niezbędnym dla oceny i rozpatrzenia wniosku;
- 3) dane podane we wniosku zostały udostępnione dobrowolnie.

.....
miejsowość, data

.....
podpis osoby lub osób uprawnionych
do składania oświadczeń woli
w imieniu Wnioskodawcy

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

PODSTAWOWA BIBLIOGRAFIA:

1. Zamki, pałace i dwory Mazowsza, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2007
2. Jan Żmudziński, Grójec, Warka i okolice, Warszawa 1965
3. Bogdan Pokropiński, Kolej grójecka, Warszawa 2002
4. Remigiusz Matyjas, Z dziejów Grójeczczyzny, Warszawa
5. Remigiusz Matyjas, Powiat Grójecki w okresie Drugiej Rzeczypospolitej, Studia i Materiały, Kielce 2004
6. Remigiusz Matyjas, Powiat Grójecki w latach 1945 – 1975, Szkice materiały, Grójec 2006,
7. Remigiusz Matyjas, Tradycja Mazowsza: powiat grójecki. Przewodnik subiektywny, pod red. Katarzyny Sarna i Rafała Sarna, Warszawa 2014
8. Andrzej Zygmunt Rola – Stężycki, Świątynie ... Kościoły i kaplice w Grójeckiem, Grójec 2008
9. Andrzej Zygmunt Rola – Stężycki, Gniazda ... Pałace i dwory w Grójeckiem, Grójec 2007
10. Andrzej Rola – Stężycki, Rezydencje ... Ziemiańskie siedziby w Grójeckiem, Grójec 2010
11. Zdzisław Szelaąg, Słownik wiedzy o Grójeckiem, tom 1 – 14, Grójec 1993 – 2006
12. Rezerwaty przyrody w Polsce Środkowej: monografia, pod red. Grzegorza Rąkowskiego, Warszawa 2006

Strony internetowe:

www.mkidn.gov.pl

www.nid.pl

www.polskiezabytki.pl

www.dwory.cal.pl

www.zamkipolskie.com

www.mazowsze.hist.pl

www.otwartzabytki.pl

www.fotopolska.eu

www.psmk.org.pl

www.kolejka-piaseczno.pl

www.krainajeziorki.pl

www.mwkz.pl

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Załącznik nr. 1**Wykazy Gminnych Ewidencji Zabytków - wg gmin****Gmina Belsk Duży**

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1	Anielin		Kapliczka przydrożna, ceglana początek XX w.	
2	Belsk Duży		Kaplica cmentarna z katakumbami, 1822r.	Rejestr zabytków, WEZ
3	Belsk Duży		Kościół parafialny p. w. św. Trójcy 1776r.-1779r., 1935r.	Rejestr zabytków
4	Belsk Duży		Kaplica na cmentarzu przykościelnym, koniec XVIII w.	
5	Belsk Duży		Nagrobek rodziny Lubomirskich na cmentarzu przykościelnym, I poł. XX w.	
6	Belsk Duży		Budynek dawnej szkoły parafialnej, XVIII/XIX w.	
7	Belsk Duży		Kapliczka – figura Jezusa Chrystusa, 1937r.	
8	Belsk Duży		Kapliczka – figura Matki Boskiej, 1853r.	
9	Belsk Duży		Kapliczka – figura św. Jana Nepomucena, 1879r.	
10	Belsk Duży		Cmentarz powstańców z 1863 r.	WEZ
11	Belsk Duży		Kapliczka – figura Matki Boskiej, 1930r.	
12	Grotów		Kapliczka murowana, XIX/XX w.	
13	Lewiczyn		Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha, 1606r.-1608r., 1738r., 1884r., 1935r.	Rejestr zabytków, WEZ
14	Lewiczyn		Dzwonnica drewniana, początek XVII w.	Rejestr zabytków
15	Lewiczyn		Kapliczka – krzyż przydrożny, I ćwierć XX w.	
16	Lewiczyn		Kaplica cmentarna, 1830r.	
17	Lewiczyn		Droga krzyżowa, 3 ćwierć XX w.	
18	Lewiczyn		Budynek dawnej biblioteki, I ćwierć XX w.	
19	Lewiczyn		Nagrobek na cmentarzu Rzymsko-katolickim, połowa XX w.	
20	Lewiczyn		Nagrobek na cmentarzu Rzymsko-katolickim, połowa XX w.	
21	Lewiczyn		Kapliczka, I ćwierć XX w.,	
22	Łęczeszyce		Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela, 1629r.,1765r.,	Rejestr zabytków
23	Łęczeszyce		Dzwonnica, murowano-drewniana, XVII w.	Rejestr zabytków
24	Łęczeszyce		Budynek klasztorny, 2 połowa XVII w.	Rejestr zabytków
25	Łęczeszyce		Ogrodzenie kościoła, XVII w.	Rejestr zabytków
26	Łęczeszyce		Kapliczka – figura Matki Boskiej	
27	Mała Wieś		Pałac, 1783r.-1786r.	Rejestr zabytków
28	Mała Wieś		Pawilony pałacowe -4, 1783r.-1786r.	Rejestr zabytków
29	Mała Wieś		Park, 1783r.-1786r.	Rejestr zabytków
30	Mała Wieś		Budynek gospodarczy, 4 ćwierć XVIII w.	Rejestr zabytków

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

31	Oczesaly		Park, 1 połowa XIX w.	Rejestr zabytków
32	Odrzywołek		Kapliczka przydrożna – krzyż metalowy, 1927r.	
33	Odrzywołek		Park, XVII-XVIII w.	
34	Rębowola		Dwór murowany, 1 połowa XIX w.	
35	Rębowola		Park, 1 połowa XIX w.	Rejestr zabytków
36	Rosochów		Dwór murowany, 1917r.-1922r.	
37	Rosochów		Kapliczka przydrożna, Początek XX w.	
38	Stara Wieś		Zespół folwarczny – magazyn, 1 połowa XIX w.	
39	Stara Wieś		Zespół folwarczny – magazyn spirytusu?, 1 połowa XIX w.	
40	Stara Wieś		Zespół folwarczny – gorzelnia, 1 połowa XIX w.	
41	Wilczogóra		Dwór murowany, ok. 1840r., murowany	
42	Wilczogóra		Kapliczka – figura Matki Boskiej, 1919r.	
43	Mała Wieś		Kapliczka przydrożna, 1903r.	

Gmina Błędów

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1	Bielany		Dwór, 1909r.-1910r.	MPZP
2	Bielany		Rządówka, 1909r.-1910r.	MPZP
3	Bielany		Czworaki, 1909r.-1910r.	MPZP
4	Bielany		Młyn, 1909r.-1910r.	
5	Bielany		Stajnia, 1909r.-1910r.	MPZP
6	Bielany		Park, l. 20-te XX w.	WEZ, MPZP
7.	Błędów		Kościół filialny p.w. św. Prokopa, 1935r.-1938r.	Rejestr zabytków WEZ
8	Błędów		Kapliczka (przed kościołem p.w. św. Prokopa), 1939r.	WEZ
9.	Błędów	ul. Stary Rynek 13	Plebania murowana, 1827r.	
10.	Błędów		Kościół pw. św. Józefa, 1881r.-1884r.	Rejestr zabytków WEZ
11	Błędów		Zespół pałacowo-parkowy, pawilon 1, 1802r.-1808r.	Rejestr zabytków, WEZ
12	Błędów		Zespół pałacowo-parkowy, pawilon 2, 1802r.-1808r.	Rejestr zabytków, WEZ
13	Błędów		Zespół pałacowo-parkowy, pawilon 3, 1802r.-1808r.	Rejestr zabytków, WEZ
14	Błędów		Zespół pałacowo-parkowy, pawilon 4, 1802r.-1808r.	Rejestr zabytków, WEZ

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

15	Błędów		Park pałacowy, 1 ćw. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
16.	Błędów		Cmentarz rzymsko-katolicki, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
17	Błędów	ul. Długa 2	Dom murowany, 1 poł. XIX w.	
18	Błędów	ul. Długa 14	Dom murowany, pocz. XX w.	
19	Błędów	ul. Długa	Kapliczka kubaturowa, poł. XX w.	
20	Błędów	ul. Kościelna 5	Dom murowany, pocz. XX w.	
21	Błędów	ul. Kościelna 8,10	Dom murowany, 1924r.	
22	Błędów	Nowy Rynek 7	Dom murowany, 1 ćw. XX w.	
23	Błędów	Nowy Rynek 9	Dom murowany, 1926r.	
24	Błędów	Nowy Rynek 10, 12	Dom murowany, ok. 1930r.	
25	Błędów	Nowy Rynek 21	Dom murowany, 1 poł. XX w.	
26	Błędów	Stary Rynek 23	Młyn murowany, 1 poł. XX w.	
27	Błędów	ul. Sadurkowska	Kapliczka murowana, XIX/XX w.	
28	Błędów	Stary Rynek 1	Dom murowany, 1900r.	
29	Błędów	Stary Rynek 15	Dom (dawna poczta), lata 20-te XX w.	
30	Błędów	Stary Rynek 17	Dom (dawne salki katechetyczne), ok. 1925r.	
31	Błędów	Stary Rynek 24	Dom murowany, 1 poł. XIX w.	
32	Borzęcin		Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
33	Borzęcin	nr 5	Dom murowany, lata 20-te XX w.	
34	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, dwór, ok. 1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
35	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, gorzelnia , ok. 1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
36	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, lamus gorzelnia, ok. 1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
37	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, rządówka, ok. 1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
38	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, obora, ok. 1850r.	Rejestr zabytków, WEZ

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

39	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, obora II, ok.1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
40	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, wozownia, ok.1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
41	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, spichlerz, ok.1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
42	Danków		Zespół dworsko-parkowy oraz folwarczny, laboratorium, ok.1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
43	Dańków		Czworaki murowane I, 1914r.	
44	Dańków		Czworaki murowane II, 1910r.-1939r.	
45	Danków		Park dworski, ok.1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
46	Dańków		Kapliczka z figurą Nepomucena, poł. XIX w.	
47	Dańków		Kapliczka murowana, 1940r.	
48	Głudna		Dom murowany, ok.1920r.	
49	Goliany		Park podworski, pocz. XX w.	
50	Gołosze	nr 20	Dom drewniany, pocz. XX w.	
51	Ignaców		Kapliczka murowana, ok.1918r.	
52	Kazimierki		Kapliczka murowana, 1 ćw. XX w.	
53	Lipie		Kościół p.w. Św. Trójcy, XVII w, XVIII w., 1918r., 1924r.-1931r.	Rejestr zabytków, WEZ
54	Lipie		Organistówka, ok. 1910r.	
55	Lipie		Cmentarz rzymsko-katolicki, pocz. XX w.	WEZ
56	Lipie	nr 37	Zespół dworsko-parkowy, dwór, 1916 r.	WEZ
57	Lipie	nr 37	Zespół dworsko-parkowy, park, pocz. XX w.	WEZ
58	Lipie	nr 110	Dom drewniany, 1935 r.	
59	Lipie		Kapliczka węgkowa, 1 poł. XIX w.	
60	Machnatka		Dwór, XVIII/XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
61	Machnatka		Park dworski, 1 ćw. XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
62	Machnatka		Kapliczka (krzyż na cokole), kon. XX w.	
63	Machnatka	nr 4	Dom drewniano-murowany, pocz. XX w.	
64	Machnatka	nr 5	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

65	Machnatka	nr 22	Dom drewniany, 1924r.	
66	Pelinów		Kapliczka segmentowa, 1938r.	
67	Wilhelmów	nr 15-17	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
68	Wilhelmów	nr 23	Dom drewniany, pocz. XX w.	
69	Wilków		Kościół drewniany, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
70	Wilków		Stara plebania, XIX/XX w.	
71	Wilków		Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX w.	WEZ
72	Wilków		Dwór, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
73	Wilków		Gorzelnia w dawnym zespole dworsko- folwarcznym, po 1900 r.	
74	Wilków		Magazyn w dawnym zespole dworsko- folwarcznym, pocz. XX w.	
75	Wilków		Park dworski, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
76	Wilków		Dawny lamus, pocz. XX w.	
77	Wilków	nr 28	Dom drewniany, pocz. XX w.	
78	Załuski	nr 3	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
79	Załuski		Kapliczka kubaturowa, ok.1930r.	
80	Załuski		Kapliczka, XIX/XX w.	
81	Załuski		Młyn murowany, 1937 r.	
82	Goliany		Figura Matki Boskiej, 1863r., lata 60-te XX W.	

Gmina Chynów

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1	Barcice Drwalewskie	naprzeciw posesji nr 24	Kapliczka przydrożna, 2 ćw. XX w.	
2	Barcice Drwalewskie	na rozstajach dróg, za wsią	Kapliczka przydrożna, 1 poł. XX w.	
3	Budziszyn	na rozstaju dróg, na obrzeżach wsi	Kapliczka przydrożna, 2 ćw. XX w.	
4	Budziszyn	dz. ew. 103	Pałac, 1825r.	Rejestr zabytków, WEZ
5	Budziszyn	dz. ew. 103	Park krajobrazowy, 1 ćw. XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
6	Budziszyn	dz. ew. 103	Budynek gospodarczy – spichlerz, 1 ćw. XX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

7	Budziszyn	dz. ew. 103	Obora, 1 poł. XX w.	
8	Budziszyn		Budynek administracyjny , 1 poł. XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
9	Budziszyn	5	Budynek murowany – szkoła podstawowa	
10	Budziszyn		Kapliczka przydrożna, 1920r.	
11	Budziszyn		Dwór murowany, 1900r.	Rejestr zabytków, WEZ
12	Chynów	47	Kościół drewniany p.w. św. Trójcy, XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
13	Chynów	47	Dzwonnica drewniana, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
14	Chynów		Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX w.	WEZ, MPZP
15	Chynów	53	Budynek murowany, 2 ćw. XX w.	
16	Dobiecin		Kapliczka przydrożna, 1 ćw. XX w.	
17	Drwalew	ul. Grójecka 20	Kościół murowany p.w. św. Piotra i Pawła, 1768r.-1774r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
18	Drwalew	ul. Grójecka 20	Dzwonnica murowana, 1768r.-1774r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
19	Drwalew	ul. Grójecka 20	Ogrodzenie kościoła wraz z dwoma kapliczkami, 1768r.-1774r.	Rejestr zabytków WEZ
20	Drwalew	ul. Grójecka 20	Kapliczka/figura Matki Bożej przy kościele, 1 ćw. XX w.	
21	Drwalew	dz. ew. nr 1	Pałac murowany, poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
22	Drwalew	dz. ew. nr 1	Park krajobrazowy, poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
23	Drwalew	dz. ew. nr 1	Oficyna, poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
24	Drwalew	dz. ew. nr 1	Pawilon (oficyna 1), poł. XX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
25	Drwalew		Kuźnia, pocz. XX w.	
26	Drwalew		Zabudowa gospodarcza, obory - 4 budynki o tej samej konstrukcji, pocz. XX w.	
27	Drwalew		Zabudowa gospodarcza - stajnie - 3 budynki o tej samej konstrukcji, pocz. XX w.	
28	Drwalew		Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX w.	WEZ, MPZP
29	Drwalewice		Kapliczka przydrożna, 1843r.	
30	Pieczyska	Na skrzyżowaniu dróg	Kapliczka przydrożna, XVIII/XIX w.	
31	Pieczyska		Kościół p.w. Narodzenia NMP, XVII w.	Rejestr zabytków, WEZ
32	Pieczyska	20	Dom drewniany, pocz. XX w.	
33	Pieczyska		Stodoła drewniana, XX w.	
34	Pieczyska	dz. ew. 84/85	Kapliczka - figura świętego, XIX/XX w.	
35	Pieczyska		Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX w.	WEZ, MPZP
36	Watraszew	24	Kapliczka przydrożna, pocz. XX w.	
37	Watraszew		Kapliczka przydrożna, lata 50-te XX w.	
38	Wola Żyrowska	naprzeciw posesji nr 3 – po drugiej stronie drogi	Kapliczka przydrożna, pocz. XX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

39	Zalesie	dz. ew. nr 1	Dom murowany, 1929r.	
40	Zalesie		Szkoła podstawowa, 1966r.	
41	Żelechów		Kapliczka przydrożna, 2 poł. XVII w.	
42	Żyrów		Park krajobrazowy, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
43	Żyrów		Kapliczka przydrożna, 1933r.	

Gmina Goszczyn

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1.	Bądków		Kapliczka murowana 1 ćw. XX w.	
2.	Długowola		Kapliczka murowana 1 ćw. XX w.	
3.	Długowola		Kapliczka murowana 1906r.	
4.	Długowola	Nr 14	Budynek mieszkalny drewniany 1 ćw. XX w.	
5.	Długowola	Nr 30	Budynek mieszkalny drewniany 1 ćw. XX w.	
6.	Długowola	Nr 35	Budynek mieszkalny drewniany 1 ćw. XX w.	
7.	Długowola	Nr 46	Budynek mieszkalny murowany 1 ćw. XX w.	
8.	Długowola	Nr 47	Budynek mieszkalny murowany 1 ćw. XX w.	
9.	Goszczyn,	ul. Bądkowska 2	Budynek Urzędu Gminy murowany XIX/XX w.	
10.	Goszczyn	ul. Koziętulska	Cmentarz rzymsko-katolicki XIX/XX w.	WEZ
11.	Goszczyn	ul. Koziętulska	Kapliczka murowana 4 ćw. XIX w.	
12.	Goszczyn	ul. Koziętulska 4	Budynek mieszkalny 1 ćw. XX w.	
13.	Goszczyn	ul. Piekarska	Kapliczka murowana 1 ćw. XX w.	
14.	Goszczyn	ul. Przybyszewska	Kapliczka murowana 1916r.	
15.	Goszczyn	ul. Przybyszewska	Krzyż drewniany 1 ćw. XX w.	
16.	Goszczyn	ul. Przybyszewska 4	Budynek mieszkalny, murowany koniec XIX w.	Odnowiony, utracił charakter.
17.	Goszczyn	ul. Przybyszewska 6	Budynek mieszkalny murowany XIX/XX w.	
18.	Goszczyn	ul. Przybyszewska 12	Budynek mieszkalny drewniany koniec XIX w.	
19.	Goszczyn	ul. Przybyszewska 16	Budynek mieszkalny drewniany koniec XIX w.	
20.	Goszczyn	ul. Przybyszewska 18	Budynek mieszkalny, drewniany, początek XX w.	
21.	Goszczyn	ul. Przybyszewska 40	Młyn elektryczny, murowany, 1937r.	
22.	Goszczyn,	ul. Przybyszewska 43	Budynek mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	Odnowiony, utracił zabytkowy charakter.
23.	Goszczyn	ul. Przybyszewska 47	Budynek mieszkalny drewniany koniec XIX w.	
24.	Goszczyn	ul. Przybyszewska 58	Budynek mieszkalny drewniany pocz. XX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

25.	Goszczyn	ul. Rynek 6	Budynek mieszkalny drewniany 1905r.	
26.	Goszczyn	ul. Warszawska	Kapliczka z figurą Matki Boskiej murowana 1928r.	
27.	Goszczyn	ul. Warszawska 6	Kościół par. p.w. Św. Michała Archanioła, murowany 1878r.-1887r., 1922r.	Rejestr zabytków, WEZ
28.	Goszczyn	ul. Warszawska 6	Plebania, murowana koniec XIX w.	.
29.	Goszczyn	ul. Warszawska 7	Budynek mieszkalny, drewniany koniec XIX w.	
30.	Goszczyn	ul. Warszawska 19	Budynek mieszkalny, murowany pocz. XX w.	
31.	Goszczyn	ul. Warszawska 20	Budynek mieszkalny, drewniany koniec XIX w.	Odnowiony, utracił zabytkowy charakter.
32.	Goszczyn	ul. Warszawska 21	Budynek mieszkalny, murowany I ćw. XX w.	
33.	Goszczyn	ul. Warszawska 23	Budynek mieszkalny murowany	
34.	Goszczyn	ul. Warszawska 26	Budynek mieszkalny drewniany koniec XIX w.	
35.	Goszczyn	ul. Warszawska 27	Budynek mieszkalny murowany koniec XIX w.	
36.	Goszczyn	ul. Warszawska 35	Budynek mieszkalny, drewniany kon. XIX w.	
37.	Goszczyn	ul. Warszawska 40	Budynek mieszkalny, drewniany 1902r.	
38.	Olszew		Szkoła, budynek murowany, 1922r.	Odnowiony, utracił charakter.
39.	Olszew	Nr 24	Budynek mieszkalny, drewniany pocz. XX w.	Odnowiony, utracił charakter.
40.	Sielec		Szkoła, budynek murowany, 1936r.-1946r.	
41.	Sielec		Dworek murowany 1928r.	
42.	Sielec		Park pocz. XX wieku	WEZ
43.	Sielec		Dom zarządcy, Murowany, koniec XIX w.	
44.	Sielec		Obora w zespole dworskim murowana 1905r.	
45.	Sielec		Magazyn w zespole dworskim 1905r.	
46.	Sielec 26		Budynek mieszkalny drewniany I ćw. XX w.	
47.	Sielec 34		Budynek mieszkalny, drewniany I ćw. XX w.	Odnowiony, utracił charakter.
48.	Sielec 35		Budynek mieszkalny, drewniany I ćw. XX w.	Odnowiony, utracił charakter.
49.	Sielec – dawny majątek Tąkiele		Dworek murowany, koniec XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
50.	Sielec – dawny majątek Tąkiele		Park krajobrazowy XIX/XX w.	WEZ

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Gmina Grójec

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1	Falęcin		Zespół pałacowy - pałac, budynek mieszkalny murowany, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
2	Falęcin		Zespół pałacowy – park, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
3	Falęcin	9	Dom drewniany, ok. 1920r.	
4	Głuchów 46	obecnie ul. Leśna 15	Dom drewniany, ok. 1935r.	
5	Głuchów		Zespół pałacowy – pałac, XVIII-XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
6	Głuchów		Park dworski, XVIII-XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
7	Gościeńczyce		Dwór murowany, pocz. XX w.	WEZ
8	Gościeńczyce		Kapliczka murowana, 1 ćw. XX w.	
9	Gościeńczyce		Młyn, kompleks zabudowań, XIX w.	
10	Gościeńczyce		Zabudowania dworskie, murowane, XIX/XX w.	
11	Gościeńczyce		Budynek handlowy kompleks zabudowań dworskich, XIX w.	
12	Gościeńczyce		Park dworski, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
13	Gościeńczyce		Mur i brama murowane, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
14	Gościeńczyce	(obok szkoły)	Dom mieszkalny, 1 ćw. XX w.	
15	Gościeńczyce	(obok szkoły)	Dom mieszkalny, 1 ćw. XX w.	
16	Gościeńczyce	(obok szkoły)	Dom mieszkalny, 1 ćw. XX w.	
17	Gościeńczyce	7 (naprzeciw zabudowań dworskich)	Dom murowany, XIX/XX w.	
18	Grójec	ul. Armii Krajowej 2	Hale targowe, murowane, poł. XIX w.	
19	Grójec	ul. Armii Krajowej 4	Budynek mieszkalny, murowany, 1 poł. XX w.	
20	Grójec	ul. Armii Krajowej 6	Budynek mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	
21	Grójec	ul. Armii Krajowej 7	Budynek mieszkalny, murowany, kon. XIX w.	
22	Grójec	ul. Armii Krajowej 10	Budynek mieszkalny, murowany, kon. XIX w.	
23	Grójec	ul. Armii Krajowej 12/14	Budynek mieszkalny murowany, 3 ćw. XIX w.	
24	Grójec	ul. Armii Krajowej 13 a	Dom mieszkalny, murowany, kon. XIX w.	
25	Grójec	ul. Armii Krajowej 15	Budynek mieszkalny, murowany, kon. XIX w.	
26	Grójec	ul. Armii Krajowej 16	Budynek mieszkalny murowany, kon. XIX w.	
27	Grójec	ul. Armii Krajowej 18	Budynek mieszkalny, murowany, poł. XIX w.	WEZ
28	Grójec	ul. Armii Krajowej 21	Więzienie, budynek murowany, kon. XIX w.	MPZP
29	Grójec	ul. Armii Krajowej 22	Budynek mieszkalny, murowany, 3 ćw. XIX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

30	Grójec	ul. Armii Krajowej 26	Budynek mieszkalny, murowany, XX w.	
31	Grójec	ul. Armii Krajowej 32	Budynek mieszkalny, murowany, pocz. XX w.,	
32	Grójec	ul. Armii Krajowej	Budynek mieszkalny, murowany, kon. XIX w.	
33	Grójec	ul. Armii Krajowej	Szkoła Podstawowa nr 3, murowana, poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
34	Grójec	ul. Armii Krajowej 40	Budynek mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	
35	Grójec	ul. Jatkowa	Jatki murowane, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
36	Grójec	ul. Jatkowa 1	Dom murowany, 1 poł. XIX w.	
37	Grójec	ul. Kościelna 7	Budynek mieszkalny murowany, ok. 1912 r.	
38	Grójec	ul. Lewczyńska	Kapliczka NMP, murowana, kon. XVIII w.	MPZP
39	Grójec	ul. Lewczyńska 1	Dom mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	
40	Grójec	ul. Lewczyńska	Bożnica żydowska, murowana, pocz. XX w.	MPZP
41	Grójec	ul. Lewczyńska 7	Dom mieszkalny, drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP
42	Grójec	ul. Lewczyńska 20	Dom mieszkalny, drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP
43	Grójec	ul. Lewczyńska 24	Dom mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	MPZP
44	Grójec	ul. Lewczyńska 26	Dom mieszkalny murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
45	Grójec	ul. Mogielnicka	Cmentarz ewangelicki, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
46	Grójec	ul. Mogielnicka	Cmentarz rzymsko-katolicki , 1 poł. XX w.	WEZ, MPZP
47	Grójec	ul. Mogielnicka	Cmentarz żydowski, 1794r.-1942r.	Rejestr zabytków, WEZ,MPZP
48	Grójec	ul. Mogielnicka 2	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	
49	Grójec	ul. Mogielnicka 8	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	
50	Grójec	ul. Mogielnicka 15	Budynek mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	
51	Grójec	ul. Mszczonowska	Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
52	Grójec	ul. Mszczonowska 2	Budynek mieszkalny, murowany, kon. XIX w.	
53	Grójec	ul. Mszczonowska 4	Budynek mieszkalny, murowany, kon. XIX w.	
54	Grójec	ul. Mszczonowska 6	Dom mieszkalny, murowany, 4 ćw. XIX w.	
55	Grójec	ul. Mszczonowska 8	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	
56	Grójec	ul. Mszczonowska 22	Budynek mieszkalny murowany, pocz. XX w.	
57	Grójec	ul. Niepodległości 1	Budynek mieszkalny, murowany, 1912 r.	
58	Grójec	ul. Niepodległości 5	Budynek mieszkalny, murowany, 1905-06	
59	Grójec	ul. Niepodległości 6	Pocztownia, budynek murowany, 1 poł. XX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
60	Grójec	ul. Niepodległości 6	Oficyna I przy pocztowni, 1 poł. XX w.	MPZP
61	Grójec	ul. Niepodległości 6	Oficyna II przy pocztowni, 1 poł. XX w.	MPZP
62	Grójec	ul. Niepodległości 9	Budynek mieszkalny, murowany	MPZP
63	Grójec	ul. Niepodległości 20	Dom murowany, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

64	Grójec	ul. Ogrodowa	Kapliczka Matki Boskiej, murowana, XIX w.	
65	Grójec	ul. Ogrodowa 8	Dom mieszkalny, drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP
66	Grójec	ul. Ogrodowa 11-13	Dom mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	MPZP
67	Grójec	ul. Ogrodowa 17	Dom mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	MPZP
68	Grójec	ul. Ogrodowa 24	Dom mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	MPZP
69	Grójec	ul. Piłsudskiego 4	Budynek mieszkalny, murowany, kon. XIX w.	
70	Grójec	ul. Piłsudskiego 7	Budynek mieszkalny, murowany, lata 30-te XX w.	
71	Grójec	ul. Piłsudskiego 11	Budynek mieszkalny, murowany, 1905r.-1907r.	Rejestr zabytków, WEZ
72	Grójec	ul. Piłsudskiego 38	Budynek mieszkalny murowany, 1912r.	
73	Grójec	ul. Piłsudskiego 41	Budynek mieszkalny murowany dawna kaflarnia, 1 ćw. XX w.	MPZP
74	Grójec	ul. Piłsudskiego 45	Budynek mieszkalny murowany, 1912r.	MPZP
75	Grójec	ul. Piłsudskiego 47	Budynek administracyjny murowany obecnie Urząd Gminy i Miasta, kon. XIX w.	MPZP
76	Grójec	ul. Piłsudskiego 48	Budynek mieszkalny drewniany, 1953r.-1956r.	
77	Grójec	ul. Piłsudskiego 59	Budynek administracyjny, murowany obecnie Starostwo Powiatowe, 1955 r.	MPZP
78	Grójec	ul. Piłsudskiego 62	Budynek mieszkalny, murowany, XIX/XX w.	
79	Grójec	ul. Piłsudskiego 70	Budynek mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	
80	Grójec	ul. Piłsudskiego 78	Budynek mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	
81	Grójec	ul. Piotra Skargi	Pierzeja, budynki murowane, lata 50-te XX w.	
82	Grójec	ul. Piotra Skargi 1	Budynek mieszkalny, murowany, pocz. XX w.	
83	Grójec	ul. Piotra Skargi 3	Budynek mieszkalny, murowany, pocz. XX w.	
84	Grójec	ul. Piotra Skargi 4	Budynek mieszkalny, drewniany, kon. XIX w.	
85	Grójec	ul. Piotra Skargi 5	Budynek mieszkalny, drewniany, poł. XX w.	
86	Grójec	ul. Piotra Skargi 6	Budynek mieszkalny, murowany, 1952r.	
87	Grójec	ul. Piotra Skargi 9	Oficyna, dom mieszkalny, murowany, XIX/XX w.	
88	Grójec	ul. Piotra Skargi 9	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	
89	Grójec	ul. Piotra Skargi 10	Szpital murowany, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
90	Grójec	ul. Piotra Skargi 10	Figura Matki Boskiej (przy szpitalu), 1927 r.	
91	Grójec	ul. Piotra Skargi 14	Dom mieszkalny, drewniany, lata 20-te XX w.	MPZP
92	Grójec	ul. Piotra Skargi 17	Dom mieszkalny, murowany, pocz. XX w.	
93	Grójec	ul. Piotra Skargi 19	Budynek mieszkalny, murowany, 3 ćw. XIX w.	
94	Grójec	ul. Piotra Skargi 21	Dom mieszkalny, murowany, 4 ćw. XIX w.	
95	Grójec	ul. Piotra Skargi 25	Budynek mieszkalny, murowany, 1920r.	MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

96	Grójec	ul. Piotra Skargi 28	Budynek mieszkalny drewniany, 4 ćw. XIX w.	MPZP
97	Grójec	ul. Piotra Skargi 41	Budynek mieszkalny murowany, 1910r.	MPZP
98	Grójec	ul. Plac Wolności 1	Ratusz murowany, 1821r.-1824r.	Rejestr zabytków, WEZ
99	Grójec	ul. Plac Wolności 2	Budynek mieszkalny, murowany, 1 ćw. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
100	Grójec	ul. Plac Wolności 4	Budynek mieszkalny, murowany, 3 ćw. XIX w.	
101	Grójec	ul. Plac Wolności 5	Budynek mieszkalny, murowany, 3 ćw. XIX w.	
102	Grójec	ul. Plac Wolności 6	Budynek mieszkalny, murowany, 1 ćw. XIX w.	
103	Grójec	ul. Plac Wolności 14	Budynek mieszkalny, murowany, poł. XIX w.	
104	Grójec	ul. Plac Wolności 16	Budynek mieszkalny, murowany, 3 ćw. XIX w.	
105	Grójec	ul. Plac Wolności 18	Budynek mieszkalny murowany, 3 ćw. XIX w.	
106	Grójec	ul. Plac Wolności 20	Budynek mieszkalny murowany, poł. XIX w.	
107	Grójec	ul. Plac Wolności 22	Budynek mieszkalny murowany, 3 ćw. XIX w.	
108	Grójec	ul. Polna 1	Dom mieszkalny murowany, poł. XX w.	MPZP
109	Grójec	ul. Polna 2	Dom mieszkalny drewniany, 4 ćw. XIX w.	
110	Grójec	ul. Polna 5	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XIX w.	
111	Grójec	ul. Polna 20	Dom mieszkalny, drewniany, 1 ćw. XX w.	MPZP
112	Grójec	ul. Polna 22	Dom mieszkalny, drewniany, 1 ćw. XX w.	MPZP
113	Grójec	ul. Poświętne 1	Dom mieszkalny, drewniany, pocz. XX w.	MPZP
114	Grójec	ul. Poświętne 3	Dom mieszkalny, drewniany, kon. XIX w.	MPZP
115	Grójec	ul. Poświętne 7	Budynek mieszkalny, murowany, 1910r.	MPZP
116	Grójec	ul. Poświętne 9	Dom mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	MPZP
117	Grójec	ul. Poświętne 10	Dom mieszkalny, drewniany, pocz. XX w.	MPZP
118	Grójec	ul. Poświętne 15	Dom mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	MPZP
119	Grójec	ul. Poświętne	Kaplica cmentarna, murowana, 1851r.	
120	Grójec	ul. Przedstacyjna	Grójecka Kolejka Dojazdowa przestrzenny układ komunikacyjny, 1892r.-1825r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
121	Grójec	ul. Stokowa 1	Dom mieszkalny, drewniany, 4 ćw. XIX w.	
122	Grójec	ul. Stokowa 7	Dom mieszkalny, drewniany, 3 ćw. XIX w.	
123	Grójec	ul. Stokowa 30	Dom mieszkalny, drewniany, 3 ćw. XIX w.	
124	Grójec	ul. Szpitalna 3	Budynek mieszkalny, drewniany, poł. XIX w.	
125	Grójec	ul. Szpitalna 8	Budynek mieszkalny, murowany, 1905r.	
126	Grójec	ul. Szpitalna 10	Budynek mieszkalny, murowany, 1905r.	
127	Grójec	ul. Worowska 1	Kościół pw. Mikołaja Biskupa, XVII w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
128	Grójec	ul. Worowska 1	Dzwonnica drewniana, 1889r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

129	Grójec	ul. Worowska 1	Kapliczka NMP , 1 poł. XIX w.	WEZ
130	Grójec	ul. Zatylnia 1	Budynek mieszkalny, murowany, 3 ćw. XIX w.	
131	Janówek	2	Dom drewniany, 1892 r.	
132	Janówek	5	Dom drewniany, 1925r.	
133	Janówek	6	Dom drewniany , 1925r.	
134	Janówek	26	Dom drewniany, 1930r.	
135	Kobylin	14	Dom murowany, 1914r.	
136	Kobylin	32	Dom drewniany, 1920r.	
137	Kobylin	37	Budynek gospodarczy, dawne chlewnie murowany, 1899r.	
138	Kobylin	37	Budynek gospodarczy, dawna powozownia murowany, 3 ćw. XIX w.	
139	Kobylin	37	Brama do powozowni murowana, 3 ćw. XIX w.	
140	Kobylin 37	37	Pałac murowany, 1 poł. XIX w.	
141	Kobylin	37	Park pałacowy, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
142	Kociszew		Dwór murowany, 1938r.-1939r.	Rejestr zabytków, WEZ
143	Kociszew		Park dworski, 1938r.-1939r.	Rejestr zabytków, WEZ
144	Kociszew		Kapliczka NMP, murowana, 1948r.	
145	Kociszew		Kapliczka NMP, murowana, 1932r.	
146	Kociszew		Budynek mieszkalny, murowany, dawniej dworski, kon. XIX w.	
147	Kociszew		Stróżówka przy pałacu, murowana, kon. XIX w.	
148	Kociszew		Budynek mieszkalny drewniany dawniej dworski, kon. XIX w.	
149	Kociszew		Czworaki budynek murowany, 1914r.	
150	Kośmin PGR		Budynek mieszkalno-gospodarczy, murowany, 1 ćw. XX w.	
151	Kośmin PGR		Budynek gospodarczy dawne stajnie murowane, 1 ćw. XX w.	
152	Kośmin PGR		Budynek gospodarczy, dawna obora, murowany, 1 ćw. XX w.	
153	Kośmin PGR		Budynek mieszkalny, dawny dwór drewniany, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
154	Kośmin PGR		Park dworski, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
155	Kośmin PGR		Budynki gospodarcze dawne kurniki, chlewiki, murowane, 1 ćw. XX w.	
156	Kośmin	6	Dom murowany, 1918r.	
157	Kośmin	29	Dom murowany, ok. 1910r.	
158	Kośmin	30	Dawne czworaki, murowane, kon. XIX w.	
159	Krobów		Dwór, obecnie budynek administracyjno- mieszkalny, murowany, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

160	Krobów		Park dworski, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
161	Krobów		Czworaki murowane, ok. 1870r.	
162	Lesznowola		Dwór murowany, poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
163	Lesznowola		Zespół dworsko – parkowy – park dworski, 2 poł. XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ
164	Lesznowola		Spichlerz koło dawnego dworu murowany, ok. 1930 r.	
165	Lesznowola		Budynek gospodarczy dawna obora, murowana kamień, cegła, pocz. XIX w.	
166	Lesznowola		Figura św. Tadeusza, murowana, 3 ćw. XIX w.	
167	Lesznowola	59	Dom murowany, 1935r.	
168	Lesznowola		Kapliczka NMP, murowana, 1891r.	
169	Mięsy		Kapliczka murowana, pocz. XX w.	
170	Maciejowice	3	Dom murowany, 1930 r.	
171	Mirowice	15	Dom murowany, 1 ćw. XX w.	
172	Mirowice		Magazyn murowany, 1930 r.	
173	Mirowice		Dom mieszkalny, drewniany, obok magazynu, 2 ćw. XX w.	
174	Mirowice	55 obecnie ul. Wspólna 51	Dom murowany, 1930 r.	
175	Mirowice	obok 55	Kapliczka murowana, 1925 r.	
176	Mirowice	droga do wsi	Kapliczka murowana, 1 ćw. XX w.	
177	Mirowice		Park dworski, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
178	Pabierowice		Dwór murowany, 2 poł. XIX w.	
179	Pabierowice		Park dworski, 2 poł. XIX w.	
180	Pabierowice		Budynek remizy OSP, murowany , 1 poł. XIX w.	
181	Pabierowice		Kapliczka murowana, poł. XX w.	
182	Skurów		Dawny dwór murowany, ok. 1925r.	
183	Skurów		Park, 2 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
184	Skurów		Brama do dawnego dworu murowana, ok. 1925r.	
185	Skurów		Wozownia lub kuźnia koło dawnego dworu murowana, ok. 1925r.	
186	Skurów		Dawny spichlerz murowany, ok. 1930r.	
187	Skurów	34	Dom murowany, ok. 1925r.	
188	Skurów		Kapliczka NMP, kon. XIX w.	
189	Słomczyn	41	Dom murowany, poł. XIX w.	
190	Uleniec		Dwór murowany, XIX w.	WEZ
191	Uleniec		Ogrodzenie pałacu, murowane, XIX w.	
192	Uleniec		Bramy i kapliczki w murze okalającym dwór, murowane, XIX w.	
193	Uleniec		Kapliczka w murze okalającym dwór, murowane, XIX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójckiego na lata 2024- 2027

194	Uleniec		Czworaki dworskie, murowane, XIX w.	
195	Uleniec		Czworaki dworskie II, murowane, XIX w.	
196	Uleniec		Zabudowania gospodarskie podworskie - spichlerz murowany, XIX w.	
197	Uleniec		Zabudowania gospodarskie podworskie, murowane, XIX w.	
198	Uleniec		Park przy dworze, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
199	Uleniec	5	Obora murowana, 1939r.	
200	Uleniec	9	Dom drewniany, 1910r.	
201	Uleniec	10	Dom murowany, XIX w.	
202	Uleniec		Figura MB z dzieciątkiem, murowana, 1853r.	
203	Wola Worowska		Pałac murowany, 2 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
204	Wola Worowska		Czworaki murowane, XIX w.	
205	Wola Worowska		Zabudowania podworskie murowane, XIX w.	
206	Worów		Kościół parafialny pw. Serca Jezusowego neogotycki, murowany, 1898 r.	Rejestr zabytków, WEZ
207	Worów		Dzwonnica, pocz. XX w.	
208	Worów		Plebania drewniana, I ćw. XX w.	
209	Worów 7		Dom drewniany, I ćw. XX w.	
210	Worów	9	Dom drewniany, pocz. XX w.	
211	Worów		Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX w.	WEZ
212	Worów	Obok plebanii	Figura św. Jan Nepomucena, kamienna, 2 poł. XIX w.	
213	Zalesie		Dwór murowany, XIX w.	
214	Zalesie		Park pałacowy, XIX w.	
215	Żyrówek	5	Dom drewniany, I ćw. XX w.	
216	Żyrówek	19	Dom drewniany, 1931r.	
217	Żyrówek	19	Obora murowana, 1931r.	
218	Żyrówek	21	Dom drewniany, 1935r.	

Gmina Jasieniec

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1.	Boglewice		Cmentarz rzymsko-katolicki, 2 poł XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
2.	Boglewice		Kapliczka przydrożna, żeliwna, 1932r.	
3.	Boglewice	56	Kościół paraf. pw. św. Przemienienia Pańskiego, murowany, 1900r.-1908r.	Rejestr zabytków, WEZ
4.	Boglewice		Ogrodzenie kościoła, murowane, pocz. XX w.	
5.	Boglewice	57	Plebania, murowana, przed 1908r.	
6.	Boglewice	6	Pałac murowany I. 60-XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
7.	Boglewice	6	Ogrodzenie pałacu, murowane, I. 60 - XIX w.	
8.	Boglewice		Park pałacowy, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
9.	Boglewice		Obory, ob. magazyny, murowane, po 1900 r.	
10.	Boglewice		Kapliczka przydrożna, murowane, pocz. XX w.	
11.	Boglewice		Kapliczka narożna w murze, murowane, poł. XIX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

12.	Boglewice		Kapliczka przydrożna, murowane, 1 poł. XIX w.	
13.	Boglewice		Figura NMP, kamienna, poł. XX w.	
14.	Gołębiów		Kaplica, murowana, 2 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
15.	Gołębiów		Mogiła powstańców z 1863r.	
16.	Jasieniec		Cmentarz rzymsko-katolicki, XIX w.	WEZ
17.	Jasieniec	ul. Grójecka 1	Młyn elektryczny, murowany, 1935r.	
18.	Jasieniec	ul. Czerska 7	Cukrownia, murowana, 1827r.	
19.	Jasieniec	ul. Czerska 7	Wozownia przy cukrowni, murowana, po 1900r.	
20.	Jasieniec	ul. Czerska 7	Wartownia przy cukrowni, murowana ok. 1850r.	
21.	Jasieniec	ul. Czerska 7	Brama wjazdowa do cukrowni, murowana, ok. 1850r.	
22.	Jasieniec	ul. Czerska 7	Magazyn po cukrowni, murowany, I. 30-te XX w.	
23.	Jasieniec	ul. Kasztanowa 7	Pałac murowany, 1780r.,	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
24.	Jasieniec		Park dworski XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
25.	Jasieniec	ul. Warecka 37	Kościół paraf. p.w. św. Rocha, murowany, 1747r.-1754r., pocz. XIX w	Rejestr zabytków, WEZ
26.	Jasieniec	ul. Warecka 37	Plebania murowana, 1933r.	
27.	Jasieniec	ul. Warecka 37	Ogrodzenie kościoła, murowane, XIX w.	
28.	Jasieniec		Nagrobek „Poległym za Ojczyznę Parafianom” 1914r.-1920r., murowany, 1927r.	
29.	Jasieniec		Nagrobek Antoniego Domańskiego właściciela Warpesów, murowany, 1827r.	
30.	Jasieniec		Figura św. Rocha, ok. 1875r.	
31.	Jasieniec		Figura NMP, kamienna	
32.	Jasieniec		Kapliczka żeliwna 1907r.	
33.	Jasieniec	ul. Parkowa 5 (dawniej Czerska 9)	Dom murowany, ok. 1875r.	
34.	Kurczowa Wieś		Kapliczka przydrożna, murowana, 1873r.	
35.	Kurczowa Wola	22	Dwór murowany, ok. 1920r.	Rejestr zabytków, WEZ
36.	Kurczowa Wola	21A	Zabudowania folwarczne, murowane, I. 20-te XX w	Rejestr zabytków, WEZ
37.	Kurczowa Wola		Park, pocz. XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
38.	Łychowska Wola	8	Dwór murowany, 2 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
39.	Łychowska Wola		Park dworski, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
40.	Łychów		Kapliczka przydrożna, murowana, pocz. XX w.	
41.	Nowy Miedzichów		Kapliczka przydrożna NMP, murowana, 1910r.	
42.	Olszany		Kapliczka murowana, 1912r.	MPZP
43.	Ryszki		Kapliczka murowana, XIX w.	
44.	Rytomoczydła		Dwór murowany, I poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
45.	Rytomoczydła		Park dworski, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

46	Turowice	25	Dwór drewniany, ok. 1840r., rozbudowany o mурowaną część k. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
47	Turowice		Park dworski XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
48	Turowice		Stodoła dworska, mурowana, XX w. trwała ruina	
49	Turowice		Dawna stajnia, mурowana, po 1870 r.	
50	Turowice		Spichlerz mурowany, l. 20-te XX w.	
51	Turowice		Kapliczka NMP, mурowana, 1873r.	
52	Warpęsy	41	Dwór mурowany, ok. pół. XIX w. rozbud. ok. 1900r.	Rejestr zabytków, WEZ
53	Warpęsy		Park podworski, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
54	Warpęsy		Kapliczka żeliwna, 1 ćw. XX w.	
55	Wierzchowina		Kapliczka przydrożna NMP, mурowano-kamienna, 1 ćw. XX w.	
56	Wola Boglewska	55	Pałac mурowany, ok. 1900r.	Rejestr zabytków, WEZ
57	Wola Boglewska		Park pałacowy, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
58	Zbrosza Duża		Cmentarz rzymsko-katolicki, l. 70-tych XX w.	WEZ
59	Zbrosza Duża		Kapliczka przydrożna, mурowana, 1 ćw. XX w.	

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą

Lp.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1.	Belek / Świdrygały		Krzyż przydrożny 1939r.	
2.	Belek		Kapliczka 1939r.	
3.	Borowiec		Młyn wodny, mурowany lata 20-te XX w.	WEZ
4.	Godzimirz		Kapliczka mурowana z 1883r.	
5.	Gostomia	10	Młyn elektryczny, dom młynarza, mурowany XIX/XX w.	WEZ
6.	Gostomia	1	Szkoła mурowana 1926r.	
7.	Gostomia	15/17	Kapliczka 1841r.	
8.	Gostomia		Kapliczka 1933r.	
9.	Gostomia	75	Zespół pałacowo- parkowy, pałac, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
10.	Gostomia	75	Zespół pałacowo- parkowy, park, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
11.	Gostomia	75	Kapliczka, XIX /XX w.	
12.	Jankowice		Kapliczka 1929r.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

13.	Jankowice	43	Park krajobrazowy, 1 ćw. XIX w.	Rejestr, WEZ, MPZP
14.	Lęgonice		Zespół pałacowo - parkowy, pałac z 1827 r.	Rejestr zabytków, WEZ
15.	Lęgonice		Zespół pałacowo- parkowy, park z 1827 r.	Rejestr zabytków, WEZ
16.	Lęgonice		Stajnia, murowana 1 poł. XIX w.	Teren wpisany do rejestr
17.	Lęgonice		Wozownia, murowana 1 poł. XIX w.	Teren wpisany do rejestr
18.	Lęgonice	60	Plebania 1 ćw. XX w.	
19.	Lęgonice	60	Dzwonnica drewniana XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ
20.	Lęgonice	60	Kościół p.w. Jana Chrzciciela z XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ
21.	Lęgonice		Kapliczka 1938 r.	
22.	Lęgonice		Kapliczka 1912 r.	
23.	Lęgonice		Cmentarz rzymsko- katolicki, XIX / XX w.	WEZ
24.	Nowe Lęgonice 5	5	Kościół p.w. św. Rocha, 1922r.-1928r.	Rejestr zabytków, WEZ
25.	Nowe Lęgonice		Mogiła Zbiorowa Poległych w I i II wojnie światowej	
26.	Nowe Miasto nad Pilicą,	ul. Tomaszowska 3	Zespół pałacowy, pałac Małachowskich, 1735r. -1756r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP 'A'
27.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Tomaszowska 3	Zespół pałacowy, park, 1 poł XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP „A”
28.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 56	Kościół p.w. Opieki Matki Boskiej z 1856r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP „A”
29.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 56	Dzwonnica drewniana 1870r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
30.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 56	Ogrodzenie murowane, 2 poł. XIX w.	MPZP
31.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 58	Plebania murowana, 2 poł. XIX w.	MPZP
32.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 58	Figura NMP, murowana 1936r.	
33.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 5	Figura MB, murowana z 1900r.	mpzp
34.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego	Figura Pana Jezusa, murowana 1905r.	MPZP
35.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 48	Cmentarz rzymsko- katolicki, XIX / XX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

36.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 48	Kaplica Grobowa Braci Sług Maryi Niepokalanej z 1931r.	Rejestr zabytków, WEŻ, MPZP
37.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego 19	Figura N. M. Niepokalanej, murowana 1889r.	MPZP
38.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Kolejowa 26	Budynek stacji wąskotorowej, murowany z 1922r.	Rejestr zabytków, WEŻ, MPZP
39.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Bielińskiego 28	Dawny dwór – obecnie dom mieszkalny murowany dom dr Bielińskiego 2 poł. XIX w.	MPZP
40.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Góra	Kapliczka 1938r.	
41.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Góra 33	Kapliczka 1928r.	
42.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 1	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
43.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 4/4a	Dom mieszkalny, murowany, lata 30-te XX w.	MPZP
44.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 15	Dom mieszkalny, murowany, lata 30-te XX w.	MPZP
45.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 17	Dom mieszkalny, murowany, lata 30-te XX w.	MPZP
46.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 19	Dom mieszkalny murowany, lata 30-te XX w.	
47.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 21	Dom mieszkalny murowany, lata 30-te XX w.	
48.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 23	Dom mieszkalny, murowany, lata 30-te XX w.	
49.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 25a	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
50.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 33	Dom mieszkalny, murowany 1930r.	MPZP
51.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 35	Dom mieszkalny, murowany 1918r.	MPZP
52.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 36	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
53.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 37/39	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
54.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 41	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
55.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 43	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
56.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 47	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

57.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 48	Dom mieszkalny, murowany, XIX / XX w.	MPZP
58.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 4	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
59.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 55	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
60.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 57	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
61.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Targowa 63	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
62.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Mostowa 11	Kapliczka 1930 r.	
63.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Mostowa 9	Krzyż 1894 r.	
64.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Ogrodowa 8	Dom mieszkalny, drewn./murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
65.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Ogrodowa 18	Willa, murowana, ok. 1918 r.	MPZP
66.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Piliczna 9	d. szkoła ob. Zakład produkcyjny murowany 1818r. przebudowany w 1936r.	MPZP
67.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Piliczna 21	Dom mieszkalny drewn./murowany, XIX / XX w.	MPZP
68.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Kościuszki 5	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
69.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Kościuszki 6	Dom mieszkalny, murowany, 2 ćw. XIX w.	MPZP
70.	Nowe Miasto nad Pilicą pl. Kościuszki 7	pl. Kościuszki 7	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
71.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Kościuszki 9	Bank Spółdzielczy, murowany, ok. 1918r.	MPZP
72.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Kościuszki	Pomnik ku czci Tadeusza Kościuszki z 1930r.	MPZP
73.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Kościuszki 11	Dom Pomocy Społecznej, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
74.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Kościuszki 12	Dom mieszkalny, murowany, 2 ćw. XX w.	MPZP
75.	Nowe Miasto nad Pilicą	Pl. Kościuszki 1	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
76.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. AK 1	Dom mieszkalny murowany 1920r.	MPZP
77.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Kozłmińskiego 4	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	
78.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Kozłmińskiego 6a	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

79.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego 6	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
80.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego 9	Szkolny Ośrodek Wychowawczy, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
81.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego 10	Dom mieszkalny, murowany z 1898 r.	MPZP
82.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego 15	Dom mieszkalny, drewniany, 1 ćw. XX w.	Rejestr zabytków, MPZP
83.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego 16	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
84.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego 19	Klasztor OO. Kapucynów, 2 poł XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP „A”
85.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego 19	Kościół OO. Kapucynów p.w. św. Kazimierza, 2 poł XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP „A”
86.	Nowe Miasto nad Pilicą	pl. Koźmińskiego	Pomnik ku czci ojca Honorata Koźmińskiego	
87.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Rawska 1	Dom mieszkalny, drewn./murowany, XIX / XX w.	MPZP
88.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Rawska 3	Dom mieszkalny, murowany, XIX / XX w.	MPZP
89.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Rawska 4	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
90.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Rawska 5	Dom mieszkalny murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
91.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Rawska 10	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
92.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Rawska 12	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
93.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 1	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
94.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 3	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
95.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 8	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
96.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 18	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
97.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 27	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
98.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 34	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
99.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 39	Dom mieszkalny, murowany, 1 ćw. XX w.	MPZP
100.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 4	Dom mieszkalny, murowany, lata 20-te XX w.	MPZP
101.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 43	Dom mieszkalny, drewniany, 1 ćw. XX w.	MPZP
102.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 71	Willa, murowana po 191 r.	MPZP
103.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 44	d. kuźnia, murowana po 1918r.	MPZP
104.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska 73	Młyn elektryczny murowany po 1918r.	MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

105.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Warszawska	Kapliczka z figurą NMP, ok. 1926r.	
106.	Nowe Miasto nad Pilicą	ul. Tomaszowska	Figurka N.M.P z 1900r.	
107.	Pobiedna	30	Kapliczka, 1 ćw. XX w.	
108.	Rosocha		Krzyż z 1896r.	
109.	Rosocha/Sacin		Kapliczka z 1904r.	
110.	Waliska		Kościół p.w. św. Krzyża 1650r.	Rejestr zabytków, WEZ
111.	Waliska		Rzeźba murowana XVII w., przy Kościele	Rejestr zabytków, WEZ
112.	Waliska	12	Park dworski, XIX / XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
113.	Wola Pobiedzińska	17	Kapliczka 1926r.	Rejestr zabytków, WEZ
114.	Wola Pobiedzińska		Krzyż przydrożny, 1 ćw. XX w.	
115.	Wólka Ligęzowska		Krzyż przydrożny, 1 ćw. XX w.	
116.	Żdzary	17	Młyn elektryczny, murowany z 1917r.	
117.	Żdzary	74	Kościół p.w. św. Mikołaja 1850r.	Rejestr zabytków, WEZ
118.	Żdzary	74	Plebania murowana 1929r.	
119.	Żdzary		Kaplica grobowa, murowana 1870r.	WEZ
120.	Żdzary	75	Dwór murowany, 1 ćw. XX w.	WEZ
121.	Żdzary	84	Wozownia murowana 1917r.	
122.	Żdzary	4	Obora I murowana 1917r.	
123.	Żdzary	84	Obora II murowana 1917r.	
124.	Żdzary	84	Chlew murowany 1917r.	
125.	Żdzary	84	Ogrodzenie murowane 1917r.	
126.	Żdzary		Aleja kasztanowa XIX/XX w.	
127.	Żdzary	75	Park dworski, XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ
128.	Żdzary		Cmentarz rzymsko- katolicki, XIX /XX w.	WEZ
129.	Żdzarki		Kapliczka z 1938 r.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Gmina Pniewy

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1	Budki Petrykowskie		Chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza, I ćw. XX w.	
2	Ciechlin		Chałupa drewniana, 1938r.	
3	Jeziórka		Kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego, 1925r.-1931r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
4	Jeziórka		Dzwonnica przy kościele pw. Przemienienia Pańskiego poł. XIX w.	
5	Jeziórka		Plebania, 1930r.	
6	Jeziórka		Stara plebania - organistówka ok. 190 r.	
7	Jeziórka		Kapliczka 1930r.	
8	Jeziórka		Cmentarz rzymsko-katolicki od 1814r.	WEZ
9	Jurki		Dwór k. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
10	Jurki		Park krajobrazowy, poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
11	Jurki		Stajnia folwarczna pocz. XX w.	MPZP
12	Jurki		Obora folwarczna pocz. XX w.	MPZP
13	Jurki		Kapliczka ok. 1860r.	
14	Karolew		Cmentarz ewangelicki przed 1843 –1944r.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
15	Karolew		Kaplica ewangelicka k. XIX w.	
16	Karolew		Pastorówka k. XIX w.	
17	Michrów		Park Krajobrazowy, pocz. XX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP
18	Michrów		Dwór murowany, XIX w.	WEZ
19	Michrów		Oficyna murowana, k. XIX w.	
20	Michrów		Kuchnia dworska p ocz. XX w.	WEZ
21	Michrów		Obora w zespole dworskim l. 1922-1923	
22	Michrów		Budynek gospodarczy w zespole dworskim l. 1922-1923	
23	Michrówek		Chałupa, l. 20-te XX w.	
24	Przęsławice		Młyn wodny, ok. 1890 r.	Rejestr Zabytków, WEZ, MPZP
25	Przykory		Chałupa, 1918 r.	
26	Teodorówka		Chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza 1914 r.	
27	Teodorówka		Chałupa, 1926 r.	
28	Wilczoruda		Chałupa 1920 r.	
29	Wilczoruda		Chałupa 1925 r.	
30	Wola Pniewska		Park krajobrazowy pocz. XX w.	Rejestr zabytków, WEZ, MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

31	Wola Pniewska		Dwór, XIX/XX w.	
32	Załęże Duże		Chałupa, 1930 r.	
33	Załęże Duże		Chałupa z pomieszczeniem dla inwentarza 1937 r.	

Gmina Mogielnica

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1	Borowe	42	Budynek mieszkalny, 1935r.	
2	Borowe	76	Budynek mieszkalny, XIX w.	
3	Borowe		Park dworski, XIX w.	
4	Borowe		Remiza Straży Pożarnej, pocz. XX w.	
5	Borowe		Kapliczka przydrożna, XIX w.	
6	Borowe		Kapliczka przydrożna, XIX w.	
7	Borowe		Stajnia murowana, 1854r.	
8	Borowe		Kapliczka przydrożna, XIX w.	
9	Brzostowiec	22	Budynek mieszkalny, lata 30-te XX w.	
10	Brzostowiec		Pałac murowany, 2 poł. XIX w.	
11	Brzostowiec		Figura Matki Boskiej 1 poł. XX w.	
12	Cegielnia		Kapliczka murowana, XIX w.	
13	Dębnowola	1	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
14	Dębnowola	9	Dom drewniany, pocz. XX w.	
15	Dębnowola	37	Dom drewniany, 1880 r.	
16	Dębnowola	43	Dom drewniany, pocz. XX w.	
17	Dębnowola	47	Dom drewniany, poł. XIX w.	
18	Dębnowola	54	Dom drewniany, poł. XIX w.	
19	Dębnowola	57	Dom drewniany, poł. XIX w.	
20	Dębnowola	58	Dom drewniany, 4 ćw. XIX w.	
21	Dębnowola	60	Dom drewniany, poł. XIX w.	
22	Dębnowola	61	Dom drewniany, poł. XIX w.	
23	Dębnowola	63	Dom drewniany, kon. XIX w.	
24	Dębnowola	67	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
25	Dębnowola	77	Dawna karczma, murowana, poł. XIX w.	
26	Dębnowola	82	Dom drewniany, kon. XIX w.	
27	Dębnowola		Kapliczka murowana, kon. XIX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

28	Dylew	21	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
29	Dylew		Dwór murowany, XIX/XX w.	Rejestr zabytków, WEZ
30	Dylew		Park, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
31	Dylew		Kapliczka murowana, pocz. XX w.	
32	Dziarnów	4	Dom drewniany, 1924r.	
33	Dziarnów	6	Dom drewniany, pocz. XX w.	
34	Dziarnów	30	Dom drewniany, 1919 r.	
35	Dziarnów	47	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
36	Dziarnów		Kapliczka murowana, 1 poł. XIX w.	
37	Dziunin	8	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
38	Dziunin	18	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
39	Główczyn		Młyn wodny, murowany, kon. XIX w.	
40	Gracjanów	3	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
41	Jastrzębia Stara		Dwór murowany, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
42	Jastrzębia Stara		Stajnie z wozownią, murowane, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
43	Jastrzębia Stara		Spichlerz, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
44	Jastrzębia Stara		Park, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
45	Kaplin	13	Dom drewniany, 2 ćw. XX w.	
46	Kozietuły	19	Dom drewniany, 1918 r.	
47	Kozietuły	29	Dom drewniany, 1920 r.	
48	Kozietuły	31	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
49	Kozietuły	36	Dom drewniany, 1924 r.	
50	Kozietuły		Budynek administracyjny, murowany, ok. 1952 r.	
51	Kozietuły Nowe		Pałac murowany, poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
52	Kozietuły Nowe		Spichlerz murowany, 4 ćw. XIX w.	WEZ
53	Kozietuły Nowe		Chlewnie murowane, ok. 1935r.	WEZ
54	Kozietuły Nowe		Gorzelnia murowana, Ok. 1916r.	WEZ
55	Kozietuły Nowe		Park, 2 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
56	Kozietuły		Kapliczka drewniana, 1. 30 te XX w.	
57	Marysin	6	Dom drewniany, pocz. XX w.	
58	Michałowice		Remiza strażacka, murowana, 1 poł. XX w.	
59	Michałowice		Kościół parafialny p.w. Wszystkich Świętych, murowany, ok. 1752r. -1754r.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

60	Michałowice		Plebania murowana, 1 poł. XX w.	
61	Michałowice		Cmentarz parafialny, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
62	Michałowice		Kaplica grobowa Bonieckich na cmentarzu rzymsko – katolickim, 2 poł. XIX w.	WEZ
63	Michałowice		Grobowiec Hieronima Gostomskiego na cmentarzu rzymsko – katolickim, ok. 1862r.	WEZ
64	Michałowice		Grób Apolonii Kowalewskiej na cmentarzu rzymsko – katolickim ok. 1882r.	WEZ
65	Michałowice		Grobowiec Lucjana Leszczyńskiego na cmentarzu rzymsko – katolickim, ok. 1905r.	WEZ
66	Michałowice		Grób Józefy Leszczyńskiej na cmentarzu rzymsko – katolickim, ok. 1922r.	WEZ
67	Michałowice		Grób Marianny Mordzińskiej na cmentarzu rzymsko – katolickim, ok. 1893r.	WEZ
68	Michałowice		Grobowiec Stanisława Rogójskiego na cmentarzu rzymsko – katolickim, ok. 1863r.	WEZ
69	Michałowice		Grobowiec Azylii Słupeckiej na cmentarzu rzymsko – katolickim, ok. 1854r.	WEZ
70	Michałowice		Figura Matki Boskiej, kamienna 1854r. -1904r.	
71	Michałowice	13	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
72	Michałowice	53	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
73	Michałowice		Młyn wodny, 1909 r.	
74	Otałąż		Kapliczka murowana, 1 poł. XIX w.	
75	Otałążka		Kapliczka murowana, 1 poł. XIX w.	
76	Otałążka		Kapliczka murowana, 1 poł. XX w.	
77	Popowice	6	Dom drewniany, ok. 1920 r.	
78	Popowice		Kapliczka murowana, XIX w.	
79	Ślepowola		Dwór murowany, poł. XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ
80	Ślepowola		Park dworski, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
81	Świdno		Pałac murowany, XVIII w.	Rejestr zabytków, WEZ
82	Świdno		Dom administratora w zespole pałacowym, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
83	Świdno		Stróżówka w zespole pałacowym, 2 ćw. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
84	Świdno		Spichlerz w zespole pałacowym, ok. 1844r.	Rejestr zabytków, WEZ
85	Świdno		Park pałacowy, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
86	Tomczyce	11	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
87	Tomczyce	13	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
88	Tomczyce	21	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

89	Tomczyce	59	Dom drewniany, 2 poł. XIX w.	
90	Tomczyce		Pałac murowany, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
91	Tomczyce		Spichlerz murowany, poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
92	Tomczyce		Brama wejściowa, murowana, ok. poł. XIX w.	Rejestr zabytków
93	Tomczyce		Park krajobrazowy, XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
94	Wężowiec		Krzyż przydrożny, metalowy, XIX w.	
95	Wodziczna		Dwór murowany, 2 poł. XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
96	Wodziczna		Park dworski, XIX w.	
97	Wodziczna		Kapliczka murowana, XIX w.	
98	Wólka Gostomska		Kapliczka murowana, pocz. XX w.	
99	Mogielnica	ul. Dziarnowska 1	Budynek drewniany, XIX w.	MPZP, WEZ
100	Mogielnica	ul. Dziarnowska 2	Budynek drewniany, XIX w.	MPZP, WEZ
101	Mogielnica	ul. Dziarnowska 4	Budynek drewniany, XIX w.	MPZP, WEZ
102	Mogielnica	ul. Dziarnowska 5	Budynek drewniany, XIX w.	MPZP, WEZ
103	Mogielnica	ul. Dziarnowska 6	Budynek drewniany, XIX w.	MPZP, WEZ
104	Mogielnica	ul. Dziarnowska 7	Budynek drewniany, XIX w.	MPZP, WEZ
105	Mogielnica	ul. Dziarnowska 8	Budynek drewniany, XIX w.	MPZP
106	Mogielnica	ul. Dziarnowska 9	Budynek drewniany, XIX w.	MPZP, WEZ
107	Mogielnica	ul. Dziarnowska 16	Budynek murowany, ok. 1920r.	MPZP
108	Mogielnica	ul. Dziarnowska 21	Budynek murowany, ok. 1925r.	MPZP
109	Mogielnica	ul. Dziarnowska 26	Budynek drewniany, 1 poł. XX w.	MPZP
110	Mogielnica	ul. Dziarnowska 30	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
111	Mogielnica	ul. Dziarnowska 33	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
112	Mogielnica	ul. Dziarnowska 34	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP, WEZ
113	Mogielnica	ul. Dziarnowska 36	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
114	Mogielnica	ul. Dziarnowska 49	Budynek murowany, XIX w.	MPZP, WEZ
115	Mogielnica	ul. Dziarnowska 51	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP, WEZ
116	Mogielnica	ul. Dziarnowska 61	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP, WEZ
117	Mogielnica	ul. Grójecka	Kapliczka murowana, 1 poł. XIX w.	
118	Mogielnica	ul. Kilińskiego 1	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
119	Mogielnica	ul. Kilińskiego 7	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
120	Mogielnica	ul. Kilińskiego 15	Budynek murowany, I. 30- te XX w.	MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

121	Mogielnica	ul. Kilińskiego 21	Budynek murowany, l. 30- te XX w.	MPZP
122	Mogielnica	ul. Kościelna 1	Budynek murowany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
123	Mogielnica	Krakowskie P. 1	Budynek murowany, I poł. XX w.	MPZP
124	Mogielnica	Krakowskie P. 1A	Budynek murowany, I poł. XX w.	
125	Mogielnica	Krakowskie P. 2	Budynek murowany, I poł. XX w.	
126	Mogielnica	Krakowskie P. 3	Budynek murowany, I poł. XX w.	
127	Mogielnica	Krakowskie P. 4	Budynek murowany, I poł. XX w.	
128	Mogielnica	Krakowskie P. 6	Budynek drewniany, ok. 1925r.	
129	Mogielnica	Krakowskie P. 8	Budynek murowany, ok. 1917r.	
130	Mogielnica	Krakowskie P. 21	Budynek drewniany, kon. XIX w.	
131	Mogielnica	Krakowskie P. 23	Budynek drewniany, pocz. XX w.	
132	Mogielnica	Krakowskie P. 25	Budynek murowany, I poł. XX w.	
133	Mogielnica	Krakowskie P. 27	Budynek murowany, I poł. XX w.	
134	Mogielnica	Krakowskie P. 29	Budynek drewniany, pocz. XX w.	
135	Mogielnica	ul. Krzyżowa 1	Budynek drewniany, l. 30-te XX w.	MPZP
136	Mogielnica	ul. Krzyżowa 2	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
137	Mogielnica	ul. Krzyżowa 5	Budynek drewniany, l. 30-te XX w.	MPZP
138	Mogielnica	ul. Krzyżowa 6	Budynek drewniany, l. 30-te XX w.	MPZP
139	Mogielnica	ul. Krzyżowa 8	Budynek murowany, I poł. XX w.	MPZP
140	Mogielnica	ul. Krzyżowa 11	Budynek drewniany, XIX/XX w.	MPZP
141	Mogielnica	ul. Krzyżowa 14	Budynek drewniany, l. 30-te XX w.	MPZP
142	Mogielnica	ul. Krzyżowa 16	Budynek murowany, ok. 1904r.	MPZP
143	Mogielnica	ul. Krzyżowa 17	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
144	Mogielnica	ul. Krzyżowa 18	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
145	Mogielnica	ul. Mostowa 5	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
146	Mogielnica	ul. Mostowa 7	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
147	Mogielnica	ul. Mostowa 23	Budynek murowany, ok. 1925r.	MPZP
148	Mogielnica	ul. Nowomiejska 1	Sąd murowany, 1929r.	
149	Mogielnica	ul. Nowomiejska	Figura Chrystusa, XX w.	
150	Mogielnica	ul. Ogrodowa 2	Budynek drewniany, l. 30-te XX w.	MPZP
151	Mogielnica	ul. Ogrodowa 6	Budynek drewniany, l. 30-te XX w.	MPZP
152	Mogielnica	ul. Ogrodowa 7	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

153	Mogielnica	Plac Dół 3	Budynek drewniany, kon. XIX w.	MPZP
154	Mogielnica	Plac Dół 7	Budynek murowany, ok. 1924 r.	MPZP
155	Mogielnica	Plac Dół 8	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
156	Mogielnica	Plac Dół 14	Budynek drewniany, kon. XIX w.	MPZP
157	Mogielnica	Plac Dół 22	Budynek murowany, l. 30- te XX w.	MPZP
158	Mogielnica	Plac Poświętne 1	Budynek murowany, l. 40- te XX w.	MPZP
159	Mogielnica	Plac Poświętne 3	Budynek drewniany, l. 30-te XX w.	MPZP
160	Mogielnica	Plac Poświętne 4	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
161	Mogielnica	Plac Poświętne 12	Kościół parafialny p.w. św. Floriana, 1892r.-1895r.	Rejestr zabytków, MPZP, WEZ
162	Mogielnica	Plac Poświętne 12	Plebania murowana, 1892r.-1895r.	MPZP
163	Mogielnica	Plac Poświętne 12	Budynek gospodarczy, murowany, l. 20-te XX w.	MPZP
164	Mogielnica	Plac Poświętne 11	Strażnica OSP, murowana, 1925r.	Rejestr zabytków, MPZP, WEZ
165	Mogielnica	ul. Przy kościółku 5	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
166	Mogielnica	ul. Przy kościółku 10	Budynek murowany, 2 ćw. XX w.	MPZP
167	Mogielnica	Rynek 1	Ratusz murowany, 1823r.-1827r.	Rejestr zabytków, MPZP, WEZ
168	Mogielnica	Rynek 2	Budynek drewniany, I poł. XIX w.	MPZP, WEZ
169	Mogielnica	Rynek 3	Budynek drewniany, I poł. XIX w.	MPZP, WEZ
170	Mogielnica	Rynek 6	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
171	Mogielnica	Rynek 7	Budynek drewniany, I poł. XIX w.	MPZP, WEZ
172	Mogielnica	Rynek 8	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
173	Mogielnica	Rynek 11	Budynek drewniany, I poł. XIX w.	MPZP, WEZ
174	Mogielnica	Rynek 14	Budynek drewniany, poł. XVIII w.	MPZP, WEZ
175	Mogielnica	Rynek 15	Budynek murowany, I poł. XX w.	MPZP
176	Mogielnica	Rynek 16	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
177	Mogielnica	Rynek 17	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
178	Mogielnica	Rynek 18	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP, WEZ
179	Mogielnica	Rynek 19	Budynek murowany, 1947r.	MPZP
180	Mogielnica	ul. Sienkiewicza 1	Budynek murowany, XIX/XX w.	MPZP
181	Mogielnica	ul. Sienkiewicza 2	Budynek murowany, ok. 1925r.	MPZP
182	Mogielnica	ul. Sienkiewicza 7	Budynek murowany, ok. 1925r.	MPZP
183	Mogielnica	ul. Stegny 8	Budynek drewniany, ok. 1945r.	MPZP
184	Mogielnica	ul. Warszawska 1	Budynek murowany, I poł. XX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

185	Mogielnica	ul. Warszawska 3	Budynek drewniany, pocz. XX w.	
186	Mogielnica	ul. Warszawska 10	Budynek murowany, 1 poł. XX w.	
187	Mogielnica	ul. Wolska 3	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
188	Mogielnica	ul. Wolska 4	Budynek drewniany, kon. XIX w.	MPZP
189	Mogielnica	ul. Wolska 11	Budynek murowany, I. 30- te XX w.	MPZP
190	Mogielnica	ul. Wolska 12	Budynek drewniany, pocz. XX w.	MPZP
191	Mogielnica	ul. Wolska 15	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP, WEZ
192	Mogielnica	ul. Wolska 17	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP, WEZ
193	Mogielnica	ul. Wolska 21	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP, WEZ
194	Mogielnica	ul. Wolska 25	Budynek murowany, ok. 1925 r.	MPZP
195	Mogielnica	ul. Wolska 26	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP, WEZ
196	Mogielnica	ul. Wolska 28	Budynek murowany, 1920 r.	MPZP
197	Mogielnica	ul. Wolska 29	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP
198	Mogielnica	ul. Wolska 31	Budynek drewniany, 2 poł. XIX w.	MPZP, WEZ
199	Mogielnica	ul. Wolska 36	Budynek murowany, I. 20- te XX w.	MPZP
200	Mogielnica	ul. Wolska 38	Budynek murowany, I. 30- te XX w.	MPZP
201	Mogielnica	ul. Wolska 42	Budynek murowany, 1946 r.	MPZP
202	Mogielnica	ul. Wolska 44	Budynek drewniany, I. 30-te XX w.	MPZP
203	Mogielnica	ul. Wolska 51	Budynek drewniany, 2 ćw. XX w.	MPZP
204	Mogielnica	ul. Wolska 54	Budynek drewniany, 2 ćw. XX w.	MPZP
205	Mogielnica	ul. Ks. Zagańczyka 3	Budynek drewniany, 1925r.	
206	Mogielnica	ul. Ks. Zagańczyka 7	Budynek murowany, XIX/XX w.	
207	Mogielnica	ul. Ks. Zagańczyka 9	Budynek drewniany, 4 ćw. XIX w.	
208	Mogielnica	ul. Ks. Zagańczyka	Kościół cmentarny, drewniany, XVII w.	Rejestr zabytków, WEZ
209	Mogielnica	ul. Ks. Zagańczyka	Cmentarz parafialny (część południowa), XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
210	Mogielnica	ul. Armii Krajowej/ Polesie	Kirkut XVIII/XIX w.	Rejestr zabytków, WEZ
211	Mogielnica	ul. Żabia 4	Budynek drewniany, 2 ćw. XX w.	MPZP

Gmina Warka

L.p.	Miejscowość	Ulica, Nr domu	Obiekt, czas powstania	Uwagi
1	Biskupice	Dz. ewid. nr 139	Cmentarz prawosławny, 1 ćw. XX w.	WEZ

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

2	Borowe	Borowe nr 10	Kapliczka przydrożna, 2 ćw. XX w.	
3	Branków	Branków nr 14	Kapliczka murowana, 2 ćw. XX w.	
4	Branków	Dz. ewid. 476	Magazyn, 1 ćw. XX w.	
5	Brańków	Dz. ewid. 447	Park krajobrazowy, 4 ćw. XX w.	WEZ
6	Dębnowola	Dz. ewid. 76	Kapliczka murowana, 1 ćw. XX w.	
7.	Dębnowola	Dz. ewid. 60/4, 58	Park dworski, XIX w.	WEZ
8.	Gąski	Dz. ewid. 101 wpis do rejestru	Cmentarz grzebalny wyznania ewangelickiego, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
9.	Gąski 11	Dz. ewid. 169	Dom drewniany, ok.1880r.	
10.	Gąski 25	Dz. ewid. 180	Dom drewniany, 1859r.	
11.	Gośniewice	Dz. ewid. 98/1	Kapliczka przydrożna, 1 ćw. XX w.,1976r.	
12.	Grzegorzowice 46	Dz. ewid. nr 98/1	Kapliczka przydrożna, kon. XVIII w.	
13.	Hornigi		Kapliczka przydrożna, 2 ćw. XX w.	
14.	Hornigi 8	Dz. ewid. nr 23	Dom drewniany, 1 poł. XX w.	
15.	Konary		Brama kościoła, pocz. XX w.	
16.	Konary	Dz. ewid. nr 234/1	Cmentarz rzymsko-katolicki 1 poł. XIX w.	WEZ
17.	Konary	Dz. ewid. nr 201	Kapliczka I w ogrodzeniu kościoła, XIX w.	WEZ
18.	Konary	Dz. ewid. nr 201	Kapliczka II w ogrodzeniu kościoła, XIX w.	WEZ

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

19.	Konary	Dz. ewid. nr 201	Kapliczka III w ogrodzeniu kościoła, XIX w.	WEZ
20.	Konary	Dz. ewid. nr 201	Kapliczka IV w ogrodzeniu kościoła, XIX w.	WEZ
21.	Konary	Dz. ewid. nr 201/1	Plebania murowana, XIX w.	
22.	Laski	Dz. ewid. nr 11/5	Park dworski, XIX w.	WEZ
23.	Lechanice	Dz. ewid. nr 110	Kapliczka, 1920r.	
24.	Lechanice 23		Kapliczka, kon. XIX w.	
25.	Lechanice	Dz. ewid. nr 108/12	Park dworski, pocz. XX w.	WEZ
26.	Lechanice 33	Dz. ewid. nr 328	Dom drewniany, 4 ćw. XIX w.	
27.	Lechanice 35	Dz. ewid. nr 329	Dom drewniany, pocz. XX w.	
28.	Lechanice 71	Dz. ewid. nr 108/12	Dwór, 1915r.-1918r.	Rejestr zabytków, WEZ
29.	Michalczew 53	Dz. ewid. nr 97	Plebania murowana, 2 ćw. XX w.	
30.	Michałów Dolny 40		Kapliczka murowana, 4 ćw. XIX w.	
31.	Michałów Dolny 18	Dz. ewid. nr 85/2	Dom drewniany, 1934r.	
32.	Michałów Dolny 50	Dz. ewid. nr 41	Dom drewniany, 1928r.	
33.	Michałów Górny		Kapliczka murowana, 2 poł. XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
34.	Michałów Górny		Kapliczka przydrożna 4 ćw. XIX w.	
35.	Michałów Górny	Dz. ewid. nr 1353	Pałac murowany, poł. XIX	Rejestr zabytków WEZ
36.	Michałów Górny	Dz. ewid. nr 1353	Park pałacowy, XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
38.	Nowa Wieś		Figura MB, 1 poł. XIX w.	
39.	Nowa Wieś		Kapliczka przydrożna św. Floriana, 1 poł. XIX w.	
40.	Nowa Wieś		Kapliczka przydrożna św. Jana Chrzciciela, 1 ćw. XIX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

41.	Nowa Wieś		Krzyż drewniany, 1919r.	
42.	Nowa Wieś		Dwór murowany, 1 poł. XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
43.	Nowa Wieś		Kaplica murowana, 1830r.	Rejestr zabytków WEZ
44.	Nowa Wieś		Kaplica przydrożna murowana, 2 ćw. XX w.	
45.	Nowa Wieś		Oficyna murowana, 1 poł. XIX w.	WEZ
46.	Nowa Wieś		Stajnia murowana, XIX w.	WEZ
47.	Nowa Wieś		Park krajobrazowy, XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
48.	Nowa Wieś		Spichlerz dworski drewniany, 1 poł. XIX w.	WEZ
49.	Ostrołęka		Cmentarz rzymsko-katolicki, 1 poł. XIX w.	WEZ
50.	Palczew	1172/03 z 28.10.2003	Park dworski, XIX w.	
51.	Palczew		Pałac, cegła tynk, XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
52.	Piaseczno		Kapliczka murowana, 4 ćw. XIX w.	
53.	Piaseczno		Kapliczka przydrożna, XIX/XX w.	
54.	Pilica		Cmentarz grzebalny parafii ewangelickiej, XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
55.	Pilica		Park krajobrazowy, XIX w.	WEZ
56.	Pilica	przy nr 50	Kapliczka murowana, 1907r.	
57.	Przyłot	przy nr 1	Kapliczka murowana, 1934r.	
58.	Przyłot	przy nr 31	Kapliczka murowana, XIX w.	
59.	Stara Warka		Kapliczka przydrożna murowana, 1934r.	
60.	Warka		Brama wejściowa do kościoła pw. św. Mikołaja, pocz. XIX w.	
61.	Warka		Cmentarz rzymsko-katolicki, pocz. XIX w.	WEZ
62.	Warka		Cmentarz żydowski, pocz. XIX w.	WEZ

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

63.	Warka		I kaplica w ogrodzeniu kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja, 4 ćw. XIX w.	
64.	Warka		II kaplica w ogrodzeniu kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja, 4 ćw. XIX w.	
65.	Warka		III kaplica w ogrodzeniu kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja, 4 ćw. XIX w.	
66.	Warka		IV kaplica w ogrodzeniu kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja, 4 ćw. XIX w.	
67.	Warka		Klasztor Franciszkanów Reformatów, 1692r.,XVIII w.	Rejestr zabytków WEZ
68.	Warka		Kościół parafialny p.w. św. Mikołaja, XVI w.	Rejestr zabytków WEZ
69.	Warka		Kościół w zespole klasztornym p.w. MB Szkaplerznej, 1652r.-1746r.,1802r.	Rejestr zabytków WEZ
70.	Warka		Ogrodzenie i brama kościoła Reformatów, XIX w.	WEZ
71.	Warka		Dzwonnica przy kościele pw. św. Mikołaja XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
72.	Warka		Stróżówka przy kościele pw. św. Mikołaja 2, poł. XIX w.	WEZ
73.	Warka	Plac Czarnieckiego 1	Ratusz murowany, 1821r.	Rejestr zabytków WEZ
74.	Warka	Plac Czarnieckiego 16	Dom murowany, 4 ćw. XIX w.	
75.	Warka	Plac Czarnieckiego 4	Dom murowany 1 ćw. XIX w.	
76.	Warka	Plac Czarnieckiego 6-7	Dom murowany 2 ćw. XIX w.	
77.	Warka	Plac Czarnieckiego 9	Dom murowany 2 ćw. XIX w.	
78.	Warka	Plac Czarnieckiego 11	Dom murowany 3 ćw. XIX w.	
79.	Warka	ul. Cmentarna	Brama cmentarna murowana 4 ćw. XIX w.	WEZ
80.	Warka	ul. Cmentarna	Kapliczka murowana 4 ćw. XIX w.	
81.	Warka	ul. Cmentarna 1	Dom drewniany 1932r.-1933r.	
82.	Warka	ul. Długa 3	Dawny zajazd murowany pocz. XIX w.	Rejestr zabytków WEZ
83.	Warka	ul. Długa 7	Dom murowany pocz. XX w	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

84.	Warka	ul. Długa 17	Dom murowany pocz. XX w	
85.	Warka	ul. Długa 19	Dom murowany pocz. XX w	
86.	Warka	ul. Długa 23	Dom murowany 4 ćw. XIXw.	
87.	Warka	ul. Długa 33	Dom murowany 4 ćw. XIX w.	
88.	Warka,	ul. Długa 51a	Dom murowany 1 ćw. XX w.	
89.	Warka	ul. Farna 10	Dom murowany 1 ćw. XX w.	
90.	Warka	ul Franciszkańska	Kapliczka murowana, 3 ćw. XIX w.	
91.	Warka	ul Franciszkańska 26	Dom murowany, koniec XIX w.	
92.	Warka	ul Franciszkańska róg Mostowej	Kapliczka murowana, 4 ćw. XIX w.	
93.	Warka	ul. Lotników 5	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
94.	Warka	ul. Lotników 1	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
95.	Warka	ul. Lotników 6	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
96.	Warka	ul. Lotników 13	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
97.	Warka	ul. Lotników 15	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
98.	Warka	ul. Lotników 16	Dom murowany, 4 ćw. XIX w.	
99.	Warka	ul. Lotników 17	Dom murowany, 4 ćw. XIX w.	
100.	Warka	ul. Lotników 19	Dom murowany, 4 ćw. XIX w.	
101.	Warka	ul. Lotników 26	Dom murowany, 3 ćw. XIX w.	
102.	Warka	ul. Lotników 21	Dom murowany 4 ćw. XIX w.	
103.	Warka	ul. Lotników 30	Dom murowany, 4 ćw. XIX w.	
104.	Warka	ul. Mostowa 12	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
105.	Warka	ul. Mostowa 14	Dom murowany 1 ćw. XIX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

106.	Warka	ul. Mostowa 16	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
107.	Warka	ul. Mostowa 22	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
108.	Warka	ul. Niemojewska 11	Dom murowany, 4 ćw. XIX w.	
109.	Warka	ul. Niemojewska 15	Dom murowany, 4 ćw. XIX w.	
110.	Warka	ul. Niemojewska 17	Dom murowany, 1 ćw. XIX w.	
111.	Warka	ul. Pułaskiego	Kolonia domków jednorodzinnych murowanych lata 50-te XX w.	
112.	Warka	ul. Pułaskiego róg Turystycznej	Krzyż murowany 1857r.	
113.	Warka	ul. Senatorska 5	Dom murowany 4 ćw. XIX w.	
114.	Warka	ul. Senatorska 10	Dom drewniany, 1 ćw. XIX w.	
115.	Warka, ul. Wójtowska		Budynek poczty lata 50-te XX w.	
116.	Warka	Ul. Wysockiego 33	Dom drewniany, 1 ćw. XX w., ok.1920 r.	
117.	Wrociszew		Cmentarz rzymsko-katolicki, pocz.XX w.	
118.	Wrociszew		Kaplica cmentarna, pocz. XX w.	
119.	Wrociszew	9	Kościół p.w. św. Małgorzaty 1894r.	Rejestr zabytków WEZ
120.	Wrociszew	9	Brama główna kościelna, 1925r.	
121.	Wrociszew	9	Ogrodzenie kościoła, 1925r.	
122.	Wrociszew	16	Dom drewniany, 1 ćw. XX w.	
123.	Wrociszew	20	Budynek szkoły, 1928r.	
124.	Zastruże		Dom murowany, 1 ćw. XX w.	

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Załącznik nr 2

Wykaz stanowisk archeologicznych (ujętych w gminnych ewidencjach zabytków)
zlokalizowanych na terenie powiatu grójeckiego - wg gmin.

Gmina Belsk Duży

L. p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja	Chronologia
1.	Grotów	1	AZP 65-65/5	cmentarzysko osada	okres przedrzymski /okres rzymski wczesne średniowiecze
2.	Grotów	1	AZP 66-65/18	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze
3.	Lewiczyn	1	AZP 66-65/1	śląd osadnictwa grodzisko	okres rzymski wczesne średniowiecze
4.	Lewiczyn	2	AZP 66-65/3	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
5.	Lewiczyn	3	AZP 66-65/7	cmentarzysko	nieokreślona
6.	Lewiczyn	4	AZP 66-65/19	śląd osadnictwa osada	okres rzymski wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze
7.	Lewiczyn	5	AZP 66-65/20	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze późne średniowiecze
8.	Lewiczyn	2	AZP 65-65/6	śląd osadnictwa osada	starożytność wczesne średniowiecze
9.	Łęczeszyce	1	AZP 66-64/6	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres średniowieczny okres nowożytny
10.	Mała Wieś	1	AZP 65-64/1	grób	starożytność
11.	Oczesaly	1	AZP 65-65/3	śląd osadnictwa	okres nowożytny
12.	Oczesaly	2	AZP 65-65/4	śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny
13.	Oczesaly	3	AZP 65-65/9	osada śląd osadnictwa	późne średniowiecze
14.	Stara Wieś	1	AZP 65-64/5	śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny
15.	Stara Wieś	2	AZP 65-64/6	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
16.	Stara Wieś	3	AZP 65-64/7	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza
17.	Widów	12	AZP 66-65/4	śląd osadnictwa	okres nowożytny
18.	Widów	13	AZP 66-65/8	śląd osadnictwa	starożytność
19.	Widów	14	AZP 64-64/9	śląd osadnictwa	Późne średniowiecze
20.	Wilczy Targ	1	AZP 66-65/6	śląd osadnictwa cmentarzysko	epoka neolitu wczesne średniowiecze epoka brązu
21.	Wola Starowiejska	1	AZP 66-64/7	śląd osadnictwa	okres nowożytny
22.	Zaborów	1	AZP 64-64/5	osada	wczesne średniowiecze
23.	Wilczoruda Parcela (Przykory)	1	AZP 64-63/1	śląd osadnictwa	epoka brązu
24.	Witalówka (Jurki)	3	AZP 63-64/13	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Gmina Błędów

L.p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP	Funkcja	Chronologia
1.	Bielany	1	AZP 66-66	śląd osadnictwa osada	wczesna epoka brązu wczesne średniowiecze
2.	Błędów	1	AZP 66-63	śląd osadnictwa	epoka neolitu
3.	Błędów	2	AZP 66-63	cmentarzysko	nieokreślone
4.	Błędów	3	AZP 66-63	cmentarz żydowski	okres nowożytny
5.	Błędów	4	AZP 66-63	grobla	okres nowożytny
6.	Błędów	5	AZP 66-63	cmentarzysko	okres nowożytny
7.	Błędów	6	AZP 66-63	śląd osadnictwa	późne średniowiecze/ okres nowożytny
8.	Błędów	7	AZP 66-63	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny
9.	Błędów	8	AZP 66-63	śląd osadnictwa	późne średniowiecze/ okres nowożytny
10.	Dąbrówka Nowa	1	AZP 66-63	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
11.	Dąbrówka Nowa	2	AZP 66-63	osada	późne średniowiecze/ okres nowożytny
12.	Dąbrówka Nowa	3	AZP 66-63	śląd osadnictwa	okres nowożytny
13.	Dąbrówka Nowa	4	AZP 66-64	śląd osadnictwa osada	późne średniowiecze późne średniowiecze /okres nowożytny
14.	Dąbrówka Nowa	5	AZP 66-64	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	okres rzymski starożytność wczesne średniowiecze późne średniowiecze
15.	Dąbrówka Stara	1	AZP 66-63	dwór	okres nowożytny
16.	Dąbrówka Stara	2	AZP 66-63	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu/wczesna epoka żelaza okres nowożytny
17.	Dąbrówka Stara	3	AZP 66-63	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka neolitu epoka brązu młodszy okres przedrzymski
18.	Dąbrówka Stara	4	AZP 66-63	osada	wczesne średniowiecze
19.	Dąbrówka Stara	5	AZP 66-63	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	młodszy okres przedrzymski okres rzymski późne średniowiecze okres nowożytny
20.	Dąbrówka Stara	6	AZP 66-63	śląd osadnictwa	okres nowożytny
21.	Głudna	1	AZP 65-64	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
22.	Głudna	2	AZP 65-64	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
23.	Głudna	3	AZP 65-64	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
24.	Głudna	1	AZP 66-64	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
25.	Golianki	1	AZP 66-63	osada	wczesne średniowiecze
26.	Golianki	2	AZP 66-63	osada osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze/ okres nowożytny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

27.	Golianki	3	AZP 66-63	osada	młodszy okres przedrzymski/ okres rzymski
28.	Golianki	4	AZP 66-63	śląd osadnictwa	późne średniowiecze/ okres nowożytny
29.	Goliany	1	AZP 66-64	znalezisko luźne	okres nowożytny
30.	Goliany	2	AZP 66-64	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia/epoka brązu epoka brązu/ wczesna epoka żelaza
31.	Julianów	1	AZP 66-63	śląd osadnictwa	okres nowożytny
32.	Machnatka	1	AZP 65-63	cmentarzysko	okres nowożytny
33.	Oleśnik	1	AZP 66-63	śląd osadnictwa osada osada	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze okres nowożytny
34.	Oleśnik	2	AZP 66-63	osada	okres nowożytny
35.	Oleśnik	3	AZP 66-63/9	śląd osadnictwa osada	okres nowożytny okres nowożytny
36.	Sadurki	1	AZP 66-63	osada	okres nowożytny
37.	Śmiechówek	1	AZP 66-63	śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze okres nowożytny
38.	Trzylatków Mały	1	AZP 65-63	osada	okres nowożytny
39.	Trzylatków Mały	2	AZP 65-63	osada	późne średniowiecze/ okres nowożytny
40.	Trzylatków Mały	3	AZP 65-63	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
41.	Trzylatków Mały	4	AZP 65-63	cmentarzysko	nieokreślone
42.	Trzylatków Mały	5	AZP 65-63	cmentarzysko	nieokreślone
43.	Trzylatków Mały	6	AZP 65-63	dwór	okres nowożytny
44.	Wileże Średnie	1	AZP 65-62	osada	późne średniowiecze/ okres nowożytny
45.	Wilhelmów	1	AZP 67-63	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	paleolit schyłkowy okres nowożytny
46.	Wilków	1	AZP 66-63	cmentarzysko	okres nowożytny
47.	Wilków	2	AZP 66-63	osada	okres nowożytny
48.	Wilków	3	AZP 66-63	śląd osadnictwa	okres nowożytny
49.	Wilków	4	AZP 66-63	osada	późne średniowiecze/ okres nowożytny
50.	Wilków	5	AZP 66-63	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność późne średniowiecze
51.	Wilków	1	AZP 65-62	śląd osadnictwa	późne średniowiecze/ okres nowożytny
52.	Wólka Dańkowska	1	AZP 67-63	osada	epoka brązu
53.	Wólka Dańkowska	2	AZP 67-63	śląd osadnictwa osada osada/wieś	epoka brązu/epoka żelaza wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze późne średniowiecze/ okres nowożytny
54.	Wólka Kurdybanowska	1	AZP 66-63	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
55.	Wólka Kurdybanowska	2	AZP 66-63	śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze okres nowożytny
56.	Załuski	1	AZP 66-63	grób	okres nowożytny
57.	Załuski	2	AZP 66-63	cmentarzysko	nieokreślone

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

58.	Załuski	3	AZP 66-63	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	mezolit/neolit okres nowożytny
59.	Załuski	4	AZP 66-63	osada	późne średniowiecze/ okres nowożytny
60.	Załuski	5	AZP 66-63	osada	późne średniowiecze/ okres nowożytny
61.	Zofiówka	1	AZP 68-64	śląd osadnictwa	epoka brązu
62.	Zofiówka	2	AZP 68-64	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
63.	Zofiówka	3	AZP 68-64	śląd osadnictwa	okres nowożytny

Gmina Chynów

L.p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja	Chronologia
1.	Budziszyn	1	AZP 64-67/1	obozowisko	epoka neolitu
2.	Budziszyn	2	AZP 64-67/2	znalezisko luźne	wczesne średniowiecze
3.	Budziszyn	3	AZP 64-67/12	śląd osadnictwa	epoka neolitu– epoka brązu
4.	Budziszyn	4	AZP 64-67/13	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
5.	Chynów	1	AZP 63-67/6	osada	wczesne średniowiecze okres nowożytny
6.	Chynów	2	AZP 64-67/20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
7.	Chynów	3	AZP 64-67/21	śląd osadnictwa	okres neolitu
8.	Chynów	4	AZP 64-67/8	śląd osadnictwa	okres neolitu
9.	Chynów	5	AZP 64-67/9	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu
10.	Drwałew	1	AZP 64-66/19	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze późne średniowiecze
11.	Edwardów	1	AZP 64-67/6	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia/epoka żelaza epoka neolitu
12.	Edwardów	2	AZP 64-67/7	śląd osadnictwa	epoka neolitu
13.	Edwardów	3	AZP 64-67/11	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze okres nowożytny
14.	Edwardów	4	AZP 64-67/16	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
15.	Edwardów	5	AZP 64-67/17	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu okres rzymski okres rzymski
16.	Gliczyn	1	AZP 64-67/14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia epoka żelaza młodszy okres rzymski
17.	Gliczyn	2	AZP 64-67/15	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późny paleolit okres neolitu
18.	Hipolitów	1	AZP 63-67/4	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu wczesne średniowiecze
19.	Hipolitów	2	AZP 63-67/5	osada	okres rzymski wczesne średniowiecze
20.	Irenów	1	AZP 64-67/10	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka neolitu wczesna epoka brązu epoka brązu
21.	Janów	1	AZP 64-67/4	osada	wczesne średniowiecze
22.	Michałów (obecnie Milanów)	1	AZP 64-67/5	osada	epoka neolitu
23.	Michalin	1	AZP 63-66/3	osada	średniowiecze XI – XV w.
24.	Machocin	1	AZP 63-68/2	cmentarzysko	średniowiecze / okres nowożytny
25.	Orzechów	1	AZP 63-68/1	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu średniowiecze

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

26.	Ostrowiec	1	AZP 64-66/20	śląd osadnictwa	okres nowożytny
27.	Pieczyska	1	AZP 63-66/1	osada	późne średniowiecze, okres nowożytny
28.	Pieczyska	2	AZP 63-66/2	osada	średniowiecze XIV-XV w.
29.	Piekut	1	AZP 64-67/19	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
30.	Stanisławów	1	AZP 63-67/7	osada	wczesne epoka brązu
31.	Staniszewice	1	AZP 63-68/3	osada	średniowiecze
33.	Staniszewice	2	AZP 63-68/4	osada	późne średniowiecze okres nowożytny
33.	Staniszewice	3	AZP 63-68/5	osada	średniowiecze
34.	Staniszewice	4	AZP 63-68/6	osada	średniowiecze
35.	Sułkowice	1	AZP 63-67/1	osada	wczesne średniowiecze, okres nowożytny
36.	Sułkowice	2	AZP 63-67/2	osada	okres rzymski okres nowożytny
37.	Sułkowice	3	AZP 63-67/3	osada	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze okres nowożytny
38.	Sułkowice	4	AZP 63-67/8	osada	średniowiecze
39.	Wola Chynowska	1	AZP 64-67/18	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
40.	Wola Siwowska	1	AZP 64-66/22	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza młodszy okres przedrzymski średniowiecze
41.	Wola Siwowska	2	AZP 64-66/23	śląd osadnictwa	średniowiecze
42.	Wola Siwowska	3	AZP 64-66/21	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność okres rzymski wczesne średniowiecze wczesne średniowiecze
43.	Żelechów	1	AZP 64-68/4	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
44.	Żelechów	2	AZP 64-68/5	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	mezolit-epoka brązu późne średniowiecze okres nowożytny
45.	Żelechów	3	AZP 64-68/6	śląd osadnictwa	późne średniowiecze

Gmina Goszczyn

L.p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja	Chronologia
1.	Bądków	1	AZP 67-64/1	osada	okres nowożytny
2.	Bądków	2	AZP 67-66/11	śląd osadnictwa	okres nowożytny
3.	Długowola	1	AZP 67-65/17	osada	okres nowożytny
4.	Długowola	2	AZP 67-65/18	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność późne średniowiecze
5.	Długowola	3	AZP 67-65/19	osada	późne średniowiecze
6.	Goszczyn	1	AZP 67-65/1	cmentarzysko cmentarzysko	starożytność późne średniowiecze/ okres nowożytny
7.	Goszczyn	2	AZP 67-65/4	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność wczesne średniowiecze okres nowożytny
8.	Goszczyn	3	AZP 67-65/5	śląd osadnictwa osada	epoka neolitu późne średniowiecze
9.	Goszczyn	4	AZP 67-65/6	osada	późne średniowiecze
10.	Goszczyn	5	AZP 67-65/7	osada	starożytność
11.	Goszczyn	6	AZP 68-65/38	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze wczesne średniowiecze późne średniowiecze
12.	Goszczyn	7	AZP 68-65/39	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

13.	Goszczyn	8	AZP 68-65/43	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	Starożytność młodszy okres przedrzymski wczesne średniowiecze
14.	Gośńewice Nowe	3	AZP 66-66/4	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność wczesne średniowiecze
15.	Gośńewice Nowe	4	AZP 66-66/24	śląd osadnictwa	/okres nowożytny
16.	Gośńewice Nowe	5	AZP 66-66/26	osada śląd osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza późne średniowiecze
17.	Gośńewice Nowe	6	AZP 66-66/27	osada śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze
18.	Gośńewice Nowe	7	AZP 66-66/28	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres rzymski starożytność/ wczesne średniowiecze późne średniowiecze
19.	Gośńewice Nowe	8	AZP 66-66/29	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
20.	Gośńewice Nowe	9	AZP 66-66/30	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
21.	Jasieniec	1	AZP 65-66/1	cmentarzysko	Okres halszacki D-okres lateński kultura grobów kloszowych
22.	Jasieniec	2	AZP 65-66/2	cmentarzysko	Okres halszacki kultura grobów kloszowych
23.	Jasieniec	3	AZP 65-66/3	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu
24.	Jasieniec	4	AZP 65-66/9	osada śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze X – XII w. epoka kamienia-epoka żelaza okres nowożytny
25.	Jasieniec	5	AZP 65-66/10	osada	epoka brązu
26.	Jasieniec	6	AZP 65-66/25	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka żelaza
27.	Koziegłowy	1	AZP 67-66/15	osada	okres nowożytny
28.	Leżne	1	AZP 67-66/14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze
29.	Leżne	2	AZP 67-66/16	śląd osadnictwa	okres nowożytny
30.	Leżne	3	AZP 63-66/2	osada	średniowiecze XIV-XV w.
31.	Łychowska Wola	1	AZP 66-66/7	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
32.	Łychowska Wola	2	AZP 66-66/14	osada śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny
33.	Łychowska Wola	3	AZP 66-66/15	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
34.	Łychowska Wola	4	AZP 66-66/16	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
35.	Michałówka	1	AZP 66-66/8	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
36.	Mieczysławów	1	AZP 65-67/15	śląd osadnictwa osada	starożytność późne średniowiecze okres nowożytny
37.	Mieczysławów	2	AZP 65-67/16	śląd osadnictwa osada	okres lateński późne średniowiecze okres nowożytny
38.	Mieczysławów	3	AZP 65-67/17	osada osada	młodszy okres rzymski okres nowożytny
39.	Miedzechów	1	AZP 63-67/3	osada	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze, okres nowożytny
40.	Olszany	1	AZP 65-66/5	śląd osadnictwa	epoka neolitu-epoka brązu
41.	Osiny	1	AZP 66-66/1	śląd osadnictwa	paleolit
42.	Osiny	2	AZP 66-66/17	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza okres rzymski okres halszacki/okres lateński

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

43.	Osiny	3	AZP 66-66/18	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
44.	Ryszki	1	AZP 65-66/6	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza – kultura grobów kloszowych
45.	Ryszki	2	AZP 65-66/11	osada	okres nowożytny
46.	Ryszki	3	AZP 65-66/12	osada śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny wczesne średniowiecze
47.	Ryszki	4	AZP 65-66/14	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza – kultura grobów kloszowych
48.	Ryszki	5	-	-	-
49.	Rytomoczydła	1	AZP 65-67/6	śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny
50.	Turowice	1	AZP 66-65/2	grodzisko	okres średniowieczny
51.	Turowice	2	AZP 66-65/5	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
52.	Turowice	3	AZP 66-65/10	śląd osadnictwa	okres nowożytny
53.	Turowice	4	AZP 66-65/11	cmentarzysko śląd osadnictwa śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze późne średniowiecze okres nowożytny
54.	Warpęsy	1	AZP 66-66/5	śląd osadnictwa osada cmentarzysko	epoka brązu późne średniowiecze wczesna epoka żelaza
55.	Warpęsy	2	AZP 66-66/6	osada	późne średniowiecze
56.	Warpęsy	3	AZP 66-66/31	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność/ wczesne średniowiecze wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze późne średniowiecze /okres nowożytny
57.	Warpęsy	4	AZP 66-66/32	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze późne średniowiecze/ okres nowożytny okres nowożytny
58.	Wierzchowina	1	AZP 66-66/1	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
59.	Wierzchowina	2	AZP 66-66/2	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
60.	Wierzchowina	3	AZP 66-66/3	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
61.	Wierzchowina	4	AZP 66-66/4	śląd osadnictwa	późne średniowiecze /okres nowożytny
62.	Zbrosza Duża	1	AZP 67-66/10	śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze okres nowożytny
63.	Zbrosza Duża	2	AZP 67-66/11	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	późne średniowiecze okres nowożytny okres nowożytny
64.	Zbrosza Duża	3	AZP 67-66/12	osada	późne średniowiecze /okres nowożytny
65.	Zbrosza Duża	4	AZP 67-66/13	osada	późne średniowiecze /okres nowożytny
66.	Zbrosza Duża	5	AZP 67-66/17	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze /okres nowożytny okres nowożytny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Gmina Grójec

L.p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja	Chronologia
1.	Bikówek	1	AZP 64-65/18	śląd osadnictwa	epoka brązu- wczesna epoka żelaza
2.	Bikówek	2	AZP 64-65/52	śląd osadnictwa	epoka neolitu-epoka żelaza
3.	Chudowola	1	AZP 63-65/1	osada osada	okres rzymski późne średniowiecze
4.	Częstoniew-Kolonia	1	AZP 65-66/16	śląd osadnictwa	okres nowożytny
5.	Częstoniew-Kolonia	5	AZP 65-66/17	osada osada	młodszy okres przedrzymski- okres rzymski wczesne średniowiecze
6.	Częstoniew-Kolonia	3	AZP 65-66/18	osada osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze /okres nowożytny
7.	Częstoniew-Kolonia	4	AZP 65-66/19	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada osada	starożytność epoka brązu- wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze późne średniowiecze /okres nowożytny
8.	Częstoniew-Kolonia	5	AZP 65-66/20	osada osada	wczesne średniowiecze okres nowożytny
9.	Fałęcin	1	AZP 65-66/7	śląd osadnictwa	nieokreślona
10.	Fałęcin	2	AZP 65-66/8	śląd osadnictwa	nieokreślona
11.	Fałęcin	3	AZP 65-66/21	osada śląd osadnictwa osada	epoka neolitu wczesne średniowiecze późne średniowiecze /okres nowożytny
12.	Fałęcin	4	AZP 65-66/22	osada	okres nowożytny
13.	Głuchów	1	AZP 63-65/8	osada	wczesne średniowiecze/ okres nowożytny
14.	Głuchów	2	AZP 64-65/22	obozowisko	paleolit
15.	Głuchów	3	AZP 64-65/23	osada	wczesna epoka żelaza
16.	Głuchów	4	AZP 64-65/74	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka żelaza wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze okres nowożytny
17.	Głuchów	5	AZP 64-65/76	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze/ okres nowożytny
18.	Głuchów	6	AZP 64-65/77	osada	późne średniowiecze /okres nowożytny
19.	Głuchów	7	AZP 67-63/4	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia wczesne średniowiecze epoka brązu wczesna epoka żelaza/ okres rzymski późne średniowiecze /okres nowożytny
20.	Głuchów	8	AZP 64-65/79	osada	epoka brązu
21.	Gościeńczyce	1	AZP 64-66/16	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu/okres halsztacki starożytność/ wczesne średniowiecze okres rzymski
22.	Gościeńczyce	2	AZP 64-66/17	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu/okres halsztacki okres rzymski
23.	Grójec	1	AZP 64-65/19	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

				cmentarzysko cmentarzysko	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze
24.	Grójec	2	AZP 64-65/20	osada	epoka neolitu
25.	Grójec	3	AZP 64-65/21	osada	okres halsztacki/okres lateński
26.	Grójec	4	AZP 64-65/104	cmentarzysko	nieokreślona
27.	Grójec	1	AZP 64-65/1	kościół śląd osadnictwa ślady osady miejskiej cmentarzysko	wczesne średniowiecze/ okres nowożytny wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze/ okres nowożytny wczesne średniowiecze/ okres nowożytny
28.	Grójec	2	AZP 64-65/2	grób śląd osadnictwa ślady osady miejskiej	nieokreślona wczesne średniowiecze późne średniowiecze
29.	Grójec	3	AZP 64-65/3	ślady osady miejskiej ślady osady miejskiej	późne średniowiecze/ okres nowożytny okres nowożytny
30.	Grójec	4	AZP 64-65/4	grodzisko	wczesne średniowiecze
31.	Grójec	5	AZP 64-65/5	skarb monet	okres rzymski
32.	Grójec	6	AZP 64-65/6	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
33.	Grójec	7	AZP 64-65/7	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza
34.	Grójec	8	AZP 64-65/8	śląd osadnictwa	nieokreślona
35.	Grójec	9	AZP 64-65/9	cmentarzysko	starożytność/ wczesne średniowiecze
36.	Grójec	10	AZP 64-65/10	śląd osadnictwa	nieokreślona
37.	Grójec	11	AZP 64-65/11	dawne okopy	nieokreślona
38.	Grójec	12	AZP 64-65/12	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
39.	Grójec	13	AZP 64-65/13	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
40.	Grójec	14	AZP 64-65/14	cmentarzysko	nieokreślona
41.	Grójec	15	AZP 64-65/15	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
42.	Grójec	16	AZP 64-65/16	cmentarzysko	nieokreślona
43.	Grójec	58	AZP 64-65/17	śląd osadnictwa	starożytność
44.	Grójec	59	AZP 64-65/18	śląd osadnictwa śląd osadnictwa cmentarzysko śląd osadnictwa	epoka neolitu/epoka żelaza epoka brązu młodszy okres rzymski późne średniowiecze/ okres nowożytny
45.	Grójec	60	AZP 64-65/19	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze późne średniowiecze/ okres nowożytny
46.	Grójec	66	AZP 64-65/20	śląd osadnictwa osada osada osada	epoka neolitu/epoka żelaza starożytność wczesna epoka żelaza młodszy okres przedrzymski- okres rzymski późne średniowiecze
47.	Grójec	67	AZP 64-65/21	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
48.	Grójec	68	AZP 64-65/22	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze późne średniowiecze/ okres nowożytny
49.	Grójec	69	AZP 64-65/23	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze
50.	Grójec-okolice	17	AZP 64-65/24	śląd osadnictwa	młodszy okres przedrzymski- okres rzymski
51.	Grudzkowola	1	AZP 65-65/2	cmentarz	okres nowożytny
52.	Grudzkowola	2	AZP 65-65/7	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

53.	Grudzkowola	3	AZP 65-65/8	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
54.	Janówek	1(3)	AZP 64-65/24	śląd osadnictwa	okres rzymski
55.	Janówek	2	AZP 64-65/25	śląd osadnictwa osada	epoka kamienia-epoka żelaza okres rzymski
56.	Janówek	3	AZP 64-65/26	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
57.	Janówek	4	AZP 64-65/70	śląd osadnictwa	starożytność
58.	Janówek	5	AZP 64-65/83	osada	późne średniowiecze/ okres nowożytny
59.	Janówek	6	AZP 64-65/84	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres rzymski wczesne średniowiecze
60.	Janówek	8	AZP 64-65/102	cmentarzysko	nieokreślona
61.	Kobylin	1	AZP 64-65/71	osada śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze
61.	Kobylin	2	AZP 64-65/72	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	młodszy okres rzymski starożytność wczesne średniowiecze
62.	Kobylin	3	AZP 64-65/73	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski starożytność wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze
63.	Kośmin	1	AZP 64-65/80	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza
64.	Kośmin	2	AZP 64-65/81	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze późne średniowiecze
65.	Kośmin	3	AZP 64-65/82	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze/ nowożytność starożytność
66.	Krobów	1	AZP 64-65/27	skarb	epoka brązu
67.	Lesznawola	1	AZP 63-65/4	osada osada	młodszy okres rzymski późne średniowiecze/ nowożytność
68.	Lesznawola	2	AZP 63-65/5	osada osada	okres rzymski nowożytność
69.	Lisówek	1	AZP 64-65/28	kurhan śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starszy okres rzymski młodszy okres rzymski okres rzymski
70.	Lisówek	2	AZP 64-65/29	śląd osadnictwa	epoka brązu-okres halstacki
71.	Lisówek	3	AZP 64-65/92	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres rzymski wczesne średniowiecze
72.	Lisówek	4	AZP 64-65/93	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski/okres rzymski starożytność
73.	Lisówek	5	AZP 64-65/94	śląd osadnictwa osada	epoka brązu/wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze
74.	Lisówek	6	AZP 64-65/95	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
75.	Lisówek	7	AZP 64-65/96	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
76.	Lisówek	8	AZP 64-65/97	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu/wczesna epoka żelazawczesne średniowiecze młodszy okres rzymski
77.	Lisówek	9	AZP 64-65/98	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	epoka brązu okres rzymski nowożytność późne średniowiecze
78.	Mięsy	1	AZP 64-66/8	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	nowożytność późne średniowiecze
79.	Mirowice	1	AZP 64-66/1	obozowisko obozowisko	paleolit mezolit
80.	Mirowice	2	AZP 64-66/2	śląd osadnictwa	okres neolitu

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

				śląd osadnictwa	epoka brązu
81.	Mirowice	1	AZP 64-65/30	obozowisko	paleolit mezolit
82.	Mirowice	2	AZP 64-65/31	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres neolitu epoka brązu
83.	Mirowice	1	AZP 63-65/6	osada	wczesne średniowiecze/ nowożytność
84.	Mirowice	1	AZP 63-66/4	osada	okres lateński
85.	Pabierowice	1	AZP 65-65/10	cmentarzysko	nowożytność
86.	Podole	1	AZP 63-65/7	śląd osadnictwa	epoka neolitu
87.	Podole	2	AZP 63-65/9	śląd osadnictwa	okres nowożytny
88.	Słomczyn	1	AZP 64-66/3	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
89.	Słomczyn	1	AZP 64-65/32	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
90.	Słomczyn	2	AZP 64-65/33	śląd osadnictwa	nieokreślone
91.	Słomczyn	2	AZP 64-66/4	śląd osadnictwa	nieokreślone
92.	Słomczyn	3	AZP 64-66/5	śląd osadnictwa	okres rzymski
93.	Słomczyn	3	AZP 64-65/34	śląd osadnictwa	okres rzymski
94.	Słomczyn	4	AZP 64-66/6	śląd osadnictwa	nieokreślone
95.	Słomczyn	4	AZP 64-65/35	śląd osadnictwa	nieokreślone
96.	Słomczyn	5	AZP 64-65/85	śląd osadnictwa osada osada	wczesna epoka brązu młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze/ nowożytność
97.	Słomczyn	6	AZP 64-65/86	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze późne średniowiecze
98.	Słomczyn	7	AZP 64-65/87	osada osada	okres rzymski wczesne średniowiecze późne średniowiecze
99.	Słomczyn	8	AZP 64-65/88	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze/ nowożytność
100.	Słomczyn	9	AZP 64-65/89	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	okres rzymski późne średniowiecze wczesne średniowiecze
101.	Słomczyn	10	AZP 64-65/90	śląd osadnictwa osada	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze
102.	Słomczyn	11	AZP 64-65/91	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze młodszy okres przedrzymski/ okres rzymski nowożytność
103.	Słomczyn	12	AZP 64-65/92	śląd osadnictwa śląd osadnictwa cmentarzysko cmentarzysko	wczesne średniowiecze wczesne średniowiecze młodszy okres rzymski okres rzymski
104.	Szczęsna	1	AZP 64-65/101	cmentarz	okres nowożytny
105.	Wola Worowska	1	AZP 64-65/36	kurhan	starszy okres rzymski
106.	Wola Worowska	2	AZP 64-65/37	cmentarzysko	wczesne średniowiecze
107.	Wola Worowska	3	AZP 64-65/38	śląd osadnictwa	okres rzymski
108.	Wola Worowska	4	AZP 64-65/39	cmentarzysko	starożytność
109.	Wola Worowska	5	AZP 64-65/40	osada	wczesne średniowiecze
110.	Wola Worowska	6	AZP 64-65/63	osada śląd osadnictwa osada	młodszy okres przedrzymski epoka brązu/wczesna epoka żelaza późne średniowiecze/ nowożytność
111.	Wola Worowska	7	AZP 64-65/64	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze późne średniowiecze
112.	Wola Worowska	8	AZP 64-65/75	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka neolitu – epoka żelaza wczesna epoka żelaza młodszy okres rzymski- okres rzymski wczesne średniowiecze późne średniowiecze

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

113.	Worów	2	AZP 64-65/41	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
114.	Worów	3	AZP 64-65/45	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze/ nowożytność nowożytność
115.	Worów	4	AZP 64-65/46	śląd osadnictwa	nowożytność
116.	Worów	5	AZP 64-65/47	cmentarzysko osada śląd osadnictwa	późny okres przedrzymski- okres rzymski wczesne średniowiecze późne średniowiecze/ nowożytność
117.	Worów	6	AZP 64-65/48	cmentarzysko	nieokreślone
118.	Worów	7	AZP 64-65/49	cmentarzysko osada	młodszy okres przedrzymski starszy okres rzymski
119.	Worów	8	AZP 64-65/50	śląd osadnictwa osada osada	epoka kamienia/epoka żelaza epoka brązu wczesna epoka żelaza późne średniowiecze
120.	Worów	9	AZP 64-65/51	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze epoka kamienia-epoka żelaza
121.	Worów	10	AZP 64-65/61	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność epoka kamienia/epoka żelaza wczesne średniowiecze
122.	Worów	11	AZP 64-65/65	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu nowożytność
123.	Zakrzewska Wola	1	AZP 64-65/42	cmentarzysko	okres rzymski
124.	Zalesie	1	AZP 64-65/62	cmentarzysko	nieokreślone
125.	Zalesie	2	AZP 64-65/103	cmentarz	nowożytność
126.	Załącze	1	AZP 64-65/43	śląd osadnictwa	nieokreślone
127.	Załącze	2	AZP 64-65/44	śląd osadnictwa	nieokreślone
128.	Załącze	3	AZP 64-65/53	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza późne średniowiecze/ nowożytność
129.	Załącze	4	AZP 64-65/54	śląd osadnictwa	późne średniowiecze/ nowożytność
130.	Załącze	5	AZP 64-65/55	śląd osadnictwa	późne średniowiecze/ nowożytność
131.	Załącze	6	AZP 64-65/56	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze/ nowożytność wczesna epoka żelaza epoka brązu/ wczesna epoka żelaza epoka kamienia-epoka żelaza epoka brązu
132.	Załącze	7	AZP 64-65/57	osada osada	wczesne średniowiecze/ nowożytność okres rzymski

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Gmina Jasieniec

L.p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja	Chronologia
1.	Boglewice	1	AZP 66-66/19	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu epoka brązu-wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze późne średniowiecze
2.	Boglewice	2	AZP 66-66/23	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
3.	Boglewice	3	AZP 66-66/2 i 25	śląd osadnictwa osada	starożytność epoka brązu-wczesna epoka żelaza późne średniowiecze
4.	Boglewice-Kolonia	1	AZP 66-66/20	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze późne średniowiecze
5.	Boglewice-Kolonia	2	AZP 66-66/21	śląd osadnictwa osada	epoka brązu późne średniowiecze
6.	Boglewice-Kolonia	3	AZP 66-66/22	cmentarzysko śląd osadnictwa	okres rzymski epoka brązu
7.	Boglewska Wola	1	AZP 65-66/4	śląd osadnictwa	nieokreślona
8.	Boglewska Wola	2	AZP 65-66/15	śląd osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza
9.	Bronisławów	1	AZP 65-67/14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność – wczesne średniowiecze okres nowożytny
10.	Czarna	1	AZP 65-67/13	śląd osadnictwa	okres nowożytny
11.	Gniejewice	1	AZP 65-66/14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu okres nowożytny
12.	Gośńewice Nowe	1	AZP 66-66/1	osada śląd osadnictwa	epoka brązu okres halsztacki
13.	Gośńewice Nowe	2	AZP 66-66/2	depozyt kultowy	okres halsztacki D
14.	Gośńewice Nowe	3	AZP 66-66/4	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność wczesne średniowiecze
15.	Gośńewice Nowe	4	AZP 66-66/24	śląd osadnictwa	późne średniowiecze /okres nowożytny
16.	Gośńewice Nowe	5	AZP 66-66/26	osada śląd osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza późne średniowiecze
17.	Gośńewice Nowe	6	AZP 66-66/27	osada śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze
18.	Gośńewice Nowe	7	AZP 66-66/28	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres rzymski starożytność/ wczesne średniowiecze późne średniowiecze
19.	Gośńewice Nowe	8	AZP 66-66/29	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
20.	Gośńewice Nowe	9	AZP 66-66/30	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
21.	Jasieniec	1	AZP 65-66/1	cmentarzysko	Okres halsztacki D-okres lateński kultura grobów kloszowych
22.	Jasieniec	2	AZP 65-66/2	cmentarzysko	Okres halsztacki kultura grobów kloszowych
23.	Jasieniec	3	AZP 65-66/3	śląd osadnictwa	wczesna epoka brązu
24.	Jasieniec	4	AZP 65-66/9	osada śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze epoka kamienia-epoka żelaza okres nowożytny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

25.	Jasieniec	5	AZP 65-66/10	osada	epoka brązu
26.	Jasieniec	6	AZP 65-66/25	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka żelaza
27.	Koziegłowy	1	AZP 67-66/15	osada	okres nowożytny
28.	Leżne	1	AZP 67-66/14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze
29.	Leżne	2	AZP 67-66/16	śląd osadnictwa	okres nowożytny
30.	Leżne	3	AZP 63-66/2	osada	średniowiecze XIV-XV w.
31.	Łychowska Wola	1	AZP 66-66/7	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
32.	Łychowska Wola	2	AZP 66-66/14	osada śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny
33.	Łychowska Wola	3	AZP 66-66/15	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
34.	Łychowska Wola	4	AZP 66-66/16	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
35.	Michałówka	1	AZP 66-66/8	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
36.	Mieczysławów	1	AZP 65-67/15	śląd osadnictwa osada	starożytność późne średniowiecze okres nowożytny
37.	Mieczysławów	2	AZP 65-67/16	śląd osadnictwa osada	okres lateński późne średniowiecze okres nowożytny
38.	Mieczysławów	3	AZP 65-67/17	osada osada	młodszy okres rzymski okres nowożytny
39.	Miedzechów	1	AZP 63-67/3	osada	wczesne średniowiecze, późne średniowiecze,, okres nowożytny
40.	Olszany	1	AZP 65-66/5	śląd osadnictwa	epoka neolitu-epoka brązu
41.	Osiny	1	AZP 66-66/1	śląd osadnictwa	paleolit
42.	Osiny	2	AZP 66-66/17	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu-wczesna epoka żelaza okres rzymski okres halsztacki/okres lateński wczesne średniowiecze
43.	Osiny	3	AZP 66-66/18	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
44.	Ryszki	1	AZP 65-66/6	cmentarzysko	wczesna epoka żelaza – kultura grobów kloszowych
45.	Ryszki	2	AZP 65-66/11	osada	okres nowożytny
46.	Ryszki	3	AZP 65-66/12	osada śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny wczesne średniowiecze
47.	Ryszki	4	AZP 65-66/14	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza – kultura grobów kloszowych
48.	Ryszki	5	-	-	-
49.	Rytomoczydła	1	AZP 65-67/6	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
50.	Turowice	1	AZP 66-65/2	grodzisko	
51.	Turowice	2	AZP 66-65/5	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
52.	Turowice	3	AZP 66-65/10	śląd osadnictwa	okres nowożytny
53.	Turowice	4	AZP 66-65/11	cmentarzysko śląd osadnictwa śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski wczesne średniowiecze późne średniowiecze okres nowożytny
54.	Warpęsy	1	AZP 66-66/5	śląd osadnictwa osada cmentarzysko	epoka brązu późne średniowiecze wczesna epoka żelaza
55.	Warpęsy	2	AZP 66-66/6	osada	późne średniowiecze
56.	Warpęsy	3	AZP 66-66/31	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność/ wczesne średniowiecze wczesne

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

					średniowiecze/ późne średniowiecze późne średniowiecze /okres nowożytny
57.	Warpęsy	4	AZP 66-66/32	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza wczesne średniowiecze późne średniowiecze/ okres nowożytny okres nowożytny
58.	Wierzchowina	1	AZP 66-66/1	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
59.	Wierzchowina	2	AZP 66-66/2	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
60.	Wierzchowina	3	AZP 66-66/3	śląd osadnictwa	późne średniowiecze
61.	Wierzchowina	4	AZP 66-66/4	śląd osadnictwa	późne średniowiecze /okres nowożytny
62.	Zbrosza Duża	1	AZP 67-66/10	śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze okres nowożytny
63.	brosza Duża	2	AZP 67-66/11	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada	późne średniowiecze okres nowożytny okres nowożytny
64.	Zbrosza Duża	3	AZP 67-66/12	osada	późne średniowiecze /okres nowożytny
65.	Zbrosza Duża	4	AZP 67-66/13	osada	późne średniowiecze /okres nowożytny
66.	Zbrosza Duża	5	AZP 67-66/17	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze /okres nowożytny okres nowożytny

Gmina Mogielnica

L.p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja	Chronologia
1.	Borowe	1	AZP 69-64/1	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu epoka brązu wczesne średniowiecze nieokreślona nieokreślona nieokreślona
2.	Borowe	2	AZP 69-64/2	cmentarzysko	epoka brązu- epoka żelaza
3.	Borowe	3	AZP 69-64/14	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	okres lateński – okres wczesnego średniowiecza późne średniowiecze
4.	Borowe	4	AZP 69-64/15	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu wczesne średniowiecze
5.	Borowe	5	AZP 69-64/21	osada	nieokreślona
6.	Borowe	6	AZP 69-64/22	cmentarzysko	epoka brązu-wczesna epoka żelaza
7.	Borowe	7	AZP 69-64/23	śląd osadnictwa	nieokreślona
8.	Brzostowiec	1	AZP 69-63/6	śląd osadnictwa	starożytność
9.	Dziarnów	1	AZP 69-64/9	osada osada osada	epoka brązu młodszy okres rzymski okres nowożytny
10.	Dziarnów	2	AZP 69-64/20	osada	okres rzymski
11.	Dziarnów	3	AZP 69-64/10	osada osada osada znalezisko luźne	okres rzymski wczesne średniowiecze późne średniowiecze nieokreślona
12.	Dziarnów	4	AZP 69-64/24	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze
13.	Główczyn-Towarzystwo	1	AZP 67-63/5	śląd osadnictwa wieś	wczesne średniowiecze późne średniowiecze /okres nowożytny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

14.	Główczyn-Towarzystwo	2	AZP 67-63/5	śląd osadnictwa	nieokreślona
15.	Główczynek	1	AZP 68-63/5	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada jednodworcza	starożytność wczesne średniowiecze okres nowożytny
16.	Główczynek	2	AZP 67-63/1	śląd osadnictwa obozowisko osada	starożytność mezolit okres nowożytny
17.	Główczynek	3	AZP 67-63/2	obozowisko	mezolit
18.	Główczynek	4	AZP 67-63/3	obozowisko	mezolit
19.	Główczynek	5	AZP 67-63/4	śląd osadnictwa folwark	późne średniowiecze okres nowożytny
20.	Kaplin	9	AZP 68-64/17	śląd osadnictwa	okres nowożytny
21.	Kozietuły Nowe	1	AZP 67-64/9	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu wczesne średniowiecze okres nowożytny
22.	Kozietuły Nowe	2	AZP 67-64/10	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu okres nowożytny
23.	Lugowice	1	AZP 69-63/8	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza
24.	Jasieniec	2	AZP 69-63/9	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze okres rzymski młodszy okres rzymski
25.	Lugowice	3	AZP 69-63/10	osada	młodszy okres rzymski
26.	Michałowice	1	AZP 69-64/7	osada	młodszy okres rzymski
27.	Michałowice	2	AZP 69-63/1	śląd osadnictwa kopiec	epoka brązu okres nowożytny
28.	Michałowice	3	AZP 69-64/11	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	epoka neolitu młodszy okres rzymski późne średniowiecze /okres nowożytny
29.	Michałowice	4	AZP 69-64/12	osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu-okres halszacki późne średniowiecze późne średniowiecze/ okres nowożytny
30.	Miechowice	5	AZP 68-63/8	śląd osadnictwa wieś	wczesne średniowiecze późne średniowiecze/ okres nowożytny
31.	Miechowice	2	AZP 68-63/9	śląd osadnictwa	epoka kamienia
32.	Mogielnica	1	AZP 68-63/1	skarb	epoka brązu
33.	Mogielnica	2	AZP 68-63/2	śląd osadnictwa	starożytność/ wczesne średniowiecze
34.	Mogielnica	3	AZP 68-63/3	znalezisko luźne	epoka neolitu
35.	Mogielnica	4	AZP 68-63/4	znalezisko luźne	okres rzymski
36.	Mogielnica	5	AZP 68-64/4	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze okres nowożytny
37.	Mogielnica	6	AZP 68-64/12	śląd osadnictwa	epoka kamienia-epoka brązu
38.	Mogielnica	7	AZP 68-64/13	śląd osadnictwa osada	epoka kamienia
39.	Mogielnica	8	AZP 68-64/14	śląd osadnictwa	późny paleolit
40.	Mogielnica	9	AZP 68-64/15	śląd osadnictwa	nieokreślona
41.	Mogielnica	10	AZP 68-64/16	śląd osadnictwa osada	wczesne średniowiecze okres nowożytny
42.	Mogielnica	11	AZP 68-63/6	śląd osadnictwa	okres nowożytny
43.	Mogielnica	12	AZP 68-63/7	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia wczesne średniowiecze okres nowożytny
44.	Nowy Dylew	1	AZP 67-64/1	osada wieś/folwark	wczesne średniowiecze okres nowożytny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

45.	Nowy Dylew	2	AZP 67-64/2	wieś/folwark	okres nowożytny
46.	Nowy Dylew	3	AZP 67-64/3	śląd osadnictwa	okres nowożytny
47.	Nowy Dylew	4	AZP 67-64/4	osada	późne średniowiecze
48.	Otałążka	1	AZP 68-64/1	ośrodek kultowo- obrzędowy śląd osadnictwa	młodszy okres rzymski- późne średniowiecze okres nowożytny
49.	Otałążka	2	AZP 68-64/2	śląd osadnictwa	epoka neolitu-okres nowożytny
50.	Otałążka	3	AZP 68-64/5	cmentarzysko	nieokreślona
51.	Otałążka	4	AZP 68-64/6	śląd osadnictwa wieś	okres rzymski okres nowożytny
52.	Otałążka	5	AZP 68-64/7	wieś śląd osadnictwa	okres nowożytny wczesne średniowiecze
53.	Otałążka	6	AZP 68-64/8	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	starożytność okres nowożytny
54.	Otałążka	7	AZP 68-64/9	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka brązu-epoka żelaza wczesne średniowiecze
55.	Otałążka	8	AZP 68-64/10	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	paleolit późny epoka brązu-wczesna epoka żelaza nieokreślona okres nowożytny
56.	Otałążka	9	AZP 68-64/11	śląd osadnictwa osada	epoka brązu-wczesna epoka żelaza okres nowożytny
57.	Stamirowice	1	AZP 69-63/11	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze wczesne średniowiecze
58.	Świdno	1	AZP 69-64/8	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada osada	nieokreślona nieokreślona wczesna epoka brązu wczesne średniowiecze wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze młodszy okres rzymski okres rzymski
59.	Świdno	2	AZP 69-64/13	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze wczesne średniowiecze/ późne średniowiecze
60.	Wodziezna	1	AZP 67-64/7	osada	późne średniowiecze /okres nowożytny
61.	Wodziezna	2	AZP 67-64/8	śląd osadnictwa	okres nowożytny

Gmina Nowe Miasto nad Pilicą

L.p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja	Chronologia
1.	Belek	1	69-63/5	śląd osad.	Okres halszacki
				śląd osad.	Późne średniowiecze.
2.	Nowe Bieliny	1	69-61/24	śląd osad.	Wczesna Epoka Żelaza
				osada	Starożytność
3.	Nowe Bieliny	2	69-61/25	śląd osad.	Okres nowożytny
				osada	Młodszy okres przedrzymski
				osada	Wczesne średniowiecze XI- XIII w.
4.	Nowe Bieliny	3	69-61/26	śląd osad.	Okres nowożytny XVI-XVII w.
					Starożytność

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

				śląd osad.	Wczesne średniowiecze
				osada	Późne średniowiecze - Okres nowożytny XV-XVII w.
5.	Nowe Bieliny	4	69-61/27	śląd osad.	Młodszy okres przedrzymski ?
				osada	Wczesne średniowiecze XI-XII w.
				osada	Późne średniowiecze - Okres nowożytny XV-XVI w. (XVII w.?)
6.	Nowe Bieliny	5	69-61/28	śląd osad.	Wczesne średniowiecze X- XIw.
				osada	Późne średniowiecze - Okres nowożytny XV-XVI w.
7.	Nowe Bieliny	6	69-61/29	śląd osad.	Epoka kamienia - Epoka brązu
				śląd osad.	Neolit
8.	Nowe Bieliny	7	69-61/40	śląd osad.	Neolit
				osada	Wczesna Epoka Żelaza
				osada	Młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich?
				śląd osad.	Późne średniowiecze - okres nowożytny XV-XVI w.
9.	Borowina/ Osiczyna	1	70-62/46	śląd osad.	Epoka brązu
				śląd osad.	Neolit
10.	Domaniewice	1	70-61/1	śląd osad.	Mezolit
			69-61/8	śląd osad.	Mezolit , neolit
11.	Domaniewice	2	69-61/9	śląd osad.	Mezolit
12.	Domaniewice	3	69-61/13	śląd osad.	Wczesne średniowiecze
				osada	Okres nowożytny XVI-XVII w.
13.	Domaniewice	4	69-61/14	osada	Wczesne średniowiecze
				osada	Późne średniowiecze XIV -XV w.
14.	Domaniewice	5	69-61/15	śląd osad.	Wczesne średniowiecze
				osada?	Okres nowożytny XVI-XVII w.
15.	Domaniewice	6	69-61/16	śląd osad.	Wczesne średniowiecze
				śląd osad.	Późne średniowiecze - okres nowożytny XV-XVI w.
16.	Domaniewice	7	69-61/17	osada	Wczesne średniowiecze XII- XIII w.
				śląd osad.	Okres nowożytny XVII-XVIII w.
17.	Domaniewice	8	69-61/18	osada	Starożytność
				śląd osad.	Okres nowożytny
18.	Domaniewice	9	69-61/19	osada?	Starożytność
				śląd osad.	Okres nowożytny XVI-XVII w.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

19.	Domaniewice	10	69-61/20	śląd osad.	Wczesne średniowiecze XI-XII w.
				śląd osad.	Późne średniowiecze XIV-XV w.
20.	Domaniewice	11	69-61/23	śląd osad.	Młodszy okres przedrzymski . – okres wpływów rzymskich?
				śląd osad.	Starożytność
				śląd osad.	Wczesne średniowiecze
21.	Domaniewice-Łęgonice	1	70-61/2	śląd osad.	Mezolit i neolit
22.	Godzimirz	1	68-61/5	śląd osad.	Mezolit - neolit
23.	Gostomia	5	69-62/3	śląd osad.	Epoka brązu
				śląd osad.	Starożytność
				śląd osad.	Okres nowożytny
24.	Gostomia Rowy	1	69-63/7	śląd osad.	Okres wpływów rzymskich
				śląd osad.	Średniowiecze XIV-XV w.
25.	Jankowice	1	69-61/44	osada	Epoka brązu - wczesna epoka żelaza ?
				osada	Starożytność
				śląd osad.	Wczesne średniowiecze
				śląd osad.	Okres nowożytny XVI-XVIII w.
26.	Łęgonice	1	70-62/27	znal. luźne	Neolit
			69-61/7	śląd osad.	Neolit
				osada produkcyjno-mieszkalna	Młodszy okres wpływów rzymskich (fazy B2-C1-D)
27.	Łęgonice	2	70-62/28	znal. luźne	Neolit lub epoka brązu
28.	Łęgonice	3	69-61/1	śląd osad.	Starożytność
29.	Łęgonice	4	69-61/2	śląd osad.	Wczesne średniowiecze
30.	Łęgonice	5	69-61/3	śląd osad.	Późne średniowiecze I. poł. XIV w.
31.	Łęgonice	6	69-61/4	śląd osad.	w. średn. i p. średn.
32.	Łęgonice	7	69-61/5	śląd osad.	Młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzymskich
33.	Łęgonice	8	69-61/6	obozowisko	Paleolit schyłkowy
				obozowisko	Mezolit
				śląd osad.	Wczesna epoka żelaza
34.	Łęgonice	10	69-61/10	śląd osad.	Okres wpływów rzymskich . ?
				śląd osad.	Epoka kamienia - epoka brązu
				śląd osad.	Starożytność
35.	Łęgonice	11	69-61/11	śląd osad.	Późne średniowiecze XV w.
				śląd osad.	Epoka kamienia - epoka brązu
36.	Łęgonice	12	69-61/12	śląd osad.	Starożytność
				osada	Okres wpływów rzymskich ?
37.	Łęgonice	13	69-62/11	osada	Wczesna epoka żelaza?

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

38.	Łęgonice	14	69-62/12	śląd osad.	Okres nowożytny
				śląd osad.	Okres wpływów rzymskich ?
				śląd osad.	Późne średniowiecze XV w.
39.	Łęgonice	15	69-62/13	śląd osad.	Starożytność
				śląd osad.	Wczesne średniowiecze VIII-X w.
				śląd osad.	XVII w.
40.	Łęgonice	16	69-62/14	śląd osad.	Wczesne średniowiecze ?
41.	Łęgonice	17	69-62/15	osada	Okres wpływów rzymskich ?
42.	Łęgonice	18	69-62/16	osada	Wczesne średniowiecze
				śląd osad.	Okres nowożytny XVI-XVII w.
43.	Łęgonice	19	69-62/17	śląd osad.	Neolit?
				śląd osad.	Późne średniowiecze XV w.
				osada	Okres nowożytny XVI-XVII w.
44.	Łęgonice	1	70-61/13	znal. luźne	Neolit
				osada	Młodszy okres wpływów rzymskich oraz okres wpływów rzymskich
				obozowisko	Paleolit schyłkowy
			70-61/12	obozowisko	Mezolit
				obozowisko	Neolit
				śląd osad.	Wczesna epoka żelaza
			śląd osad.	Okres . wpływów rzymskich	
45.	Łęgonice	2	70-61/14	osada	Młodszy okres przedrzymski - okres wpływów rzym.
46.	Łęgonice	3	70-62/29	znal. luźne	Neolit - epoka brązu
47.	Łęgonice	4	70-62/30	śląd osad.	Starożytność
				śląd osad.	Nieokreślona
				śląd osad.	Młodszy okres przedrzymski lub wczesny okres wpływów rzymskich
				osada	Okres wpływów rzymskich
				osada	Okres nowożytny XVI w.
48.	Łęgonice	5	70-62/31	osada?	Okres wpływów rzymskich
				śląd osad.	Wczesne średniowiecze
				śląd osad.	Okres nowożytny
49.	Małe Łęgonice	1	70-62/32	cmentarzysko ciałopalne płaskie	Koniec PL II lub początek PL III do poł. lub 2. poł. B2
				śląd osad.	Średniowiecze 1. poł. XIV w.
50.	Małe Łęgonice	5	70-62/33	śląd osad.	Epoka kamienia - epoka brązu
				śląd osad.	Nieokreślona
51.	Małe Łęgonice	6	70-62/34	śląd osad.	Okres wpływów rzymskich lub późny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

					okres wpływ rzymskich
				osada	Wczesne średniowiecze XII- XIV w.
52.	Małe Łęgonice	7	70-62/35	osada	Epoka brązu
53.	Małe Łęgonice	8	70-62/36	osada	Wczesne średniowiecze XII w.
54.	Małe Łęgonice	9	70-62/37	śląd osad.	Średniowiecze - okres nowożytny XV- XVI w.
55.	Małe Łęgonice	10	70-62/38	śląd osad.	Mezolit-neolit
				śląd osad.	Neolit
56.	Małe Łęgonice	11	70-62/45	śląd osad.	Paleolit schyłkowy
57.	Nowe Miasto nad Pilicą	1	70-62/15	cmentarzysko ciałopalne	PL III-B2
58.	Nowe Miasto nad Pilicą	2	70-62/16	osada	Wczesny okres wpływ rzymskich
			69-62/1	śląd osad.	Młodszy okres przedrzymski - okres wpływ rzymskich
59.	Nowe Miasto nad Pilicą	3	70-62/17	osada	Średniowiecze
				osada	Okres nowożytny
60.	Nowe Miasto nad Pilicą	4	70-62/18	Znalezisko luźne	Epoka kamienia - epoka brązu
61.	Nowe Miasto nad Pilicą	5	70-62/19	znal. luźne	Neolit
62.	Nowe Miasto nad Pilicą	6	70-62/20	znal. luźne	Neolit
63.	Nowe Miasto nad Pilicą	7	70-62/21	znal. luźne	Neolit
64.	Nowe Miasto nad Pilicą	8	70-62/22	znal. luźne	Neolit – epoka brązu
65.	Nowe Miasto nad Pilicą	9	70-62/23	osada	Neolit
66.	Nowe Miasto nad Pilicą	10	70-62/24	znal. luźne	Nieokreślona
67.	Nowe Miasto nad Pilicą	11	70-62/25	śląd osad.	Epoka kamienia - epoka brązu
				śląd osad.	Starożytność
				śląd osad.	Nieokreślona
				osada	Okres wpływ rzymskich
				osada	Średniowiecze XIV-XV w.
68.	Nowe Miasto nad Pilicą	12	70-62/26	śląd osad.	Epoka kamienia - epoka brązu
				śląd osad.	Późny okres wpływ rzymskich
				osada	Średniowiecze XIV-XV w.
69.	Nowe Miasto nad Pilicą	13	69-62/6	osada	Starożytność
				osada	Starożytność – wczesne średniowiecze
				osada	Wczesne średniowiecze X-XII w.
				osada	Późne średniowiecze - okres nowożytny XV-XVII w.
70.	Nowe Miasto nad Pilicą	14	69-62/7	śląd osad.	Późne średniowiecze - okres nowożytny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

71.	Nowe Miasto nad Pilicą	15	69-62/8	osada?	XV-XVI w. Wczesna epoka żelaza?
				śląd osad.	Wczesne średniowiecze
				śląd osad.	Okres nowożytny XVI w.
72.	Nowe Miasto nad Pilicą	16	69-62/9	śląd osad.	Epoka kamienia - epoka brązu
				śląd osad.	Neolit - wczesn epoka brązu ?
				osada?	Okres wpływów rzymskich ?
				śląd osad.	Wczesne średniowiecze
73.	Nowe Miasto nad Pilicą	17	69-62/10	osada?	Okres nowożytny XV-XVII w.
				śląd osad.	Okres nowożytny XVI w.
74.	Pobiedna	1	69-62/5	śląd osad.	Okres wpływów rzymskich ?
				śląd osad.	Okres nowożytny XVI, XVII-XIII w.
75.	Promnik	1	69-61/36	śląd osad.	Epoka brązu ?
76.	Promnik	2	69-61/37	śląd osad.	Starożytność
77.	Prosna	1	70-62/53	śląd osad.	Epoka kamienia
78.	Prosna	2	70-62/54	śląd osad.	Neolit
				śląd osad.	Średniowiecze XIV w.
				śląd osad.	Neolit – epoka brązu
79.	Rokitnica	1	68-61/2	śląd osad.	Okres nowożytny
80.	Rokitnica	2	68-61/3	śląd osad.	Okres nowożytny
81.	Rokitnica	3	68-61/4	śląd osad.	Okres nowożytny
82.	Rosocha	1	69-62/18	osada	Wczesne średniowiecze IX-X w.
				śląd osad.	Późne średniowiecze. XIV-XV w.
				śląd osad.	Okres nowożytny XVII-XVIII w.
83.	Rudki	1	69-61/45	śląd osad.	Okres wpływów rzymskich ?
84.	Sacin	1	69-62/19	śląd osad.	Epoka brązu
85.	Sacin	2	69-62/20	śląd osad.	Okres nowożytny XVI-XVII w.
86.	Sańbórz	1	68-61/1	śląd osad.	Mezolit - neolit
87.	Strzałki	1	68-60/7	śląd osad.	Okres nowożytny
88.	Strzałki Nowe	1	69-60/22	osada	Późna epoka brązu - okres lateński
89.	Strzałki Nowe	2	69-60/23	śląd osad.	Nieokreślona
				śląd osad.	Nieokreślona
90.	Waliska	1	70-62/44	osada	Wczesna epoka brązu
91.	Waliska	3	70-63/2	śląd osad.	Wczesna epoka żelaza
92.	Waliska	4	70-63/3	śląd osad.	Epoka kamienia.
93.	Waliska Borowina	2	70-63/1	obozowisko?	Paleolit schyłkowy
				śląd osad.	Starożytność
				osada?	Wczesne średniowiecze
94.	Wał	1	69-61/22	śląd osad.	Późne średniowiecze XIV w.?
				śląd osad.	Okres nowożytny XVIII w.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

95.	Wał	2	69-61/30	osada	Późne średniowiecze - okres nowożytny XV-XVII w.
96.	Wał	3	69-61/31	śląd osad.	Okres wpływów rzymskich ?
				śląd osad.	Późne średniowiecze XVI w.
97.	Wał	4	69-61/32	osada?	Okres wpływów rzymskich ?
98.	Wał	5	69-61/33	osada	Wczesne średniowiecze XII w.
				osada	Późne średniowiecze XIV w.
				osada	Okres nowożytny XVIII w.
99.	Wał	6	69-61/34	osada	Wczesne średniowiecze XI-XII w.
				osada	Okres nowożytny XVI-XVIII w.
100.	Wał	7	69-61/35	śląd osad.	Starożytność
101.	Wał	8	69-61/41	śląd osad.	Wczesne średniowiecze XI-XII w.
				śląd osad.	Okres nowożytny XVII w.
102.	Wola Pobiedzińska	1	69-62/2	śląd osad.	Późne średniowiecze XIV w.
103.	Wola Pobiedzińska	2	69-62/4	śląd osad.	Neolit
				osada	Epoka brązu - wczesna epoka żelaza?
				osada	Wczesne średniowiecze
104.	Wola Pobiedzińska	3	69-62/21	śląd osad.	Późne średniowiecze XIII-XIV w.
				śląd osad.	Epoka kamienia - epoka brązu
105.	Wólka Ligęzowska	1	70-62/5	śląd osad.	Starożytność?
				osada	Okres nowożytny XVI-XVII w.
106.	Wólka Ligęzowska	2	70-62/42	śląd osad.	Późne średniowiecze XV w.
				śląd osad.	Okres nowożytny XVI w.
107.	Wólka Ligęzowska	3	70-62/43	śląd osad.	Epoka brązu
108.	Wólka Magierowa	1	70-62/6	śląd osad.	Neolit?
				śląd osad.	Późny okres wpływów rzymskich
				osada	Późne średniowiecze XV w.
109.	Wólka Magierowa	2	70-62/7	osada	Okres nowożytny XVI-XVII w.
				śląd osad.	Wczesna epoka brązu
110.		3	70-62/8	śląd osad.	Średniowiecze XIV-XV w.
					Wczesna epoka brązu

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

	Wólka Magierowa			śląd osad.	Średniowiecze - okres nowożytny XV- XVI w.
111.	Zalesie	1	69-60/19	osada	XV w. / okres nowożytny XVI w.
				osada	Okres nowożytny XVI-XIX w.
112.	Zalesie	2	69-60/20	osada	XIV-XV w.
				osada	Okres nowożytny XVI-XIX w.
113.	Zalesie	3	69-60/21	osada	Okres wpływów rzymskich
				osada	Okres nowożytny XVI-XIX w.
114.	Zalesie	4	69-60/38	śląd osad.	Starożytność
				osada	Okres nowożytny XVI-XIX w.
115.	Żdzarki	1	70-62/9	znal. luźne	Neolit
116.	Żdzarki	2	70-62/10	znal. luźne	Nieokreślona
117.	Żdzarki	3	70-62/11	śląd osad.	Średniowiecze - okres nowożytny XIV?-XVI? w.
118.	Żdzarki	4	70-62/12	śląd osad.	Okres wpływów rzymskich ?
119.				śląd osad.	Epoka brązu
	Żdzarki	5	70-62/13	śląd osad.	Nieokreślona
				osada	Okres wpływów rzymskich
				śląd osad.	Starożytność
				śląd osad.	Epoka brązu
120.	Żdzarki	6	70-62/14	śląd osad.	Nieokreślona
				osada	Średniowiecze XV w.
				śląd osad.	Nieokreślona
121.	Żdzarki	7	70-62/47	osada	Okres nowożytny XV-XVII w.
122.	Żdzarki	8	70-62/48	osada	Okres nowożytny XVI-XVII w.
123.	Żdzarki	9	70-62/49	osada	Wczesne średniowiecze XIII- XIV w.
				śląd osad.	Okres nowożytny
124.	Żdzarki	10	70-62/50	osada	Średniowiecze XIV- XV w.
				śląd osad.	Neolit
				śląd osad.	Wczesna epoka brązu
125.	Żdzarki	11	70-62/51	śląd osad.	Wczesne średniowiecze XII w.
				śląd osad.	Średniowiecze XIV w.
				śląd osad.	Nieokreślona
126.	Żdzarki	12	70-62/52	śląd osad.	Epoka kamienia - epoka brązu.
				śląd osad.	Wczesne średniowiecze
127.	Żdzary	1	69-61/38	osada?	Okres nowożytny XVII-XVIII w.
127.	Żdzary	2	69-61/39	śląd osad.	Wczesne średniowiecze
				osada	Późne średniowiecze - okres nowożytny

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

					XIV w.?, XV-XVI w., XVI-XVII w.
				ślad osad.	Okres nowożytny k. XVIII-XIX w.
128.	Żdzary	3	69-61/42	ślad osad.	Późne średniowiecze XV w.
				ślad osad.	Okres nowożytny XVIII w.
129.	Żdzary	4	69-61/43	ślad osad.	Starożytność
				ślad osad.	Okres nowożytny XVI w.

Gmina Pniewy

L.p.	Miejscowość	Numer stanowiska w obrębie miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja	Chronologia
1.	Cychry	1	AZP 64-63/2	osada	okres wpływów rzymskich
2.	Jeziora	1	AZP 64-64/1	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze późne średniowiecze
3.	Jeziora (Praga)	1	AZP 64-64/6	ślad osadnictwa	średniowiecze
4.	Jeziorka (Topibaby)	1	AZP 64-64/7	osada osada	epoka brązu późne średniowiecze
5.	Jurki	1	AZP 63-64/11	osada	okres nowożytny
6.	Jurki	2	AZP 63-64/12	ślad osadnictwa	epoka kamienia- epoka żelaza
7.	Jurki	4	AZP 63-64/17	folwark	okres nowożytny
8.	Jurki-Kolonia	1	AZP 63-63/15	ślad osadnictwa	starożytność
9.	Kocerany	1	AZP 63-64/1	osada	okres nowożytny
10.	Kocerany	2	AZP 63-64/2	osada	okres nowożytny
11.	Kocerany (Wólka Kocerańska)	3	AZP 63-64/16	ślad osadnictwa	okres nowożytny
12.	Kruszew	1	AZP 63-64/5	ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada	starożytność epoka kamienia- epoka żelaza okres nowożytny
13.	Kruszew	2	AZP 63-64/6	ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada	starożytność/ wczesne średniowiecze wczesne średniowiecze okres nowożytny
14.	Kruszew	3	AZP 63-64/8	osada	okres nowożytny
15.	Kruszew	4	AZP 63-64/10	osada	okres nowożytny
16.	Michrów	1	AZP 63-64/3	ślad osadnictwa	okres nowożytny
17.	Michrów	2	AZP 63-64/4	ślad osadnictwa	okres nowożytny
18.	Przęsławice	1	AZP 64-64/2	ślad osadnictwa	starożytność
19.	Przęsławice	2	AZP 64-64/3	ślad osadnictwa	późne średniowiecze
20.	Przęsławice	3	AZP 64-64/4	osada	późne średniowiecze
21.	Przęsławice (Jurki-Kolonia)	1	AZP 63-64/14	ślad osadnictwa ślad osadnictwa	epoka kamienia- epoka żelaza okres nowożytny
22.	Tomaszówka	1	AZP 64-64/5	osada	wczesne średniowiecze
23.	Wilczoruda Parcela (Przykory)	1	AZP 64-63/1	ślad osadnictwa	epoka brązu
24.	Witalówka (Jurki)	3	AZP 63-64/13	ślad osadnictwa	wczesne średniowiecze

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

Gmina Warka

L. p.	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Obszar AZP i numer stanowiska archeologicznego w obrębie obszaru	Funkcja
1.	Biskupice	1	AZP 67-67/10	śląd osadnictwa
2.	Biskupice	2	AZP 67-67/11	osada
3.	Biskupice	3	AZP 67-67/12	śląd osadnictwa
4.	Biskupice	4	AZP 67-67/13	osada
5.	Biskupice	5	AZP 67-67/14	osada
6.	Biskupice	6	AZP 67-67/15	śląd osadnictwa
7.	Biskupice	7	AZP 67-67/16	osada
8.	Biskupice	8	AZP 67-67/17	śląd osadnictwa
9.	Biskupice	9	AZP 67-67/18	osada
10.	Biskupice	10	AZP 67-67/19	osada
11.	Biskupice	11	AZP 67-67/9	cmentarzysko
12.	Bończa	1	AZP 67-67/38	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
13.	Bończa	2	AZP 67-67/39	osada śląd osadnictwa
14.	Bończa	3	AZP 67-67/40	śląd osadnictwa
15.	Bończa	4	AZP 67-67/41	śląd osadnictwa
16.	Bończa	5	AZP 67-67/42	osada
17.	Bończa	6	AZP 67-67/43	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
18.	Branków	1	AZP 68-66/23	śląd osadnictwa
19.	Branków	2	AZP 68-66/24	osada osada
20.	Branków	3	AZP 68-66/25	osada śląd osadnictwa
21.	Branków	4	AZP 68-66/26	osada osada
22.	Branków	5	AZP 68-66/27	osada osada
23.	Brzezinki	1	AZP 66-67/1	cmentarzysko
24.	Gąski	1	AZP 65-68/10	śląd osadnictwa
25.	Gąski	2	AZP 65-68/11	osada
26.	Gąski	3	AZP 65-68/12	śląd osadnictwa
27.	Gąski	4	AZP 65-68/13	śląd osadnictwa
28.	Gąski	5	AZP 65-68/14	śląd osadnictwa
29.	Gąski	6	AZP 65-68/15	osada
30.	Gośńiewice	1	AZP 65-68/1	śląd osadnictwa
31.	Gośńiewice	2	AZP 65-68/2	śląd osadnictwa
32.	Grażyna	1	AZP 65-68/18	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa
33.	Grażyna	2	AZP 65-68/19	śląd osadnictwa
34.	Grzegorzewice	1	AZP 66-67/7	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
35.	Grzegorzewice	2	AZP 66-67/8	śląd osadnictwa
36.	Grzegorzewice	3	AZP 66-67/9	osada
37.	Grzegorzewice	4	AZP 66-67/10	osada
38.	Grzegorzewice	5	AZP 66-67/11	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
39.	Grzegorzewice	6	AZP 66-67/1	cmentarzysko
40.	Grzegorzewice	7	AZP 66-67/2	osada osada
41.	Grzegorzewice	8	AZP 66-67/3	śląd osadnictwa osada
42.	Helenów	1	AZP 65-67/19	osada

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

43.	Konary	1	AZP 64-68/1	śląd osadnictwa
44.	Lechanice	1	AZP 67-67/4	śląd osadnictwa
45.	Małe Lipie	1	AZP 65-67/18	śląd osadnictwa osada
46.	Małe Lipie	2	AZP 65-67/23	osada
47.	Małe Lipie	3	AZP 65-67/24	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
48.	Małe Lipie	4	AZP 65-67/25	śląd osadnictwa
49.	Michałów Dolny	1	AZP 67-67/46	osada osada osada
50.	Michałów Dolny	2	AZP 67-67/47	osada
51.	Michałów Dolny	3	AZP 67-67/48	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
52.	Michałów Dolny	4	AZP 67-67/49	śląd osadnictwa osada
53.	Michałów Dolny	5	AZP 67-67/50	śląd osadnictwa osada
54.	Michałów Dolny	6	AZP 67-67/51	cmentarzysko osada
55.	Michałów Górny	1	AZP 67-66/3	śląd osadnictwa osada osada osada osada
56.	Michałów Górny	2	AZP 67-66/4	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa
57.	Michałów Górny	3	AZP 67-67/52	osada
58.	Michałów Górny	4	AZP 68-66/28	osada
59.	Michałów Górny	5	AZP 68-66/29	osada osada
60.	Murowanka	1	AZP 65-67/20	śląd osadnictwa
61.	Murowanka	2	AZP 65-67/21	śląd osadnictwa
62.	Niemojewice	1	AZP 66-68/21	osada śląd osadnictwa
63.	Niemojewice	2	AZP 66-68/22	śląd osadnictwa
64.	Niemojewice	3	AZP 66-67/2	osada śląd osadnictwa
65.	Niemojewice	4	AZP 66-67/4	śląd osadnictwa
66.	Niemojewice	5	AZP 66-67/5	śląd osadnictwa
67.	Niemojewice	6	AZP 66-67/6	śląd osadnictwa osada
68.	Nowa Ostrołęka	1	AZP 65-68/17	śląd osadnictwa
69.	Nowa Pilica	1	AZP 66-68/13	śląd osadnictwa
70.	Nowa Wieś	1	AZP 65-67/5	śląd osadnictwa
71.	Nowa Wieś	2	AZP 65-67/7	osada
72.	Nowa Wieś	3	AZP 65-67/22	śląd osadnictwa
73.	Ostrówek	1	AZP 64-68/2	śląd osadnictwa
74.	Ostrówek	2	AZP 64-68/1	śląd osadnictwa
75.	Ostrówek	3	AZP 64-68/7	śląd osadnictwa
76.	Palczew	1	AZP 67-67/37	osada osada śląd osadnictwa
77.	Palczew	2	AZP 67-67/27	cmentarzysko cmentarzysko cmentarzysko
78.	Palczew	3	AZP 67-67/28	śląd osadnictwa
79.	Palczew	4	AZP 67-67/29	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
80.	Palczew	5	AZP 67-67/30	śląd osadnictwa

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

81.	Palczew	6	AZP 67-67/31	osada ślad osadnictwa
82.	Palczew	7	AZP 67-67/32	osada ślad osadnictwa
83.	Palczew	8	AZP 67-67/33	osada
84.	Palczew	9	AZP 67-67/34	osada
85.	Palczew	10	AZP 67-67/35	osada
86.	Palczew	11	AZP 67-67/36	osada
87.	Piaseczno	1	AZP 65-68/7	ślad osadnictwa ślad osadnictwa
88.	Piaseczno	2	AZP 65-68/8	ślad osadnictwa
89.	Piłica	1	AZP 66-69/19	ślad osadnictwa ślad osadnictwa
90.	Piłica	2	AZP 66-69/21	ślad osadnictwa
91.	Podgórzycze	1	AZP 64-68/3	cmentarzysko
92.	Podgórzycze	2	AZP 64-68/8	ślad osadnictwa osada ślad osadnictwa
93.	Podgórzycze	3	AZP 64-69/2	ślad osadnictwa
94.	Podgórzycze	4	AZP 64-69/3	ślad osadnictwa
95.	Prusy	1	AZP 65-68/16	osada
96.	Prusy	2	AZP 65-68/3	osada
97.	Prusy	3	AZP 65-68/4	ślad osadnictwa
98.	Prusy	4	AZP 65-68/5	ślad osadnictwa osada
99.	Prusy	5	AZP 64-65/6	ślad osadnictwa
100.	Rudawica	1	AZP 67-66/5	ślad osadnictwa osada
101.	Rudawica	2	AZP 67-66/6	ślad osadnictwa
102.	Rudawica	3	AZP 67-66/7	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada
103.	Rudawica	4	AZP 67-66/8	ślad osadnictwa
104.	Rudawica	5	AZP 67-66/9	ślad osadnictwa
105.	Stara Warka	1	AZP 66-68/1	osada grodzisko
106.	Stara Warka	2	AZP 66-68/10	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa
107.	Stara Warka	3	AZP 66-68/11	ślad osadnictwa
108.	Stara Warka	4	AZP 66-68/12	ślad osadnictwa
109.	Stara Warka	5	AZP 66-68/14	ślad osadnictwa ślad osadnictwa ślad osadnictwa
110.	Stara Warka	6	AZP 66-68/15	ślad osadnictwa ślad osadnictwa
111.	Stara Warka	7	AZP 66-68/23	osada ślad osadnictwa
112.	Stara Warka	8	AZP 66-68/9	ślad osadnictwa
113.	Stara Warka	9	AZP 66-69/20	ślad osadnictwa osada
114.	Stara Warka	10	AZP 66-69/22	osada osada
115.	Warka	1	AZP 66-68/16	ślad osadnictwa osada
116.	Warka	2	AZP 66-68/2	ślad osadnictwa
117.	Warka	3	AZP 66-68/20	osada
118.	Warka	4	AZP 66-68/3	ślad osadnictwa
119.	Warka	5	AZP 66-68/4	ślad osadnictwa
120.	Warka	6	AZP 66-68/5	ślad osadnictwa
121.	Warka	7	AZP 66-68/8	ślad osadnictwa ślad osadnictwa osada
122.	Wola Palczewska	1	AZP 67-67/22	ślad osadnictwa osada

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Grójeckiego na lata 2024- 2027

123.	Wola Palczewska	2	AZP 67-67/23	osada
124.	Wola Palczewska	3	AZP 67-67/24	ślad osadnictwa
125.	Wrociszew	1	AZP 67-67/20	ślad osadnictwa
126.	Wrociszew	2	AZP 67-67/21	cmentarzysko
127.	Zastruże	1	AZP 67-67/25	osada osada
128.	Zastruże	2	AZP 67-67/26	ślad osadnictwa osada
129.	Zawady	1	AZP 67-67/5	osada cmentarzysko ślad osadnictwa osada
130.	Zawady	2	AZP 67-67/6	osada osada osada
131.	Zawady	3	AZP 67-67/7	cmentarzysko
132.	Zawady	4	AZP 67-67/8	ślad osadnictwa